

ما لا يسع المسلم جهله (للحرمين
(والجمعية

**Ihe onye Muslim na-ekwesighi
ibu onye na-amaghi ya.**

Ihe onye Muslim na-ekwesighi ibu onye na-amaghị ya.

Komitii Ndi Okà Mmụta n'okpuru Ofis Ndi Isi Ihe Gbasara Okpukperechi na Masjid Al-Haram nakwa Masjid An-Nabawiy.

Ihe na-adighi ekwe ka onye Alakuba noro n'amaghị ama ya.

Okwu Mmalite

Otuto niile diri Chineke (Allah), Onyenwe uwa niile, ka ngozi na udo Chineke diri onye e zitere ka o buru ebere nye uwa niile, na ezinulo ya na ndi na-eso uzọ ya, na ndi gbasoro usoro ya, ma nweta nduzi site na nduzi ya ruo n'ubochi ikpe. Mgbe nke ahụ gasiri:

Nke a bu edemede di nkenke, nke gunyere ihe ndi kachasi mkpa onye Alakuba chorọ na nkwenye ya, ofufe ya, yana mmekorita ya. Anyi chikotara ya maka ndi ikom na ndi inyom na-eleta Ulo Nso Abuọ a na-asopuru, ka ha wee nwee ihe omuma na nghota banyere ihe gbasara okpukpe ha. Anyi natu anya n'aka Onye na-emesapu aka, Onye na-enye onyinye, ka O jiri ya baa uru, mee ka o buru ezi oru, na ihe a ruru naani maka ihu Ya. N'ezie, O bu Onye kachasi mma a na-ario aririo, yana Onye kachasi emesapu aka a na-atu anya ya.

Komitii Mmụta nke dị n'okpuru Oḡis Onye Isi Ihe Gbasara Okpukperechi na Masjid Al-Haram na Masjid An-Nabawiy.

N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ iché.

Isi nke mbụ:

Ihe metụtara okwukwe

Isiokwu nke mbụ: Ihe Islam pụtara na ogidi ya:

Okpukperechi nke Islam: O bụ: ịtọgbọ onwe gị nye Chineke site n'ikwere n'ịdị n'otu Ya, na irube isi nye Ya, nakwa iwepụ onwe gị pụọ n'isokoro Ya ihe o bụla yana ndị na-eme ya.

Na ogidi ya dị ise:

Nke mbụ: Igba àmà na o dighị onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Chineke, na Muhammad bụ onye ozi chineke.

Nke abụọ: Ikwuchi ekpere.

Nke atọ: Inye Zakat.

Nke anọ: Ibu onụ Ramadan.

Nke ise: Iga njem Hajj n'ụlọ nsọ maka onye nwere ike ime ya.

Mkpa nke ịdị n'otu:

Mara na Chukwu, Onye Dị Ebube, kere ihe niile e kere eke ka ha fee Ya ofufe, ma ghara ijikọta Ya na ihe o bụla, Onye Dị Elu Siri:

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ 56}

"Ekeghị M ndị jinn na ụmụ mmadụ ma ọ bughị ka ha fee M ofufe." [Sọọdụ Adh-Dhariyat: 56] Ma ofufe a, a pughị imata ya ma e wezuga site na mmata, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثُولَكُمْ﴾ 19

{Ya mere, mara na n'ezie, ọ dighị chi ọzọ ma ọ bughị Chineke, ma rịọọ mgbaghara maka mmehie gi, nakwa maka ndị kwere ekwe nwoke na ndị kwere ekwe nwanyi. Ma Chineke maara ngaghari unu na ebe obibi unu 19} [Sọọdụ Muhammad: 19] Ya mere, o jiri ihe ọmuma malite tupu okwu na ihe omume. Ya mere, ihe kachasi mkpa onye Alakuba aghaghị imuta bu idi n'otu nke Chukwu, Onye puru ime ihe niile na Onye di ukwu; n'ihia na ọ bu isi okpukpe na ntọala ya, Okpukperechi adighi eguzosi ike ma e wezuga site n'idi n'otu nke Chukwu, nke a bukwaa oru mbu diiri onye Alakuba, ọ bukwaa oru nke ikpeazu. Idi n'otu nke Chukwu bu ogidi nke mbu n'ime ogidi ndi di n'Islam nke ọ di mkpa ka onye alakuba ọ bu la mara ha ma jiri ha ruo oru, ha bukwaa ogidi ise, Dika o siri bia n'akuko Abdullah bin Umar (Chineke nwee mmasi n'ebe ha abuo no), o kwuru si: Anuru m Onye ozi Allah ﷺ si:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

«A ruru Islam n'elu ihe ise: igba amà na ọ dighi chi ọzọ ma e wezuga Chineke, nakwa na Muhammad bu

onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na iga njem Hajj n'ụlọ nsọ, na ibu ọnụ nke Ramadan»¹.

Ya mere, ọ dị mkpa ka onye Alakuba mụta ihe idi n'otu nke Chukwu putara; nke a bụ ife naanị Chukwu, Ya mere, a gaghị eji onye ọ bụla mee onye mmekọ Ya n'ofufe Ya; ma ọ bụ mmụọ ozi nọ nso, ma ọ bụ onye amụma e zitere.

Ihe «igba àmà na ọ dighị onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Allah» putara:

Ọ bụ ohu ikwuputa site na nkwenye siri ike na ọ nweghị onye kwesiri ofufe n'eziokwu ma e wezuga Chineke (Onye Dị Elu ma Dị Ebube), Ya mere, ọ na-eke naanị Chukwu, ma na-arara ụdị ofufe niile nye Ya (Onye Nsọ, Onye Dị Elu); site n'ariri, egwu, olileanya, itukwasị obi na ihe ndị ọzọ.

Shahadah adighi emezu ma e wezuga n'ogidi abụọ:

Nke mbụ: Igonari obubu chi na ofufe nke ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Chukwu; site na ndị mmekọ, chi dị iche iche, nakwa arusi niile.

Nke abụọ: Ikwenye na ibu Chukwu na ofufe n'eziokwu diri so naanị Chukwu, n'enweghị ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Ya, Onye Dị Elu Siri:

(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ...)

¹ Albukhari dekọtara ya n'ọnụọgugu (8).

Ọ'N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla, (na-asị): "Feenụ Chukwu ofufe, ma zerekwanụ arụsị..." ([Sọọdụ Annahl: 36].

Ma maka ọnọdụ nke (ọ dighị chi ọzọ ma e wezuga Chineke), ha bụ:

Nke mbụ: Mmata nke na-emegide amaghị ama.

Nke abụọ: Nkwenye doro anya nke na-agonari obi abụọ.

Nke atọ: Obi ọcha nke na-emegide ịsọke.

Nke Anọ: Eziokwu nke na-emegide ụgha.

Nke ise: Ịhụnanya nke na-emegide ịkpọ asị.

Nke isii: Irube isi nke na-emegide ịhapụ ya.

Nke asaa: Nnabata nke na-emegide ịjụ.

Nke asatọ: Ịgọnahụ ihe a na-efe ofufe na-abụghị Chukwu dị elu.

Iwu ndị a dị mkpa bụ ndị aghaghị ịgbaso, a chikọtara ha n'ime amaokwu uri abụọ ndị a na-esonụ:

Mmata, Nkwenye siri ike, na Ezi obi (ime ihe n'ọcha), na Eziokwu gi; tinyere Ịhụnanya, Nrubeisi, na Nnabata ya.

A tụtwasiri nke asatọ ya, nke bụ ịgọnahụ ihe ọ bụla ọzọ e weere ka chi ma ọ bụ nke a na-efe ofufe na-abụghị Chineke.

Na a na-emezu ịgba àmà site n'iji ezi obi na-efe naanị Chukwu di elu, Onye na-enweghị onye ọ bụla Ya na ya nọ n'ọkwa, Ya mere, ọ naghị akpọku onye ọ bụla ma e wezuga Chineke, ọ naghị atụtwasị obi

ma e wezuga n'aka Chineke, o naghị enwe olileanya ma e wezuga na Chineke, o naghị ekpe ekpere ma e wezuga nye Chineke, o naghịkwa egbu anụ ma e wezuga nye Chineke (Onye Nso, Onye Dị Elu).

Ya mere, ihe ụfọdụ ndị mmadụ na-eme nke igba ili gburugburu, na iriọ ndị nọ n'ime ha maka nzọpụta, na iriọ ha aririọ ma hapụ Allah; bụ isọke n'ofufe, Ya mere, o dị mkpa ikpachara anya maka nke a na idọ aka ná ntị megide ya; n'ihi na nke a so n'ụdị ihe ndị na-ejikọta Chineke na ihe ọzọ na-eme, nke bụ ife arụsị, nkume, na osisi ofufe ma o bughị Chineke, Onye Dị Elu, O bụ isokọ Chukwu nke e zitere Akwụkwọ nsọ ma zitekwara ndị ozi iji dọọ aka ná ntị megide ya na imachibido ya iwu.

Ihe igba àmà na Muhammad bụ onye ozi

Chineke pụtara:

Irubere ya isi n'ihe o bụla o nyere n'iwu, ikwere ya n'ihe o bụla o kwuru, izere ihe niile o machibidoro na nke o dọrọ aka na ntị megide ya, nakwa na a gaghị efe Chineke ofufe ma o bughị naanị n'ụzọ o si wepụta n'iwu, Onye Alakuba na-ekweta na Muhammad nwa Abdullah, onye agbụrụ Quraysh, onye Hashim: bụ Onye Ozi Chukwu (Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube) zitere nye ihe okike niile; ma ndị mmụọ (Jinn) ma ụmụ mmadụ, Dị ka Onye Dị Elu sịrị:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا...﴾

{Sị: O unu ndị mmadụ, n'ezie, abụ m onye ozi Chukwu zigaara unu niile...} [Surah Al-A'raf: 158].

Na Chukwu zitere ya iji kwusa okpukpe Ya na iduzi ihe niile e kere eke, Dịka Chukwu Onye Dị Elu siri:

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ 28}

""Anyị eziteghị gị ma ọ bughị ka ị buru onye na-
enye ndị mmadụ niile ozi oma nakwa onye na-adọ
aka ná ntị, ma otutu n'ime ndị mmadụ amaghị.""

"[Surah Saba: 28]." Ya na, dị ka Chukwu Onye Dị Elu
Siri:

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ 107}

"Anyị ezigaghị gị ma ọ bughị dị ka ebere maka
ụwa niile 107" [Surah Al-Anbiyaa: 107].

Ihe igba àmà a na-achọ n'aka anyị bụ: na a gaghị
ekwere na onye ozi Chineke (ka udo na ngozi
Chukwu dịrị ya) nwere ikike n'ọbụbụeze na ichikwa
ụwa, ma ọ bụ ikike n'ofufe, Kama, ọ (ka udo na ngozi
Chukwu dịrị ya) bụ ohu a na-agaghị efe ofufe,
burukwa Onye Ozi a na-agaghị agonahụ, O
nweghikwa ikike iweta uru ma ọ bụ ihe ojoo ọ bula
maka onwe ya ma ọ bụ maka onye ozo, ma e wezuga
ihe Chukwu choro, Dika Chukwu Onye Dị Elu Siri:

{قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْتُ
إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ...}

"{Kwuo sị: Anaghị m asị unu na akụ na ụba
Chineke dị n'aka m, amaghikwa m ihe zoro ezo,
anaghikwa m asị unu na m bụ mmuo ozi. O dighi ihe

m na-eso ma e wezuga ihe e kpugheere m...}" [Surah Al-An'am: 50].

Isiokwu nke Abụọ: Ihe Okwukwe pụtara na ogidi ya:

Okwukwe: Ọ bụ ikwere n'obi, ikwuputa site n'ire, yana iru ọrụ site n'obi nakwa n'akuku ahụ niile; ọ na-aba ụba site n'irube isi, na-ebelata site na nnupụisi.

Ya mere, okwukwe bụ ihe a choro maka izi ezi na nnabata nke ofufe, Dika isoko Chukwu na ekweghi ekwe na-eme ka ọrụ nrubeisi nile laa n'iyi, Ya mere, dika Chineke anaghi anabata ekpere n'enweghi nsacha (wudu), Ọ naghị anabata ofufe n'enweghi okwukwe, Onye Dị Elu Siri:

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ۝۱۲۴﴾

""Ma onye ọ bula ruru ọrụ oma, ma ọ bụ nwoke ma ọ bụ nwaanyi, ma ọ bụrụ na ọ bụ onye kwere ekwe n'ezie, ndi ahụ ga-abanye n'ogige ahụ, a gaghikwa emegbu ha obuna n'obere ihe."" [Surah An-Nisaa: 124].

O mekwara ka o doo anya na isoko Chukwu na-eme ka ọrụ nile laa n'iyi, Dika Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝۶۵﴾

)}N'ezie, e kpugheere gi na ndi ahụ biara tupu gi: Ma ọ bụrụ na i jikọta Chineke na ihe ozo, ọrụ gi ga-

aburiri ihe efu, i ga-esokwa n'ime ndi na-efunahu 65﴿ [Surah Az-Zumar: 65].

Ogidi nke Okwukwe di isii: ikwere na Chineke, na ndi mmuo ozi Ya, na akwukwo Ya, na ndi ozi Ya, na n'ubochi ikpe-azu, na ihe a kara aka, ma o bu ihe oma ya ma o bu ihe ojoo ya.

1) Inwe okwukwe na Chineke, Onye di elu, na o gunyere ihe ato:

1- Inwe okwukwe n'obubueze Ya:

O bu idi n'otu nke Chukwu di elu n'oru Ya; di ka okike, inye ihe oriri, inye ndu, na iweta onwu, Ya mere, o dighi onye kere ihe ma e wezuga Chukwu, o dighikwa onye na-enye ihe obibi ndu ma e wezuga Chukwu, o dighikwa onye na-enye ndu ma e wezuga Chukwu, o dighikwa onye na-eweta onwu ma e wezuga Chukwu, o dighikwa onye na-ejikwa uwa na eluigwe a ma e wezuga Ya, Onye di nsọ na Onye di elu karisia.

A maghikwa na onye o bua n'ime ihe e kere eke gonahuru obubueze nke Chukwu, aso diri Ya, beluso na o bu onye mpako nke na-enweghi okwukwe n'ihe o na-ekwu, Dika ihe mere Firaun, mgbe o gwara ndi ya:

{...أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى}

{...A bu m Onye Nwe unu kachasi elu} [Surah An-Naazi'aat: 24]• Mana nke ahụ esiteghị n'okwukwe, dika Chukwu Onye Di Elu siri gbasara Mozis, udo diri ya:

﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ
يُفِرُّ عَوْنٍ مَثْبُورًا 102﴾

»O wee si: N'ezie, i maara na o dighi onye zidaara
ihe ndi a ma e wezuga Dinwenu eluigwe na uwa di
ka ihe akaebe doro anya. Na n'ezie, O Fir'awn, a na
m ahụ gi ka onye a ga-ebibi ebibi 102﴿ [Surah Al-
Israa: 102]« Ya na, Chukwu Onye Di Elu Siri:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ...﴾

"Ha wee gonari ha, n'agbanyeghi na mkpuru obi
ha kwenyesiri ike na ha, n'ih i ajọ omume na
mpako..." [Surah An-Naml: 14].

N'ezie, ihe ndi a e kere eke ga-enweri Onye kere
ha, N'ih i na o gaghi ekwe omume ka ha meputa
onwe ha site n'onwe ha; N'ih i na ihe anaghi eke
onwe ya, o gaghi kwa ekwe omume na o bu ihe odidi
mere na mberede; N'ih i na ihe o bu la e meputara
agha ghi inwe onye meputara ya, Ma n'ih i na idi adi
ya n'usoro a di ebube nakwa nhazi kwekorọ
ekweko na-egbochi ya ibu ihe odidi mere na
mberede, Ya mere, o ga-enweri Onye kere ya, ma
O bu Ya bu Chukwu, Onye Nwe Uwa Niile, Onye Di
Elu Siri:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ 35 أَمْ خُلِقُوا مِنَ الْأَرْضِ بَلْ لَا
يُوقِنُونَ 36﴾

» Ka o bu na e kere ha site n'efu, ka o bu ha bu
ndi okike? 35

Ka ọ bụ ha kere eluigwe na ụwa? Kama, ha enweghị nkwenye doro anya. 36﴿ [Surah At-Tur: 35-36].

N'ezie, ndị na-asọke kwenyere n'ọbụbueze nke Chineke, Onye kachasi elu, n'agbanyeghị na ha na-asọke Ya n'ofufe, mana nke a emeghị ka ha bata n'Alakuba, Onye amuma, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo, lụsoro ha agha, ma weere ọbara ha na akụ na uba ha dị ka ihe kwadoro iwu; n'ihì na ha mere isọke n'ofufe, Ha wee fee ihe ndị ọzọ ofufe tinyere Ya; dị ka arụsị, nkume, ndị Mala'ika, na ihe ndị ọzọ.

2- Inwe okwukwe n'ọbụbụ Chukwu Ya n'ofufe:

Inwe okwukwe n'ọbụbụ Chukwu Ya, ya bụ: na ọ bụ naanị Ya bụ Onye kwesiri ofufe n'eziokwu, o nweghị onye mmekọ, Ma (Al-Ilah) pụtara (Al-Ma'luh), ya bụ (Onye a na-eke) site n'ihunanya, inye nsọpuru, nakwa inwetulata onwe n'ala.

Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَالَهُكُمْ إِلَهٌ وَحْدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ 163﴾

{Chi unu bụ otu chi, ọ dighi chi ọzọ ma e wezuga Ya, Onye ebere, Onye na-enwe ebere 163} [Surah Albakara: 163].

Onye ọ bula weere chi ọzọ tinyere Chineke, na-eke ya ma e wezuga Ya, mgbe ahụ ibụ chi ya bụ ihe efu, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ 62﴾

{Nke ahụ bụ n'ihì na Chukwu bụ Eziokwu, nakwa na ihe ha na-akpọku ma e wezuga Ya bụ ụgha, nakwa na Chukwu bụ Onye kachasi elu, Onye kachasi ukwuu 62} [Surah Al-Hajj: 62].

N'ihì nke a, ndị ozi (udo dịrị ha) malite na Nuh ruo na Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) nọ na-akpọ ndị ha oku ikwere na Chukwu bụ Otu (Tauhid), na ife naanị Ya ofufe, ma hapụ ife ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Ya, Chukwu dị elu akagbuola omume ndị na-eke arụsị nke iwere chi dị iche iche ha na-eke ofufe tinyere Chukwu (Onye dị nsọ, Onye kacha elu), na-achọ nkwado n'aka ha, ma na-achọkwa nzọpụta n'aka ha. Nke a bụ site n'ihe akaebe abụọ dabere n'ogụgụ isi:

Nke mbụ: Na ọ dighị ihe ọ bụla n'ime njirimara ibụ chi dị n'ime chi ndị a ha weere, n'ihì na ha bụ ihe e kere eke, ha anaghị eke ihe, ha anaghị eweta uru nye ndị na-eke ha, ha anaghị achụpụrụ ha ihe ọjọọ, ha enweghịkwa ike ichịkwa ndụ, ma ọ bụ ọnwụ, ma ọ bụ mbilite n'ọnwụ, Dịka Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْ يَنْفُسَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا﴾ 3

Ma ha ewerela chi ndị ọzọ na-abughị Ya, ndị na-enweghị ike ike ihe ọ bụla, kama e kere ha eke, ha enweghịkwa ike iwetara onwe ha oghom ma ọ bụ uru, ha enweghịkwa ike ichịkwa ọnwụ, ma ọ bụ ndụ, ma ọ bụ mbilite n'ọnwụ 3﴿ [Soṣoḍu Al-Furqan: 3].

Nke abụọ: Na ndị na-asọke ndị a kwenyere na Chukwu dị elu bụ Onye kere ihe, na Onye na-achikwa sọ naanị Ya, n'enweghị onye ọ bụla ọzọ na-abughị Ya, nke a na-eme ka ọ dị mkpa ka ha kwenye n'ịdị n'otu Ya n'ofufe, dị ka ha siri kwenye n'ịdị n'otu Ya n'ọbụbueze, Dị ka Onye Dị Elu siri:

﴿قُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ 84 سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ 85 قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ 86 سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ 87 قُلْ مَنْ يَبْدِئُ مَلَكُوتَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ 88 سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ 89﴾

{Sị: Nke onye ka ala na ndị nọ n'ime ya bụ, ọ bụrụ na unu maara? 84}

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Ọ bụ na unu agaghị echeta? 85

Sị: Ònye bụ Onyenwe eluigwe asaa, na Onyenwe Oche-eze dị ukwu? 86

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Ọ bụ na unu agaghị atụ egwu? 87

Sị: Ònye ka ọbụbueze ihe niile dị n'aka ya, Onye na-enye nchebe ma a naghị enye nchebe megide Ya, ma ọ bụrụ na unu maara? 88

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Keduzi ka e si eduhie unu? 89 [Surah Al-Mu'minun: 84-89] Ya mere, ọ bụrụ na ha ekweta n'ịdị n'otu nke ọbụbueze; ọ dị mkpa ka ha weputa ofufe maka naanị Chukwu di elu, ma ghara isonyere Ya onye ọ bụla n'ofufe Ya.

3- Inwe okwukwe n'aha na njirimara:

Ya bu: ikwado ihe Chineke kwadoro maka onwe ya n'akwukwọ ya, Ma ọ bu onye ozi Chineke ﷺ kwadoro ya maka Ya na Sunnah ya; nke aha na njirimara, n'uzo kwesiri ekwesị nye Chukwu di elu, N'enweghi igbago ihe o putara, ma ọ bu igonari ya, ma ọ bu ikowa etu ọ di, ma ọ bu iji Ya tonyere ihe ozo, Onye Di Elu Siri:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ 180﴾

""Ma aha nile kacha mma diri Chineke, ya mere, jirinụ ha na-akpoku Ya, ma hapunụ ndi ahụ na-agbago n'aha Ya. A ga-akwu ha ugwo oru n'ihe ahụ ha na-arụ."" [Surah Al-A'raf: 180]• Ya na, Onye Di Elu Siri:

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

{...Ọ dighi ihe ọ bula yiri Ya; Ọ bukwa Ya bu Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.} [Surah Ash-Shura: 11].

Akụkụ Shirk di atọ:

- 1- Shirk ukwu.
- 2- Obere isoke.
- 3- Shirk zoro ezo.

1- Nnukwu isoko Chukwu:

Ukpuru ya bu: ime ka ihe ozo na-abughị Chukwu na Chukwu hà nhata n'ime ihe ndi bu njirimara puru iche nke Chukwu, Dika Chukwu Onye Di Elu Siri:

﴿إِذْ نُسَوِّدُكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ 98﴾

""Mgbe anyị mere ka unu na Dinwenu nke ụwa niile hara nhata."" [Surah Ash-Shu'araa: 98].

Nke a gụnyere: inye ofufe onye ọzọ na-abughị Chineke, Onye Kasi Elu, Ma ọ bụ iweputa ụfọdụ n'ime ha nye onye ọzọ na-abughị Ya, Onye dị nsọ; dika iriọ aririọ, na iriọ maka nzọputa, na ime nkwa, na igbu àjà, na ụdị ofufe ndị ọzọ.

Ma ọ bụ o gụnyere: iweere ihe Chineke (Onye Ebube na Onye Kasi Elu) machiri dị ka ihe iwu kwadoro, Ma ọ bụ imachibido ihe O kwere, Ma ọ bụ ihapụ ihe Chukwu, Onye dị ebube ma dị ukwu, manyere, Dị ka iwere ihe a maara nke ọma n'okpukpe na a machibidoro ya dị ka ihe ziri ezi; dị ka iwere ikwa iko, ma ọ bụ mmanya na-egbu egbu, ma ọ bụ inupurụ nne na nna isi, ma ọ bụ ego omurụ nwa (Riba), ma ọ bụ ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ ka ihe ziri ezi.

Ma ọ bụ imachibido ihe Chineke (Onye Ebube na Onye Kasi Elu) mere ka o kwere omume n'ime ihe ọma, Ma ọ bụ ihapụ ihe Chineke manyere; Dika ikwere na Ekpere abughị iwu, ma ọ bụ na ibu ọnụ abughị iwu, ma ọ bụ na Zakat abughị iwu.

Nnukwu isokọ Chukwu na-eme ka ọrụ nile laa n'iyi, na-ebutekwa inọ n'ime ọkụ ruo mgbe ebighị ebi maka onye nwurụ na ya, Dika Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَْعْمَلُونَ﴾

}...Ma ọ bụrụ na ha tinyere onye òtú na Chineke, ọrụ ha nile gaara abụla ihe efu.﴿ [Surah Al-An'am: 88].

Ma na onye ọ bụla nwurụ na ya; Chukwu agaghị agbaghara ya, ma a machibidoro ya Paradaịs iwu, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ...﴾

{N'ezie, Chineke anaghị agbaghara ka e tinyere Ya onye mmekọ, ma Ọ na-agbaghara ihe ọzọ ma e wezuga nke ahụ nye onye Ọ chọrọ...} [Surah An-Nisaa: 48]• Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ...﴾

"{N'ezie, onye ọbụla na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ, Chukwu amachibidola ya ogige, ma ebe obibi ya bụ ọkụ...}" [Surah Al-Maa'idah: 72].

2- Obere Işoke:

Ọ bụ ihe ederede kpọrọ işoke, mana o rughị ọkwa Nnukwu Işoke, nke a ka a na-akpọ obere işoke; Dị ka inụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke Onye kachasị elu; Dị ka inụ iyi na Ka'aba, na ndị amụma, na ntụkwasị obi, na ndụ onye ọ bụla, na ihe ndị yiri ya, Dịka ọ sịrị ﷻ:

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«Onye ọ bụla n̄rụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke, n'ezie ọ gọnahurū Chineke ma ọ bụ meela isọke.»¹.

Ọ nwekwara ike ibụ nnukwu dabere na ihe dị n'ime obi onye nwe ya, Ma ọ bụrụ na ọ dị n'obi onye na-añụ iyi n'Onye Amụma ma ọ bụ Sheikh onye a na ọ dị ka Chineke, ma ọ bụ na a na-akpọku ya na-abughị Chineke, ma ọ bụ na ọ na-achikwa eluigwe na ụwa; n'ezie ọ ga-abụ Nnukwu Isọke, Ma ọ bụrụ na onye n̄rụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke ebughị ebumnuche a n'obi, kama o si n'ọnụ ya pụta n'enweghị ebumnuche a, n'ihi na ọ mara ya ahụ; ọ bụ obere isọke, Nke a na-eme nke ukwuu n'akụkụ ụfọdụ, ya mere ihe iwu kwadoro bụ ikpachara anya maka nke ahụ, na ịdọ aka ná ntị megide ya, iji chekwaa nkwenye n'otu Chineke na ichedo ya.

3- Isọke ezoro ezo:

Ọ bụ ihe na-adị n'ime obi nke bụ ihu abụọ; Dịka onye na-ekpe ekpere ma ọ bụ na-agụ ihe iji gosi ndị mmadụ, ma ọ bụ na-eto Chineke ka ha wee too ya, ma ọ bụ na-enye onyinye ka ha wee jaa ya mma, Nke a na-eme ka ọrụ ahụ o mere iji gosi onwe ya bụrụ ihe efu, ma ọ bughị ọrụ ndị ọzọ nile nke o ji ezi obi mee maka Chukwu dị elu.

Ọ siri ﷺ:

¹ Ahmad dekotara ya na Musnad ya, n'ọnụgụgụ (6072), na At-Tirmidhi n'ọnụgụgụ (1535), o kwuru: ọ bụ hadisi dị mma.

«الشِّرْكُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلَةِ السَّودَاءِ عَلَى الصَّفَاةِ السَّودَاءِ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَكَفَارَتُهُ أَنْ يَقُولَ: "اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي لَا أَعْلَمُ».

«Ịsọke n'ime mba a zoro ezo karija ije ndanda ojii n'elu nkume ojii n'ime ọchịchiri abali, ma mkpuchi mmehie ya bu isi: "O Chineke, n'ezie a na m ariọ nchebe Gi puọ n'ime isọke n'ebe I nọ n'ihe ọ bula mgbe m maara, ma a na m ariọkwa mgbaghara Gi maka mmehie ahụ nke m na-amaghi."»¹.

Ụdị ekweghi ekwe:

Ụdị nke mbu: Nnukwu ekweghi ekwe:

Ọ bu ya na-ebute inọ ebighi ebi n'ime ọkụ mmuọ, ọ dikwa ụdị ise:

1- Ekweghi ekwe nke igonari:

Ọ bu ikwere na ndi ozi turu ụgha, Nke a di ole na ole n'ime ndi na-ekweghi ekwe; n'ihia na Chukwu kwadoro ndi ozi Ya site na ihe akaebe doro anya, N'ezie, onodu ndi a na-agonahu eziokwu di ka etu Chukwu siri kowaa ha:

﴿وَجَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا...﴾

"...Ma ha gonariri ya, n'agbanyeghi na mkpuru obi ha kwenyesiri ike na ya, n'ihia ajo omume na mpako..." [Surah Annahl: 14].

2- Ekweghi ekwe nke ibu na mpako:

¹ Al-Bukhari dekọtara ya na Al-Adab Al-Mufrad n'ọnuọgugu (716), na Ahmad na Al-Musnad n'ọnuọgugu (19606), na Ad-Diya' Al-Maqdisi na Al-Ahadith Al-Mukhtar (1/ 150), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Sahih Al-Jami' As-Sagheer n'ọnuọgugu (3731).

Nke a dịka iju okwukwe nke Ekwensu, n'ihl na o gonaighi iwu Chukwu, o jughikwa ya, kama o megidere ya site n'iju irube isi na inya isi, Onye Di Elu Siri:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾
{34}

Na mgbe Anyi gwara ndi mmuo ozi si: Kpoo isi ala nye Adam, ha wee kpoo isi ala, belu so Ekwensu. O juru ma nyaa isi, o wee buru otu n'ime ndi na-ekwetaghi. 34 [Surah Albakara: 34].

3- Ekweghi ekwe nke igbakutaazu:

Nke a bu site n'iwezuga nti ya na mkpuru obi ya n'igbaso eziokwu, ya mere o naghie elebara ya anya, o naghikwa etinye uche na ya, Onye Di Elu Siri:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾
{22}

Ma onye ka bu onye ajo omume karia onye e chetaara ihe iriba ama nke Onyenwe ya, mgbe ahụ o chighariri anya puo na ha? N'ezie, Anyi ga-abo obo n'ahu ndi mmehie 22 [Surah As-Sajdah: 22].

Ma maka nleghara anya n'akuku ufodu; o bu ajo omume (Fisq), o bughie ekweghi ekwe (Kufr); di ka onye na-eleghara imu ufodu n'ime ihe ndi iwu kwadoro n'okpukpe anya; site na iwu gbasara ibu onu ma o bu njem nsọ (Hajj), nakwa ihe ndi di otu ahụ.

4- Nkwenyeghi nke obi abuo:

Ya bu na ọ na-ala azu, ọ dighi ejide eziokwu n'aka kpamkpam, kama ọ na-enwe obi abuo na ya, dika n'okwu Onye Di Elu:

﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا 35 وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُ إِلَى رَبِّي لأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا 36﴾

Ọ wee banye n'ogige ya, ebe ọ na-emegbu onwe ya, ọ si: Echeghi m na nke a ga-ala n'iyi mgbe ebighi ebi 35

Echeghikwa m na Oge ahụ ga-abia, ma ọ buru n'ezie na e weghachiri m n'ebe Dinwenu m nọ, n'ezie, aga m ahụ ebe nloghachi di mma karịa ya 36 [Surah Al-Kahf: 35-36].

5- Ekweghi ekwe nke ihu abuo:

Ọ bu igosi okwukwe n'ire ya, na izobe igonari n'ime obi ya, Onye Di Elu Si:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ 8﴾

Ma n'ime ndi mmadu, e nwere ndi na-ekwu: Anyi kwere na Chukwu na ubochi ikpeazu, mana ha abughị ndi kwere ekwe. 8 [Surah Albakara: 8].

Ihe ndi a bu udi nnukwu ekweghi ekwe (Kufr) nke na-ewepu mmadu n'okpukpe.

Udi nke abuo: Obere ekweghi ekwe:

Udi a adighi ebute ino ebighi ebi n'ime oku mmuo, Nke a bu ihe putara n'ime Akwukwo Nso (Qur'an) na Sunnah nke a kporo iju okwukwe (Kufr) nke a na-ejighi 'Alif' na 'Lam' mee ka ọ buru ihe a kapiri onu, kama ọ putara n'udi na-enweghi akara njirimara (nakirah), Ihe atu ya di otutu, ufodu

n'ime ha bu: Akukọ Abu Hurairah, ka Allah nwee afọ ojuru n'ebe ọ nọ, o kwuru si: Onye ozi Allah ﷺ kwuru si:

«اِثْنَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالْيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«Ihe abụọ dị n'ime ndị mmadụ, ha abụọ bụ ekweghi ekwe: ikwuto agburu, na ikwa akwa ariri maka onye nwuru anwu.»¹

2) Ikwere na ndị mmụọ ozi:

Ha bu ụwa ihe e kere eke a na-adighi ahụ anya, Chukwu -Onye kachasi elu- kere ha site na ihè, Ha bu ndị na-eke Chukwu di elu ofufe, Ha enweghi ihe ọ bula n'ime njirimara nke Iḅu Onye Nwe (Chukwu) na Iḅu Chineke, Ha anaghi enupuru Chukwu isi n'ihe O nyere ha n'iwu, Ha na-emekwa ihe e nyere ha n'iwu, Ha di otutu, ọ dighi onye nwere ike iguta ha ma e wezuga Chukwu di elu.

Ikwere na ndị mmụọ ozi gnyere ihe anọ:

1- Inwe okwukwe na idi adi ha.

2- Ikwere na ndi anyi maara aha ha n'ime ha; di ka: Jibril, na Mikail, na Israfil, na ndi ozo. Ma onye anyi na-amaghi aha ya, anyi kwenyere na ya n'ozuzu ya.

3- Inwe okwukwe n'ihe anyi matara banyere njirimara ha, nke e kwuru n'ime Akwukwo Nso na Sunnah; Dika odidi Jibril, Onye Amuma ﷺ korọ na ọ

¹ Muslim dekotara ya n'onuogugu (121), na Ahmad n'ime Musnad n'onuogugu (10434).

hụrụ ya n'ọdịdị nke Chukwu di elu kere ya na ya, na o nwekwara nku narị isii, nke kpuchiri mbara igwe.

4- Ikweta n'ihe anyị maara banyere ọrụ ha; dị ka nsọpụrụ ha na-enye Chukwu, Onye dị elu, na ife Ya ofufe n'abalị na n'ehihie n'enweghi ike ọgwụgwụ ma ọ bụ ida mba.

Dika ọmụmaatụ: Jibril: Onye ntụkwasi obi na mkpughe.

Na Israfil: onye e nyere ọrụ ifu opi.

Na mmụọ ozi nke ọnwụ: bụ onye e kenyere ọrụ iwepu mkpụrụ obi n'oge ọnwụ.

Na Malik: onye nche ọkụ ahụ. Na Ridwan: onye nche Aljanna, na ndị ọzọ.

3) Ikwere n'Akwụkwọ:

Ma ihe e bu n'obi maka Akwụkwọ: ha bụ Akwụkwọ nsọ nke eluigwe nke Chukwu zitere ndị ozi Ya, Nduzi maka ụmụ mmadụ na ebere dịrị ha, ka ha wee nweta anụrị n'ụwa a na n'Ụwa Nke Ọzọ.

Ikwere n'akwụkwọ gụnyere ihe anọ:

1- Inwe okwukwe na e si n'aka Chukwu zidata ha n'eziokwu.

2- Inwe okwukwe n'ihe anyị maara aha ya n'ime ha; dị ka Kor'an nke e zitere nye Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dīrī ya), Na Tora nke e kpughere Moses, udo dīrī ya, Na Ozioma (Injeel) nke e zitere Isa (udo dīrī ya), Na Zabur ahụ nke e nyere Dawud (ka udo dīrī ya).

Ma banyere nke anyị na-amaghị aha ya; anyị kwenyere na ya n'ozuzu ya.

3- Ikwere n'akụkọ ha; dị ka akụkọ nke Kor'an, nakwa akụkọ ndị a na-agbagoghị sitere n'Akwụkwọ Nsọ ndị gara aga.

4- Ime ihe kwekọrọ n'iwu ndị a na-akagbughi n'ime ha, inwe afọ ojuru, na inyefe onwe n'okpuru ya, ma anyị ghọtara amamihe ya ma ọ bụ na anyị aghọtaghị ya. A kagburu akwụkwọ niile bu ya ụzọ site na Qur'an Dị Ukwuu, N'ihia ya, amachibidoro ịgbaso iwu ọ bụla n'ime iwu dị n'akwụkwọ ndị bu ya ụzọ, ma e wezuga nke ziri ezi n'ime ha, nke Qur'an Dị Ebube ma ọ bụ Sunnah nke Onye Ozi kwadoro.

4) Ikwere na ndị ozi (udo dirị ha):

Ndị ozi: bụ ụdị otutu nke onye ozi; ọ bụ onye n'ime ụmụ mmadụ nke e nyere mkpughe Iwu, ma e nye ya iwu izisa ya, Onye mbụ n'ime ha bụ Nuh (udo dirị ya), ma onye ikpeazụ n'ime ha bụ Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dirị ya), Ma ha bụ ndị mmadụ e kere eke, Ha enweghị ihe ọ bụla n'ime njirimara nke Ịbụ Onye Nwe na Ịbụ Chukwu.

Ikwere na ndị ozi gụnyere:

1- Ikwere na ozi ha bụ eziokwu si n'aka Chukwu, Onye ọ bụla gọnahurū ozi nke otu onye n'ime ha, n'ezie ọ gọnahula ha niile.

2- Ikwere na ndị anyị maara aha ha n'ime ha site n'aha ha, dị ka: Muhammad, Ibrahim, Musa, Isa, na

Nuhu (udo dịrị ha). Ha bụ ndị nwere mkpebi siri ike n'ime ndị Ozi.

Ma ndị anyị amaghị aha ha n'ime ha; anyị kwere na ha n'ozuzu ya, Onye Dị Elu Siri:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ...﴾

»N'ezie, Anyị zitere ndị ozi tupu gị, n'ime ha bụ ndị Anyị kọrọ gị akụkọ ha, ma n'ime ha bụ ndị Anyị na-akọghiri gị akụkọ ha...﴿ [Surah Ghafir: 78].

3- Ikwenye n'ihe ziri ezi sitere n'aka ha, udo dịrị ha, n'ime akụkọ ha.

4- Ime ihe kwekọrọ n'iwu (Shari'ah) nke onye e zitere anyị n'ime ha, onye bụ onye ikpeazụ n'ime ha, Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya).

5) Ikwere n'ụbọchị ikpeazụ:

Ọ bụ ụbọchị mbilite n'ọnwu, nke a ga-akpọlite ndị mmadụ na ya maka ikpe ikpe na nkwughachi ugwo, A kpọkwara ya nke ahụ n'ihu na ọ dighị ụbọchị mgbe ọ gasiri, ebe ndị otu ogige ahụ ga-anogide n'ebe obibi ha, ndị otu oku ahụkwa anogide n'ebe obibi ha.

Ikwere n'ụbọchị ikpe-azụ gunyere ihe atọ:

A- Ikwere na mbilite n'ọnwu:

Ọ bụ ikpọlite ndị nwurụ anwu mgbe a ga-afu opi nke ugboro abụọ, Ndi mmadụ ga-eguzo n'ihu Dinwenu nke uwa niile, n'ụkwu ọtọ n'eyighi akpukpo ụkwu, gbaa ọtọ n'enweghi ihe mkpuchi,

n'ebighi ha ugwu n'abughi ndi e biri ugwu, Onye Di Elu Siri:

﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ 104﴾

""Di ka Anyi siri malite okike nke mbu, Anyi gaweghachi ya. O bu nkwa diiri Anyi. N'ezie, Anyi gaweme ya 104."" [Surah Al-Anbiyaa: 104].

B- Ikwere na ikpe na ugwo oru:

Ebe a na-ekpe ohu ikpe maka omume ya, ma kwuo ya ugwo oru n'ihia ya, Onye kachasi elu kwuru, si:

﴿إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ 25 ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾

»N'ezie, n'ebe Anyi no ka nloghachi ha di 25

"Mgbe ahụ, n'ezie, igukota ha diiri Anyi." [Surah Al-Ghashiyah: 25-26].

C- Ikwere na Paradais na Oku:

Na ha abuo bu ebe njedebere ebighi ebi nke ihe niile e kere eke; Ya mere, ogige ahụ bu ebe obibi nke obi utu nke Chukwu, Onye di elu kwadebere maka ndi kwenyere bu ndi na-atu egwu Ya, nakwa ndi rubere isi nye Chukwu na onye ozi Ya ﷺ, N'ime ya, e nwere ihe anya o bu na-ahubeghi, nti o bu na-anubeghi, nakwa ihe na-abatabeghi n'obi mmadu o bu.

Mana maka oku ahụ; Ya mere o bu ebe obibi nke ntaramahụhụ, Nke Chukwu di elu kwadoro maka ndi na-ekweghi ekwe, ndi ahụ na-ekweghi na Chukwu, nupukwaara ndi ozi Ya isi. N'ime ya, e

nwere ụdị ahụhụ na ntaramahụhụ dị iche iche nke na-agaghị abata mmadụ n'echiche.

6) Ikwere n'akara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya:

Ya na, ihe e bu n'obi n'akara aka: Ihe Chukwu, Onye dị ike ma dị ebube, kara aka banyere ihe ga-eme, dị ka ihe ọmụma Ya siri buru ụzọ, nakwa dị ka amamihe Ya siri kwado.

Ikwere n'ihe Chineke kara aka gụnyere ihe anọ:

1- Mmata: Nke a bụ inwe okwukwe na mmata nke Chineke, Onye dị elu, nakwa na Ọ maara ihe gara aga na ihe ga-abianụ nakwa etu ọ ga-esi dị, n'ozuzu ya nakwa n'uju ya, kamgbe ebighị ebi ruo mgbe ebighị ebi. Ọ bụkwa Ya bụ Onye maara, otuto dịrị Ya, ihe na-adịbeghị, ma a sị na ọ dị, otu ọ ga-adị, Dịka Chukwu Onye dị nsọ Sịrị:

﴿وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ...﴾

"Ma ọ bụrụ na e weghachiri ha, ha gaara alaghachi n'ihe a machibidoro ha..." [Surah Al-An'am: 28].

2- Ide ihe: Ọ bụ na Chukwu, Onye dị elu karịsịa, dere akara aka nke ihe niile ruo n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ, Dị ka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

{Ọ bụ na ị maghị na Chukwu maara ihe niile dị n'eluigwe na n'ụwa? N'ezie, nke ahụ dị n'ime

akwukwọ. N'ezie, nke ahụ dị mfe maka Chukwu.} [Surah Al-Hajj: 70].

3- Uche: Nke a bụ inwe okwukwe na ọ nweghi ihe na-eme n'ụwa a ma e wezuga ihe Chukwu, Onye dị ike na Onye dị ebube, choro, Chukwu Onye Dị Elu Sirị:

{وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ...}

{Onye Nwe gi na-eke ihe Ọ choro, ma Ọ na-ahoro...} [Surah Al-Qasas: 68]. Ma mmadu nwere ochicho nke na-adighi apu n'ihe Chineke choro, dika Chukwu Onye Dị Elu sirị:

{وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ}

{Ma unu agaghị achọ ihe ọ bula ma e wezuga na Chineke, Dinwenu nke ụwa niile, choro.} [Soḍu At-Takwir: 29].

4- Okike: Ọ bụ inwe okwukwe na Chukwu, Onye dị ike ma dị ebube, kere ihe niile e kere eke, na oru ha na omume ha, ma ọ bụ ihe oma ma ọ bụ ihe oḗo, Onye Dị Elu Sirị:

{اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ}

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bukwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.} [Surah Az-Zumar: 62].

A chikotara okwa ndi a n'ime amaokwu uri a:

Omuma, ndeko Onyenwe anyi, na uche Ya *** nakwa okike Ya, nke bu iweputa ihe n'adi na ikpuzi ya.

Isiokwu nke atọ: Ime ihe ọma:

Ime Ihe Ọma (Ihsan): Ọ bụ otu ogidi; I feere Chineke ofufe dị ka a ga-asị na ị na-ahụ Ya, n'ihì na ọ bụrụ na ị naghị ahụ Ya, n'ezie Ọ na-ahụ gị.

Nke pụtara: na mmadụ na-eme ihe ofufe Chineke nyere ya n'iwu, dị ka a ga-asị na ọ na-eguzo n'ihu Chineke, Onye dị ebube ma dịkwa ukwu, Nke a na-achọ inwe egwu zuru okè na ìlaghachikwute Ya, Onye dị ọcha. Ọ na-achọkwa ime ofufe n'ụzọ kwekọrọ na usoro (Sunnah) nke Onye Ozi (ka udo na ngozi Chukwu dirị ya).

Ime ihe ọma dị n'ọkwa abụọ, ma ndị na-eme ya nọ n'ọnọdụ abụọ:

Ọkwa nke mbụ: ọkwa nke nleba anya, nakwa ọ bụ nke kachasị elu n'ime ha abụọ, Ọ bụ mmadụ iru ọrụ dị ka a ga-asị na ọ na-ahụ Chineke, Onye dị ike ma dị ebube, n'obi ya, ka obi wee nweta ìhè site n'okwukwe, ruo mgbe ihe a na-adighi ahụ anya ga-aghọ dị ka ihe anya na-ahụ anya.

Ọkwa nke abụọ: Ọkwa nke Ìdị Ọcha n'Obi (Ikhlas) na Ìmụrụ Anya (Muraqaba), Nke a bụ ka ohu na-agbalị iji hụ na ọ na-echeta na Chineke na-ahụ ya ma Ọ maara banyere ya, ọ bụrụ na o tinye nke a n'obi ya, mgbe ahụ o nwere ìdị ọcha n'obi nye Chukwu di elu.

Isiokwu nke anọ: Nchịkọta dị mkpirikpi nke ntọala ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah:

Nke mbụ: Igbaso ihe dị n'Akwụkwọ Nsọ nakwa na Sunnah n'ime nakwa n'èzí, Nakwa ighara ibute okwu onye ọ bụla n'ime ndị mmadụ ụzọ karịa okwu Chineke (Onye Dị Elu ma Dị Ebube) na okwu onye ozi Ya, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo.

Nke abụọ: Idị ọcha nke obi ha na ire ha n'ebe ndị na-eso ụzọ Onye ozi Allah (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷺ nọ, Ha kwenyere na Kalifa mgbe Onye Ozi Chukwu (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) gachara bụ: Abu Bakr, emesia Umar, emesia Uthman, emesia Ali (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile).

Nke atọ: Ihụ ezinụlọ Onye ozi Chineke (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷺ n'anya, nakwa ikwado ha, na ezinụlọ ya (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷺ: karịsịa ndị ezi omume n'ime ha.

Nke anọ: Ighara inupụ isi megide ndị ndú na ndị ọchịchị, ọbụlagodi ma ha na-emegbu mmadụ, A na-ekpekwarara ha ekpere maka ezi omume na ezi ahụike, A naghikwa ekpe ekpere ọjọọ megide ha. Na irubere ha isi, nke so n'irubere Chineke (Onye Dị Elu ma Dị Ebube) isi, bụ ihe a manyere amanye, ọ gwula ma ha nyere n'iwu ka e mee mmehie, Ma ọ bụrụ na ha enye iwu ime mmehie; n'ezie, a gaghi erubere ha isi na ya, Ma nrubeisi nye ha n'ihe ọma ga-anọgide n'ihe ndị ọzọ.

Nke Ise: Ikwere na ọrụ ebube (Karamat) nke ndị nsọ (Awliya); Ọ bụ ihe Chineke na-eme ka ọ pụta ìhè site n'aka ha, nke bụ ọrụ ebube na ihe ndị pụrụ iche.

Nke Isii: Ha anaghị akpọ ndị Qiblah ndị na-ekweghị ekwe naanị n'ìhi ime mmehie nakwa nnukwu mmehie, Dị ka ndị Khawarij na-eme ya, Kama, ìbụ ụmụna n'okwukwe kwusiri ike n'agbanyeghị mmehie, Ha na-ekwukwa gbasara onye mmehie si: Ọ bụ onye kwere ekwe site n'okwukwe ya, bụrụkwa onye ajọ omume site na nnukwu mmehie ya.

Isi nke Abụọ: Ihe ndị metụtara ofufe

Isiokwu nke mbụ: Ìdị ọcha:

Ìdị ọcha (Tahara) n'asụsụ: Ìdị ọcha na ìnọpụ iche pụọ n'unyi na ihe ruru arụ nke a na-ahụ anya na nke ime mmụọ.

Na shari'a: Iwepụ ọ̀nọdụ adìghị ọcha (hadath) na iwepụ unyi (najasa). Na ìdị ọcha bụ igodo nke ekpere, Ya mere, ìmụta ya bụ otu n'ime ihe kachasi ukwu n'ìhe ndị dị mkpa nke okpukpe, nke onye Alakuba ọ bụla aghaghị ìmụta nakwa ilebara ya anya.

Nke mbụ: Nkewa nke mmiri:

1- Ihe dị ọcha; o ziri ezi iji ya mee ìdị ọcha, Ma ọ bụ na ọ ka dị n'otú e si kee ya; Dị ka mmiri ozuzo, ma ọ bụ mmiri osimiri, ma ọ bụ mmiri oké osimiri, Ma ọ bụ ihe dị ọcha gwakọtara ya, ma ọ dakarighi ya, ọ napughikwa ya aha ya.

2- Ihe ruru unyi (najasah); iwu ahapughị iji ya mee ihe, Ọ naghị ewepụ adighị ọcha, Ọ naghikwa ewepụ unyi, Ọ bụ ihe agba ya, ma ọ bụ isi ya, ma ọ bụ uto ya gbanwere site n'ihe adighị ọcha.

Nke abuo: Ihe adighị ọcha:

Ihe ruru aru (Najasah): Ọ bụ unyi puru iche, Udi ya na-egbochi ekpere; Di ka mamiri, nsị, ọbara na ihe ndi ozo, ha nwere ike idi n'ahu, n'ala (ma obu ebe a na-anọ), nakwa n'uwe.

Na mmalite nke ihe niile bu: inye ikike na idi ọcha, Onye obula kwuru na otu ihe adighị ọcha, ọ diiri ya iweta ihe akaebe. Ihe ndi a esoghi n'ihe ruru unyi (najasah): asusu (ma ọ bu agbu), osuso mmadu, na osuso inyinya ibu, kama ha di ọcha obulagodi na ha na-asọ oyi. ,Ihe ọ bula ruru unyi (najasah) bu ihe unyi, mana ọ bughị n'uzo nke ozo.

Na ihe adighị ọcha (Najasah) di n'okwa ato:
Nke mbu: Adighị ọcha siri ike;

Dika: Ihe ruru unyi (najasah) nke ihe nkita rachara n'ime ya, Uzo e si eme ka ọ di ọcha bu: a gasa ya ugboro asaa, a ga-eji aja saa nke mbu n'ime ha.

Nke abuo: Ihe adighị ọcha di mfe:

Di ka mmamiri nwatakiri nwoke na-anu ara, ma ọ buru na ọ metu akwa ma ọ bu ihe yiri ya. Uzo e si eme ka ọ di ọcha: A ga-efesa mmiri n'elu ya ruo mgbe o kpuchiri ya, ọ dighikwa mkpa ihicha ya ma ọ bu ifiko ya.

Nke atọ: Najasah (Ihe adighi ocha) di n'etiti:

Dika mmamiri mmadu na nsi ya, na otutu ihe ndi ruru unyi (najasah), ma o buru na ha adaa n'ala, ma o bu n'akwa, na ihe ndi yiri ha. Uzo e si eme ka o di ocha: Site n'ikpochapu unyi ahụ ma o buru na o nwere ahụ a na-ahụ anya, na isacha ebe unyi ahụ metoro site n'iji mmiri ma o bu ihe mkpocha ndi ozo.

Na n'ime ihe e gosiputara ihe akaebe gbasara adighi ocha ha:

1- Mmamiri mmadu na nsi ya.

2- Madhiy na Wadiy¹.

3- Nsi anu a naghi eri anu ya.

4- Obara nsọ nwanyị (Hayd) na nke omugwo (Nifas).

5- Mmiri onu nkita.

6- Anu nwuru anwu, a na-ewepukwa na ya:

a- Mgbe mmadu nwuru.

b- Azu na igurube nwuru anwu.

J- Ihe nwuru anwu nke na-enweghi obara na-aso aso; dika ijiji, ndanda, anu, na ihe ndi ozo yiri nke ahụ.

d- Okpukpu anumanu nwuru anwu, mpi ya, mbọ ya, aji ya, na abuba ya.

¹ (Madhy): Mmiri di nro na-enweghi ucha nke na-aputa n'oge a na-emetu ahụ, ma o bu n'icheta mmekọahụ, ma o bu inwe aguu maka ya, ma o bu n'ile anya, ma o bu ihe ndi ozo di ka ya. O na-aputakwa n'udi ntapisi, o nwekwara ike ibu na onye ahụ agaghị ama mgbe o na-aputa. (Wady): O bu mmiri gbara okpurukpu, na-acha ocha nke na-aputa mgbe a misiri mmamiri, ma o bu n'oge a na-ebu ihe di aro.

Ụzọ e si asacha ihe adighi ọcha (najasa) bụ:

1- Site na mmiri, nke bụ isi n'ikpochapụ unyi (najasat), e kwesighi ihapụ ya gaa n'ihe ọzọ.

2- Ihe Iwu Sharia kwuru gbasara ụzọ e si eme ka ihe ndi na-adighi ọcha ma ọ bụ ihe ndi metoro emeto di ọcha:

A- Akpukpo anụ nwurụ anwụ na-adị ọcha site n'icha ya.

B- Ime ka ariá di ọcha ma ọ buru na nkita arachaa n'ime ya; a ga-asa ya ugboro asaa; nke mbu n'ime ha ga-abu n'iji ájá.

C- Ime ka ákwà di ọcha ma ọ buru na obara ihu nso emetu ya; ...a ga-akpucha ya, emesia, e jiri mkpisi aka gbuo ya n'ime mmiri, mgbe ahụ, a wusa ya mmiri. Ma ọ buru na akara ya foduru mgbe nke ahụ gasiri, ọ dighi njo.

d- Ime ka nsotu ákwà nwanyị di ọcha; site n'ala di ọcha nke na-esote ya.

E- Ime ka ákwà di ọcha puo na mmamiri nwatakiri nwoke na-anu ara; site n'ifusa ya mmiri, nakwa isa ya puo na mmamiri nwatakiri nwanyị.

w- Ime ka uwe di ọcha puo na Madhi; site n'ifesa mmiri n'ebe ahụ.

z- Ime ka okpuru akpukpo ukwu di ọcha; site n'ihicha ya n'ala di ọcha.

h- Ime ka ala di ọcha puo n'unyi; site n'iwusa otu iwu mmiri n'ebe ahụ, ma ọ bụ ihapụ ya ruo mgbe ọ ga-akpo nkụ site n'anwụ ma ọ bụ ikuku. Ọ buru na akara unyi ahụ apuo, ọ dila ọcha.

Nke atọ: Ihe iwu machibidoro onye na-adighi ọcha ime:

Ihe ndi a machiri onye nọ n'ọnọdụ obere ma ọ bụ nnukwu adighi ọcha:

1- Ekpere ma ọ bụ nke iwu ma ọ bụ nke afọ ofufo; Maka ihe akorọ site n'aka Ibn Umar (Chineke nwee mmasị n'ebe ha abụọ nọ) na Onye-amụma ﷺ kwuru si:

«لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةً بِغَيْرِ طَهْرٍ».

«Chineke anaghị anabata ekpere na-enweghi idi ọcha.»¹.

2- Imetụ Mushaf aka; Maka ihe pụtara n'akwukwọ nke Onye ozi ﷺ deere Amr ibn Hazm, na n'ime ya bụ okwu ya si:

«لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ».

«Sọ naanị onye di ọcha ga-emetụ Kor'an aka»².

3- Igba gburugburu Ụlọ Nsọ Ochie (Kaaba); Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ، إِلَّا أَنْ اللَّهَ أَبَاحَ فِيهِ الْكَلَامَ».

«Tawaf (igba gburugburu Ụlọ Nsọ ahụ) bụ ekpere, ewezuga na Allah nyere ikike ikwu okwu n'ime ya»³.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọmba (224).

² Malik dekọtara ya n'ime Al-Muwatta n'ọnuogugu (680 na 219), na Ad-Darimi n'ọnuogugu (312) na Abdur-Razzaq n'ime Musannaf ya n'ọnuogugu (1328), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi n'ime Irwa Al-Ghalil n'ọnuogugu (122).

³ An-Nasa'i dekọtara ya n'ọnuogugu (12808), na Ahmad n'ọnuogugu (15423), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Irwa Al-Ghalil n'ọnuogugu (121).

Onye amụma ﷺ mere wudu maka Tawaf, Ọ bụ ihe e guzobere nke ziri ezi site n'aka ya ﷺ na ọ machibidoro nwaanyị na-ahụ nsọ ya ịgba Ụlọ Nsọ ahụ gburugburu ruo mgbe ọ dị ọcha.

Ma ihe ndị a machibidoro onye nọ n'ọnọdụ adighị ọcha ukwu (Hadath Akbar) karịsịa, ha bụ:

1- Ịgụ Qur'an; Maka hadith Ali, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ: ""Ọ dighị ihe ọ bụla na-egbochi ya - ya bụ Onye Amụma (ka udo na ngọzi Chukwu dịrị ya) - pụọ na Kor'an, ma ewezuga Janaba (nnukwu adighị ọcha)".¹

2- Ịnọ n'ụlọ alakuba na-enweghị Wudu; N'ihio kwu Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا...﴾

""Ewoo unu ndị kwere ekwe, unu abịala nso n'ekpere mgbe mmanya na-egbu unu, ruo mgbe unu matara ihe unu na-ekwu, ma ọ bụ mgbe ahụ na-adighị unu ọcha, belu sọ ndị na-agafe ụzọ, ruo mgbe unu sara ahụ..." [Surah An-Nisaa: 43].

Ya mere, ọ bụrụ na onye nọ n'ọnọdụ nnukwu adighị ọcha (hadath akbar) emee Wudu; o nwere ikike ịnọ n'ime ụlọ alakuba, n'otu aka ahụ, ọ na-ekwekwa omume maka onye nọ n'ọnọdụ nnukwu

¹ Ibn Majah dekọtara ya n'ọnuogugu (594), na Ibn Hibban n'ọnuogugu (799), ma Al-Albani kwuru na ọ dighị ike n'ime Da'if Sunan At-Tirmidhi n'ọnuogugu (146).

adighi ọcha igafe n'ime ụlọ alakuba naanị maka igafe site na ya, n'enweghi ino ọdụ n'ime ya.

Nke anọ: Agwa na Usoro Ndi Ziri Ezi Maka Igbo Mkpa:

Ihe ndi a na-atu aro mgbe a na-egbo mkpa:

1- Igba ebe di anya na izochie onwe puo n'ebe ndi mmadu no mgbe a na-aga mposi.

2- Ikwu ekpere a na-ekpe mgbe a na-abanye, nke bu:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».

«O Chineke, n'ezie, a na m achọ nchebe n'aka Gi puo n'ajo mmuo nwoke na ajo mmuo nwanyi»¹.

Ihe bu iwu mgbe a na-aga mposi:

1- Isacha onwe puo na mmamiri.

2- Ikpuchi akuku ahụ ihere (Awrah).

A machibidoro iwu n'oge igbo mkpa:

1- Iche ihu na Qiblah ma o bu inye ya azu.

2- Igbo mkpa n'uzo ndi mmadu na n'ebe oha na eze ha.

3- Igbo mamiri n'ime mmiri kwu otu ebe.

A kporo asi n'oge a na-egbo mkpa:

1- Imetu akuku ahụ nwoke (amu) n'aka nri n'oge a na-egbo mkpa.

2- Isacha onwe (Istinjaa) na ihicha onwe (Istijmaar) site n'iji aka nri mee ya.

¹ Al-Bukhari dekotara ya n'onuogugu (142), na Muslim n'onuogugu (122).

3- A na-akpọ ikwu okwu asi, karịsịa ikpọ aha Allah, Onye dị ike ma dịkwa ebube, n'oge a na-aza oku okike.

Nke Ise: Iwu Ndi Gbasara Iṣa na Ihicha Onwe Mgbe A Gachara Mposi:

Istinjaa: Iwepu ihe fọdurụ nke ihe si n'ebe nzuzo abụọ ahụ pụta site n'iji mmiri.

Na Istijmar: Ikpochapụ unyi fọdurụnụ nke si n'uzọ abụọ ahụ pụta n'ejighi mmiri; di ka iji nkume na akwukwọ nhicha.

Iwu Ndi Di Maka ihe a na-eji eme Istijmar:

- 1- Ka ọ bụrụ ihe ekwere ekwe.
- 2- Idi ọcha.
- 3- Iḅu ihe na-eme ka ọ di ọcha.
- 4- Ka ọ ghara iḅu ọkpukpu ma ọ bụ nsị anụ.
- 5- Ka ọ ghara iḅu n'ihe a na-akwanyere ùgwù; di ka akwukwọ ndi aha Allah (Azza wa Jalla) di na ha.

A pụkwara iji naanị istijmar zuo site n'ọṅọdu abụọ:

- 1- Ka ihe ahụ na-aputa ghara igafe ebe ọ na-apukari.
- 2- Ihicha onwe ga-abu site n'okwute atọ na-ehicha ihe, ma ọ bụ karia.

Nke isii: Iwu Ndi Di Maka Wudu:

Ọ bụ iwu ime Wudu maka ofufe atọ:

- 1- Ekpere; ma ọ bụrụ nke mmanye ma ọ bụ nke afọ ofufo.
- 2- Imetụ Mushaf aka.

3- Igba gburugburu (Tawaf).

Iwu ndi di mkpa (Shurut) maka Wudu:

1- Okpukperechi nke Islam.

2- Ezi uche.

3- Inwe nghota.

4- Ebumnobi (Niyyah): onodu ya bu n'obi, na ikpofuta ya n'onu bu Bid'ah, Onye o bula nke choro ime Wudu, o nweela ebumnuche (niyya), Maka isa akuku ahụ nke Wudu n'ebumnobi (niyyah) ime ka ahụ juo oyi ma o bu idi ocha; o bughị Wudu.

5- Ijigide ya: n'ebughị n'obi ikwusi ya ruo mgbe asachapuchara.

6- Nkwusi nke ihe na-ebute Wudu, A wepuru na nke ahụ: onye nwere nsogbu ntapu na-adigide adigide (salas), na nwanyị na-ahụ obara na-abughị nke ihu nsọ (mustahadah).

7- Isacha akuku ahụ ihere (Istinja') ma o bu ihicha ya (Istijmar) tupu ya, maka onye mamiri ma o bu nsi putara n'ahụ ya.

8- Mmiri ibụ nke di ocha (tahir), ma buru nke iwu kwadoro.

9- Iwepu ihe na-egbochi mmiri iru n'akpukpo ahụ.

10- Ibata oge ekpere maka onye nwere adighi ocha na-adigide adigide.

Ihe Ndi Iwu Manyere na Wudu (Ogidi nke Wudu):

1- Isa ihu, nke gunyere: igbugbu mmiri n'onu na ikunye mmiri n'imi.

2- Isa aka abuo tinyere ikpere aka abuo ahụ.

3- Ihị aka n'isi dum, nke gụnyere ntị abụọ.

4- İsa ụkwụ abụọ tinyere nkwonkwo ụkwụ abụọ ahụ.

5- İgbaso usoro (tartib) n'etiti akụkụ ahụ nke Wudu.

6- Nsochi ibe ya: a gaghi enwe nkewa ogologo oge n'etiti akụkụ ahụ.

Uzo E Si Eme Wudu:

1- İkpọ aha Allah.

2- İsa ọbụ aka abụọ ugboro atọ.

3- İsa ihu ugboro atọ, nke gụnyere igbugbu mmiri n'ọnu na ikunye mmiri n'imi.

4- İsa aka abụọ ruo n'ikpere aka abụọ ahụ ugboro atọ, na imalite n'aka nri tupu aka ekpe.

5- Ihị aka n'isi tinyere ntị abụọ.

6- İsa ụkwụ abụọ ruo na nkwonkwo ụkwụ abụọ ahụ ugboro atọ, na imalite n'ụkwụ aka nri tupu nke aka ekpe.

Ihe Ndị Na-emebi Wudu:

1- Ihe na-esi n'uzọ abụọ ahụ (nke ihu na nke azụ) apụta, dika: mamiri, ikuku, na nsi.

2- Ihe ruru unyi (najasah) putara n'ahụ n'uzọ karihi akari.

3- Mfu nke uche site n'ura ma ọ bụ ihe ọzọ.

4- İmetu aka n'akụkụ ahụ ihere, ma ọ bụ nke ihu ma ọ bụ nke azụ, n'enweghi ihe mgbochi.

5- İri anụ kamel.

6- İhapu okpukpe İslam (Rida). Ka Allah chebe anyi na ndi Alakuba niile puo na nke ahụ.

Nke asaa: Iwu ndị gbasara ihia aka n'elu Khuff abụọ na sọks abụọ:

1- Khuff: Ihe a na-eyi n'ụkwụ abụọ nke sitere n'akpukpọ anụ na ihe yiri ya.

2- Sọks: Ihe a na-eyi n'ụkwụ abụọ nke e ji aji anụ ma ọ bụ ogbo na ihe yiri ha rụọ.

Iwu Ndị Dị Maka Ihicha N'elu Ha Abụọ:

1- Iyi ha abụọ mgbe e nwechara ịdị ọcha (Wudu) zuru oke.

2- Ikpuchi ụkwụ abụọ tinyere akpụ ụkwụ abụọ.

3- Ha abụọ ịdị ọcha.

4- Ihicha n'ime oge a kpaara ókè.

5- Ka ihia aka ahụ buru na Wudu, ọ bughị na isa ahụ niile (Ghusl).

6- Ihe mkpuchi ụkwụ (khuff) na ihe ndị yiri ya ibụ nke iwu kwadoro, ma ọ buru na ọ bụ ihe a napuru n'ike ma ọ bụ ákwà silk n'ebe nwoke nọ; ọ zighị ezi ihicha ya aka n'elu, n'ihia na a gaghi eji ihe a machibidoro iwu nweta ohere e nyere n'iwu.

Oge ihicha:

Maka onye nọ n'ụlọ: otu ụbọchị na otu abalị, na maka onye njem: ụbọchị atọ na abalị ha.

Ụzọ E Si Ahị Aka:

A ga-eji mmiri mee ka aka dị mmiri, wee hia aka n'elu sọks abụọ ma ọ bụ sọks akpukpọ anụ abụọ ahụ (Khuffain), site na mkpisi ụkwụ abụọ ruo n'okpukpụ ụkwụ, naanị otu ugboro.

Ihe ndị na-emebi ihia aka:

1- Ngwucha oge ihia aka (Mash).

2- Iyipụ sọks abụọ ahụ ma ọ bụ otu n'ime ha.

3- Inwe adighi ọcha ukwu (Hadath Akbar).

Iwu Gbasara Ihicha N'elu Akpukpo Ukwu:

Ọ bụ ohere (rukhsah), ma ime ya dị mma karịa iyipụ sọks akpukpo (khuffayn) na ịsa ukwu abụọ; ịjị nakwere ohere Chineke (Onye Pụrụ Ime Ihe Niile, ma Dị Ebube) nyere, na ịgbaso Onye Amụma Chineke—(ka udo na ngozi Chineke dịrị ya), nakwa ịdị iche n'ebe ndị na-ewebata ihe ọhụrụ n'okpukpe (mubtadi'ah) nọ.

3- Ihị aka n'elu ihe nkeko ọkpukpu, ihe nkeko ọnyá, na ihe mmado:

Ihe nkwado ọkpukpu: Ọ bụ ihe a na-eke n'elu ọkpukpu gbajiri agbaji; dị ka plasta ma ọ bụ iberibe osisi na ihe ndị yiri ya.

Ihe nkeko: bụ ihe a na-eke n'elu ọnyá, ma ọ bụ mmerụ ahụ, ma ọ bụ ebe ọkụ gbara; nke e ji akwa ma ọ bụ ihe yiri ya mee.

Na ihe nkedo: bụ ihe a na-amado n'onyá ma ọ bụ n'otutu maka ọgwugwo.

Iwu Ihicha N'elu Ya:

A na-anabata ya: mgbe enwere mkpa ka ọ nọgide, n'okpuru ọnọdụ na ọ gaghi agafe ebe enwere mkpa.

Amachibidoro ya: ma ọ bụrụ na mkpa e nwere maka ya agwula, ma ọ bụ na iwepu ya agaghị ebute ihe isi ike ma ọ bụ mmerụ ahụ.

Uzo E Si Ehicha N'elu Ya:

Ọ ga-asa ebe gbara ya gburugburu, ma hie aka n'elu ya n'akukụ ya niile, A naghi ahi aka n'ihe gafere ebe maka Wudu.

Nke asatọ: Iwu gbasara Tayammum:

Tayammum: Ọ bụ ihi aka n'ihu na n'aka abụọ site n'iji ájá dị ọcha, n'inwe ebumnuche (niyya) nke idi ọcha, n'uzọ a kapiri ọnụ.

Iwu ya:

Ọ bụ iwu ime tayammum iji dochie anya wudu na ghusl mgbe a na-enweghi mmiri, ma ọ bụ mgbe a na-enweghi ike iji ya mee ihe.

Amamihe di na mwube iwu ya:

Tayammum so na njirimara puru iche nke Ummah Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu diri ya), A maghikwa nke a n'ime mba ndi gara aga, dika ohere sara mbara sitere n'aka Chineke nye mba a, nakwa amara sitere n'aka Ya n'ebe ha no.

Onodu ndi a kwadoro Tayammum n'iwu:

1- Ọ bụrụ na o nweghi mmiri, ma o nweghi ya n'obodo ma ọ bụ na njem, o wee choọ ya mana ọ hụghị ya.

2- Ọ bụrụ na o nwere mmiri di ya mkpa maka inu ihe onunụ ma ọ bụ isi nri, nke na ọ bụrụ na o jiri ya mee emume idecha onwe, ọ ga-emebi mkpa ya, ruo n'ókè na ọ na-atụ egwu akpịrị ikpọ nkụ maka onwe ya, ma ọ bụ akpịrị ikpọ nkụ nke onye ọzọ, ma ọ bụ n'umụ mmadu ma ọ bụ n'anumanu a na-akwanyere ùgwù.

3- Ọ bụrụ na ọ na-atụ egwu na iji mmiri mee ihe ga-emerụ ahụ ya n'ihì ọrịa ya, ma ọ bụ mee ka igbake ya gbuo oge.

4- Ọ bụrụ na ọ nweghị ike iji mmiri mee ihe n'ihì ọrịa na-eme ka ọ ghara inwe ike igaghari, o nweghikwa onye ga-enyere ya aka ime Wudu, ma tụtọ egwu na oge ga-agafe.

5- Ọ bụrụ na ọ na-atụ egwu oyi n'iji mmiri eme ihe, ma ọ hughị ihe ọ ga-eji kpoo ya ọkụ, ọ ga-eme Tayammum wee kpee ekpere.

Uzọ E Si Eme Tayammum:

Ọ ga-akụ aka abụọ ya n'aja na-agbasapụ mkpisi aka ya, emesia ọ ga-eji ime mkpisi aka ya hịa aka n'ihu ya, ma jiri ọbụ aka ya abụọ hịa aka abụọ ya, wee hụ na ihì aka ahụ meturụ ihu ya na aka abụọ ya dum kpamkpam.

Ihe ndị na-emebi Tayammum:

1- Inweta mmiri, ọ bụrụ na Tayammum bụ n'ihì enweghị ya, Ma ọ bụ inwe ike iji ya mee ihe ma ọ bụrụ na tayammum ahụ bụ n'ihì enweghị ike iji ya mee ihe.

2- Ọ na-emebi site n'otu n'ime ihe ndị na-emebi Wudu, ma ọ bụ site n'otu n'ime ihe ndị na-eme ka Ghush (isa ahụ) bụrụ iwu, dị ka Janabah, ihụ nsọ, na ọbara ọmụmụ.

Iwu maka onye na-enweghị ike iji mmiri na Tayammum:

Onye ọ bụla na-enweghị mmiri na ájá, ma ọ bụ ruo n'ọnọdụ ebe ọ na-enweghị ike iji mmiri ma ọ bụ

ájá emetụ anụ ahụ ya; ọ ga-ekpe ekpere dika ọnọdu ya siri dī, n'enweghi ịsa nsọ ma ọ bụ iji ájá asacha onwe ya; n'ihī na Chineke anaghị ebo mkpụrụ obi ọ bụla ibu karịrị ike ya. Ma ọ bụrugodị na o mee na ọ nwetara mmiri na aja mgbe nke ahụ gasiri, ma ọ bụ nwee ike iji ha mee ihe; ọ gaghi emeghachi ekpere o kpere; n'ihī na o meela ihe e nyere ya n'iwu, Maka okwu Chukwu Onye Dị Elu si:

{...فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...}

"{...Ya mere, tụọnu egwu Chineke dī ka unu siri nwee ike...}" [Surah At-Taghabun: 16]• Na maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dīrī ya)ﷻ si:

«إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ».

«Ọ bụrụ na m nye unu iwu ime otu ihe, meenu site na ya ihe unu nwere ike»¹.

Ihe iburu n'uche (Fa'idah): Ọ bụrụ na o mee tayammum n'ihī janabah, ma emesia nweta mmiri; ọ ga-asa ahụ ya (mee ghusl).

Nke itoolu: Iwu Ndị Gbasara Nsọ Nwanyị na

Ọbara Ọmụgwọ:

Nke mbụ: Nsọ nwanyị:

Ọ bụ ọbara okike na ebumpụta ụwa, nke na-esi n'ime ime akpa nwa agbapụta n'oge a ma ama. N'ọtụtụ oge, ọ na-apụta n'ọnwá ọ bụla ụbọchị isii ma ọ bụ asaa, ọ nwekwara ike ịkarị ma ọ bụ ibelata, Ọnwá nwanyị na-adị ogologo ma na-adịkwa

¹ Albukhari dekotara ya n'ọnuogugu (7288), na Muslim n'ọnuogugu (6066).

mkpirikpi; dabere n'otú Chineke (Onye Dị Elu) siri hazie ya site n'òdìdì okike.

Iwu ndị gbasara nwaanyị na-ahụ nsọ:

1- Nwaanyị na-ahụ nsọ anaghị ekpe ekpere, ọ naghịkwa ebu ọñụ n'oge nsọ ya, ọ gaghị ezikwa ezi n'aka ya.

2- Nwanyị na-ahụ nsọ ga-akwughachi ibu ọñụ mana ọ bughị ekpere mgbe ọ dīchara ọcha site na nsọ nwanyị ya.

3- Amachibidoro ya ime Tawaaf n'Ụlọ Nsọ ahụ, Agụkwala Kor'an ahụ, Ma anọdula n'ime ụlọ alakuba. 4- Ọ bukwa ihe a machibidoro iwu ka di ya nwee mmekọahụ na ya n'akụkụ ahụ nzuzo ruo mgbe ihu nsọ ya kwusiri, ma ọ saa ahụ.

5- Ọ kwere omume ka di nwanyị na-ahụ nsọ nweta obi uto n'ahụ ya na-enweghị inwe mmekọahụ n'akụkụ ahụ nzuzo, di ka isusu ọñụ, imetụ aka, na ihe ndi di otú ahụ.

6- Amachibidoro di ya igba ya alukwaghim mgbe ọ nọ na nsọ nwaanyị.

Idi ọcha bu nkwusi nke ọbara, yabu ọ buru na ọbara ahụ akwusi; ọ dila ọcha, ma oge nsọ nwanyị ya agwula, n'ihia ya ọ bu iwu na ọ ga-asachapu onwe ya (Ghusl), Mgbe ahụ, ọ ga-amaliteghachi ime ihe ndi a machibidoro ya n'ihia nsọ nwanyị.

Ma ọ buru na ọ hu ihe na-acha nchara nchara ma ọ bu ihe na-acha odo odo mgbe ọ dīchara ọcha, ọ gaghị elebara ya anya.

Nke abuo: Ọbara Omumu:

Ọ bụ ọbara nke akpa nwa na-ewepụta n'oge ịmụ nwa nakwa mgbe a mụsiri ya, ọ bụkwa ọbara fọdurụnụ nke e jigidere n'oge afọ ime.

Nifas (ọbara ịmụ nwa) dị ka Hayd (ọbara nsọ) n'ihe gbasara ihe iwu kwadoro; dị ka inweta obi uto n'ahụ ya n'ebe na-abughị akukụ ahụ nzuzo.

Na n'ime ihe ndị a machibidoro; dika inwe mmekọahụ n'akukụ ahụ nzuzo, na igbochi ibu ọmụ, ekpere, igba alukwaghịm, ime Tawaf, na ịgụ Qur'an, nakwa inọ n'ime ulọ alakuba, Ọ bụkwa iwu na ọ ga-asa ahụ mgbe ọbara ya kwusiri, dika nwanyị na-ahụ nsọ.

Ọ bụkwa iwu n'ahụ ya ikwu ugwo ibu ọmụ ma ọ bughị ekpere, ya mere ọ gaghi akwu ugwo ya dị ka nwanyị na-ahụ nsọ.

Na oge ya kacha ogologo bụ ubochi iri anọ. Ọ bụrụ na ọbara nwanyị mụrụ nwa akwusi tupu ubochi iri anọ, oge ọbara ịmụ nwa ya agwula; ya mere, ọ ga-asa nsọ ya, kpee ekpere, ma gaa n'ihu na-eme ihe ndị e gbochiri ya ime n'ihu ọbara ịmụ nwa ahụ.

Isiokwu Nke Abụọ: Ekpere:

Nke mbụ: Iwu Ndị Dị Maka Adhan na Iqamah:

E weputara iwu ikpo oku ekpere (Adhan) n'afọ nke mbụ nke ikwaga Onye Amuma, Na ihe kpatara e ji mee ya iwu bụ: na mgbe o siiri ha ike imata oge, ha gbara izu n'iguzobe ihe iriba ama maka ya, Ya mere, e gosiri Abdullah bin Zaid (Chineke nwee afọ

ojuju n'ebe ọ nọ) oku ekpere a na nrọ, ma mkpughe kwadoro ya.

Na Adhan: İma ọkwa na oge ekpere eruola. Na Iqamah: Ọ bụ ima ọkwa maka ibido Ekpere.

Na ikpọ òkù ekpere (Adhan) na ikpọ òkù ibido ekpere (Iqamah) bụ iwu dịiri ọha (Fard Kifayah) n'elu ọgbakọ ụmụ nwoke maka ekpere ndi iwu kwadoro, Ha abụọ so n'ihe iriba ama nke Islam ndi a na-ahụ anya, ya mere, a pughị ikagbu ha.

Iwu Ndi Di Maka Adhan:

1- Ka onye na-akpọ oku ekpere buru nwoke.

2- Azaan idi n'usoro.

3- Ka Adhan buru nke na-esochi ibe ya.

4- Ka oku ekpere (Adhan) buru mgbe oge batachara, Ihe e wezugara na nke a bu: Adhan nke mbu n'ekpere Fajr, nakwa Jumu'ah.

Sunan nke Adhan:

1- Itinye mkpisi aka ya na nti ya.

2- Ikpo Adhan na mbido oge.

3- Itughari n'akuku aka nri na aka ekpe mgbe a na-ekwu Hay'alatayn.

4- Inwe ezigbo olu.

5- Ikpoputa okwu Adhan nwayo nwayo, n'enweghi idoti okwu ma o bu ndoti gabigara okè.

6- Ikwusi n'ahiriokwu o bu la di n'ime ya.

7- Iche ihu na Qiblah n'oge Adhaan.

Adhaan (ikpo oku ekpere) nwere ahiriokwu iri na ise, di ka Bilal (ka obi di Chineke mma n'ebe o nọ)

na-esi akpọ ya mgbe niile n'ihu Onye ozi Chineke (udo na ngozi Chineke dịrị ya).

Okwu nke Adhan:

(Chineke kachasi ukwu): ugboro anọ.

(A na m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke): ugboro abụọ.

(Ana m agba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke): ugboro abụọ.

(Bia n'ekpere): ugboro abụọ,

(Bianụ n'ihe ịga nke ọma): Ugboro abụọ.

Emesia, ọ ga-asị: 'Allāhu akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abụọ.

Emesia, ọ ga-eji ('Lā ilāha illā Allāh' (Ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke)) mechie: otu ugboro.

Ọ na-atụkwasi n'ekpere Fajr mgbe o kwuchara Hayya 'alal Falah: (As-Salatu khayrun minan-Nawm) ugboro abụọ; N'ihi na ọ bụ oge ndị mmadụ na-ehikarị ụra na ya.

Ma Iqamah bụ ahịrịokwu iri na otu a na-agụ ngwa ngwa, ya bụ: ime ya ngwa ngwa; n'ihi na ọ bụ maka ịgwa ndị nọ ebe ahụ, ya mere ọ dịghị mkpa ịjị nwayọọ na-agụ ya.

Usoro ya dị ka ndị a:

'Allāhu Akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abụọ.

(A na m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke): otu ugboro.

(Ana m agba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke): otu ugboro.

(Bia n'ekpere): otu ugboro.

(Bianu n'ihe iga nke oma): otu ugboro.

(Qad qaamatis Salaah): ugboro abuo.

'Allahu Akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abuo.

(O dighi chi ozọ ma e wezuga Chineke): otu ugboro.

O bu ihe di mma ka onye nuru Adhaan kwuo otu ihe ahụ onye na-akpo oku ekpere na-ekwu, beluso n'ikwu: (Hayya 'alas-Salaah), na (Hayya 'alal-Falaah), kama o ga-asị: (Laa hawla wa laa quwwata illaa billaah), Emesia, o ga-arioro Onye amuma ﷺ ekpere. Emesia, mgbe nke a gasiri, o si:

«اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةُ، وَالصَّلَاةُ الْفَائِمَةُ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ».

«O Chineke, Onyenwe oku a zuru oke, na ekpere a na-eguzobe, nye Muhammad onodu kachasi elu na okwa puru iche, ma kpolite ya n'onodu kwesiri otuto nke I kwere ya na nkwa; n'ezie, I naghị emebi nkwa»¹.

Ya na, o si:

«رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا».

¹ Samahat Sheikh Abdulaziz bin Baz, ka Allah meere ya ebere, kwuru na Majmu' Fatawa ya (29/ 141): (Al-Bayhaqi gbakwunyere n'usoro nnyefe di mma site na Jabir mgbe okwu ya gasiri: «nke I kwere ya nkwa»: «n'ezie, I naghị emebi nkwa»).

«Anabatara m Chineke dị ka Onyenwe m, nakwa Islam dị ka okpukpe, nakwa Muhammad dị ka onye amụma»¹.

A machibidoro ịpụ n'ụlọ alakuba mgbe a kpọchara oku ekpere (Adhan) n'enweghi ezi ihe ngọpụ ma ọ bụ ebumnuche ịlaghachi.

Mgbe a na-ejikọ ekpere abụọ, otu Adhan na-ezuru, nakwa Iqamah maka ekpere ọbụla.

Nke abụọ: Ọnọdụ ekpere na uru ya:

Ekpere bụ nke kachasi mkpa n'ime ogidi ndi di n'Islam mgbe akaebe abụọ ahụ gasiri, O nwekwara ọnọdụ puru iche, Ebe Chukwu mere ya iwu nye Onye Ozi ya (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) n'abalị Njem Irigo (Al-Mi'raj) n'eluigwe, Ya mere, nke a na-egosi idi ukwu ya, mmesi ike nke ibu iwu ya, yana ọnọdụ ya n'ihu Chukwu Onye di ike na Onye di ukwu.

N'ezie, otutu Hadith abiala gbasara uru ya na ibu iwu ya n'ahu onye o bua n'otu n'otu, Na ibu iwu ya bu ihe a maara nke oma dika ihe di mkpa n'okpukpe Islam.

Na ufodu n'ime ihe na-egosi na o bu iwu nakwa mmesi ike ya bu: otutu ederede sitere na Qur'an na Sunnah, ya na kwa:

1- Okwu Onye Di Elu:

﴿...إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

¹ At-Tirmidhi dekọtara ya, n'onyogugu (2635).

"{"...N'ezie, ekpere bu iwu diiri ndi kwere ekwe..." [Surah An-Nisaa: 103]. Ya bu: e mere ya iwu n'oge ndi Onye ozi Chineke ﷻ kowara.

2- Ya na, okwu Onye Di Elu:

{وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ...}

}E nyeghi ha iwu ma o bughi naani ka ha fee Chukwu ofufe, site n'iji ezi obi kpeere Ya n'okpukperechi, n'ibu ndi kwu oto n'ezikwu, nakwa ka ha na-ekpe ekpere ahụ... [Surah Al-Bayyinah: 5].

3- Ya na, okwu Onye Di Elu:

{إِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخِذُوا أَنْفُسَكُمْ فِي الدِّينِ...}

""Ma o buru na ha chegharia, kpee ekpere, nyekwa onyinye Zakat, mgbe ahụ ha bu umunne unu n'okpukperechi..."" [Surah At-Tawbah: 11].

4- Site n'aka Jabir (Chineke nwee mmasi n'ebe ha abuo no) na Onye ozi Allah ﷻ kwuru si:

«إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشَّرِكِ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ».

«N'ezie, ihe di n'agbata mmadu na isoke na igonahu Chineke bu ihapu ekpere.»¹

5- Na site n'aka Buraidah (ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe o no), o kwuru si: Onye ozi Allah ﷻ kwuru si:

«الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

¹ Muslim dekọtara ya n'onuogugu (82).

«Nkwekorita di n'etiti anyi na ha bu ekpere, onye o bu la hapuru ya, n'ezie o gonahuru Chineke.»¹.

Na ndi maara ihe kwekoritara n'ekweghi ekwe nke onye gonariri ibu iwu ya, Mana maka onye hapuru ya n'ih i umengwu na ileghara anya, nke kacha zie ezie bu na o gonahukwara Chineke, n'ih i akuko ah i ziri ezi nke e kwuru na mbu, nakwa n'ih i nkwekorita nke ndi Sahaba na nke ah i.

Nke ato: Iwu Ndi Di Maka Ekpere:

1- Ibata oge ya:

Maka okwu Onye Di Elu:

{...إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْفُوتًا}

{ "...N'ezie, ekpere bu iwu diiri ndi kwere ekwe n'oge a kara aka." } [Surah An-Nisaa]. Ya bu: ihe e mere iwu n'oge ndi a kapiiri onu.

Oge ekpere ndi e nyere n'iwu di ka ndi a:

A- Fajr: Site na mgbawa chi ruo na mputa anyanwu.

B- Zuhr: Site na mgbada anyanwu ruo mgbe onyinyo nke ihe o bu la ga-aha ka ya n'idi ogologo.

C- Asr: Site na njedebe oge Zuhr ruo mgbe anyanwu ga-acha odo odo, nakwa oge mkpa ruo n'odida ya.

d- Maghrib: Site n'odida anyanwu ruo na nfu nke ihè uhie n'ihu igwe.

¹ At-Tirmidhi dekotara ya, n'onuogugu (265), o kwuru: O di mma, ziri ezi, ma di ichi, ma Al-Albani kwadoro na o ziri ezi na Sahih At-Targhib wa At-Tarhib.

e- Isha: Site na ngwucha oge Maghrib ruo etiti abali.

2- Ikpuchi akuku ahụ ihere (Awrah):

Ọ bụ ihe ọ bụ iwu ikpuchi ya, nke na-adị n'ọ ikpughe ya, nakwa nke a na-eme ihere ya, Ma akuku ahụ ihere (Awrah) nke nwoke bụ site n'otubo ruo n'ikpere, Ma ahụ nwanyị dum bụ akuku ahụ nzuzo n'ime ekpere, wezuga ihu ya, Ọ ga-ekpuchi ihu ya ma ọ bụrụ na ọ nọ n'ihu umụ nwoke na-abughị ndị ikwu ya, ya bụ: ndị na-abughị ndị mahram ya.

3- Izere ihe na-adighi ọcha (Najasa):

Ihe ruru unyi (Najasah): Ọ bụ unyi a kapiri ọny, nke ụdi ya na-egbochi ekpere; di ka mamiri, nsi, ọbara, na ihe ndi ọzọ, ọ na-adikwa n'ahụ, n'ebe, nakwa n'uwe.

4- Iche ihu na Qiblah:

Qiblah bụ Ka'aba di nsọ, akporo ya Qiblah maka na ndi mmadu na-eche ihu na ya.

Ya mere, ekpere adighi ire n'enweghi iche ihu n'ebe nsọ (Qiblah), Maka okwu Onye Di Elu:

{وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ...}

"...na ebe ọbula unu nọ, cheenu ihu unu n'uzo ya..." [Surah Albakara: 144].

5- Ebumnobi:

Ọ bụ n'asusu: ebumnuche, na n'iwu (Shari'ah): mkpebi ime ofufe iji biaruo Chukwu di elu nso. Onodu ya bụ n'obi, ya mere ọ dighi mkpa ikpopta ya n'onu, kama ọ bụ bid'ah.

Nke anọ: Ogidi Ndị Dị n'Ekpere:

O bụ ogidi iri na anọ:

Ogidi: Nke mbụ: Iguzo ọtọ mgbe a nwere ike:

Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿...وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

{...Ma guzonu n'ihu Chineke dika ndi na-erube isi.} [Surah Albakara: 238]‘ Ya na, akuko Imran (Chineke nwere mmasi n'ebe o no) nke e buliri:

«صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ قَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ».

«Kpee ekpere n'iguzo ọtọ, ma o buru na i nweghi ike, mgbe ahụ n'inodu ala, ma o buru na i nweghi ike, mgbe ahụ n'elu akuku ahụ gi»¹.

Ma o buru na o nweghi ike iguzo ọtọ n'ih i ọrịa; o ga-ekpe ekpere dika onodu ya siri di, n'inodu ala ma o bu n'idina n'akuku ya, Dikwa ka onye ọrịa: onye na-atu egwu, na onye gba ọtọ, na onye o di mkpa ka o nodu ala ma o bu dina ala maka ogwugwo nke choro ighara iguzo ọtọ. N'otu aka ahụ, e nyere onye na-ekpe ekpere ohere ihapu iguzo ọtọ ma o buru na o na-ekpe n'azu onye na-edu ofufe a hoputara, onye na-enweghi ike iguzo ọtọ. O buru na o nodu ala kpee ekpere, mgbe ahụ ndi no n'azu ya ga-anodukwa ala kpee ekpere iji soro onye na-edu ha. O kwere omume ikpe ekpere Nawafil mgbe a noduru ala, obulagodi ma o buru na mmadu nwere ike iguzo

¹ Albukhari dekotara ya n'omba (1117).

oto, mana ugwo oru ya agaghi adi ka ugwo oru nke onye guzo oto.

Ogidi nke Abu: Takbiiratul Ihraam na mmalite ya:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷻ
si:

«تَمَّ اسْتَقْبَلِ الْقِبْلَةَ، وَكَبِّرْ».

«Emesia, chee ihu na Qiblah, wee kwuo Allahu Akbar»¹.

Na usoro ya bu ka o kwuo: (Allahu Akbar), o dighikwa ihe ozo ga-ezuru ma o bughu ya.

Ogidi nke ato: Igu isi akwukwo nke Alfatiha:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷻ
si:

«لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

«Enweghi ekpere maka onye o bu na-agughi Isi akwukwo nke Alfatiha»².

Rukn nke ano: Rukuu' na Rak'ah obula:

Maka okwu Onye Di Elu:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا...)

""O ndi kwere ekwe, ruonu ala ma kponu isiala..."" [Surah Al-Hajj: 77].

Ogidi Nke Ise na Nke Isii:

Ibili site na Rukuu', na iguzoputa oto dika onodu ya siri di tupu ya, n'ihia na Onye Amuma (udo na ngozi Chineke diri ya) nogidesiri ike na-eme ya.

¹ Albukhari koro ya n'onuogugu (6251), na Muslim n'onuogugu (884).

² Albukhari dekotara ya n'onuogugu (756), na Muslim n'onuogugu (872).

Ya na, ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ gwara onye mehiere n'ekpere ya si:

«ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا».

«Mgbe ahụ, bilie ruo mgbe i ga-akwụ ọtọ ziri ezi»¹.
Ogidi Nke Asaa: Ime Sujuud n'elu akwụ ahụ asaa:

Ha bụ egedege ihu tinyere imi, na aka abụọ, na ikpere abụọ, na mkpisi ukwụ abụọ, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«أَمَرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ: الْجَبْهَةِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أُنْفِهِ، وَالْكَفَّيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ».

«E nyere anyị iwu ka anyị mee Sujuud n'elu ọkpukpu asaa: ọkpọiso, o wee jiri aka ya rụtụ n'imi ya, na ọbụ aka abụọ, na ikpere abụọ, na nsọtụ ukwụ abụọ»².

Rukn Nke Asaatọ: Ibilite na Sujuud na inọdụ n'etiti Sujuud abụọ ahụ:

Maka hadith Aisha (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ):

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ، لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ جَالِسًا».

"«Onye amụma ﷺ na-abụ, mgbe o welitere isi ya pụọ na Sujuud, ọ naghị eme Sujuud ruo mgbe ọ nọdurụ ala nke ọma»³."

Ogidi nke itoolu: Obi iru ala n'ogidi niile:

¹ Bukhari dekotara ya n'ọnụọgụ (793), na Muslim n'ọnụọgụ (398).

² Al-Bukhari dekotara ya n'ọnụọgụ (812), na Muslim n'ọnụọgụ (490).

³ Muslim dekotara ya (498).

O bu ino juu, obulagodi na o di ntakiri, maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ nye onye ahụ mehiere n'ekpere ya si:

«حَتَّى تَطْمَئِنَّ».

«Ruo mgbe obi ga-eru gi ala»¹.

Ogidi abụọ: Nke iri na nke iri na otu:

Tashahhud ikpeazu na ino du ala ya: dabere na Hadith Ibn Mas'ud (ka Chineke nwee mmasi n'ebe o no) nke e buliri (marfu'):

«إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

«Mgbe otu onye n'ime unu na-ekpe ekpere, ya kwuo si: Ekele niile, ekpere niile, na ihe oma niile diri Chineke. Udo diri gi, gi onye amuma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo diri anyi na n'ahụ ndi ohu Chineke ndi ezi omume. Ana m agba àmà na o dighi chi ozọ kwesiri ofufe ma e wezuga Chineke, ana m agbakwa àmà na Muhammad bu ohu Ya na onye ozi Ya»².

Ogidi nke iri na abụọ: Irioro Onye amuma ﷺ ekpere n'oge Tashahhud ikpeazu:

Site na o si:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ».

¹ Bukhari dekotara ya n'onuogugu (724), na Muslim n'onuogugu (398).

² Al-Bukhari dekotara ya (797), na Muslim (402).

«O Chineke, wusa ekpere Gi n'ahụ Muhammad»¹,
Ma ihe kariri nke ahụ, o bụ Sunnah.

Ogidi nke iri na atọ: Igbaso usoro n'etiti ogidi:

N'ihia na Onye-amụma ﷺ na-eme ya n'usoro, Ya na, o siriri:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

«Kpeenụ ekpere di ka unu si hu m ka m na-ekpe»².
N'ezie, o kuziiri ya onye ahụ mere mmejọ n'ekpere ya n'usoro n'usoro site n'iji «emesia».

Ogidi nke Iri na Anọ: Ekele udo:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ
si:

«وَحَنَائِمُهَا التَّسْلِيمُ».

«Na mmechi ya bụ inye ekele udo», Ya na, okwu ya:

«وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ».

«Na mmechi ya bụ inye ekele udo»³.

Nke ise: Iwu Ndi Di Mkpa n'Ekpere (Wajibat):

Ha bu asato:

1- Isi Takbiir niile beluso Takbiiratul Ihraam.

2- Ikwu «Subhaana Rabbiyal Aziim» n'oge Rukuu' otu ugboro, A na-akwadokwa ibawanye ya ruo ugboro atọ, nke bu opekata mpe nke izu okè, Ruo na iri, nke bu nke kachasi elu.

¹ At-Tirmidhi dekotara ya, n'onuogugu (839).

² Albukhari dekotara ya n'onuogugu (6008).

³ Albukhari dekotara ya n'onuogugu (1110).

3- Ikwu: (Sami'a Allahu liman hamidah) mgbe a na-ebili na Rukuu'; maka Imaam na onye na-ekpe ekpere naanị ya.

4- Ikwu: (Rabbana wa lakal Hamd) n'ikwu ọtọ site na Rukuu'.

5- Ikwu: (Subhana Rabbiyal A'la) n'oge Sujuud otu ugboro, Ọ bụkwa Sunnah ibawanye ya ruo ugboro atọ.

6- Ikwu: (O Onyenwe m, gbaghara m) n'etiti Sujuud abụọ ahụ otu ugboro, Ọ bụkwa Sunnah ibawanye ya ruo ugboro atọ.

7- Tashahhud nke mbụ; ya bụ na ọ si:

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

«Ekele niile, ekpere niile, na ihe ọma niile dịrị Chineke. Udo dịrị gị, gị onye amụma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo dịrị anyị na n'ahụ ndị ohu Chineke ndị ezi omume. Ana m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ kwesiri ofufe ma e wezuga Chineke, ana m agbakwa àmà na Muhammad bụ ohu Ya na onye ozi Ya»¹.

8- Inọdụ ala maka Tashahhud nke mbụ.

Nke isii: Sunan nke ekpere:

Ma Sunan nke ekpere, ihapụ ya adighi emebi ekpere, Ha di ọzọ abụọ: Sunan nke okwu, na Sunan nke omume.

¹ Albukhari dekotara ya, n'onuogugu (835).

Nke mbụ: Sunnah nke okwu:

1- Arịrịọ okwu mmeghe, ọ nwere usoro okwu dị iche iche, ụfọdụ n'ime ha bụ:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

"«Otuto dīrī Gị, Chineke m, na ekele Gị, aha Gị goziri agozi, ebube Gị dī elu, ọ dighi chi ọzọ ma ọ bughị Gị»¹."

2- Icho mgbaba tupu Faatiha, Ya bu okwu si: «Ana m ariọ Chineke maka mgbaba puo na Ekwensu a buru onu».

3- Ikwu Basmala tupu igu ihe, Ya bu ikwu si: "N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'uzo niile, Onye ebere n'uzo puru iche."

4- Ihe kariri otu ugboro na nsopuru a na-enye n'iru ala na n'ikpo isiala.

5- Ihe kariri otu ugboro n'ikwu:

«رَبِّ اغْفِرْ لِي»

«Chineke m, gbaghara m» n'etiti Sujuud abuo ahụ.

6- Okwu:

«مَلَأَ السَّمَاوَاتِ، وَمَلَأَ الْأَرْضِ، وَمَلَأَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمَلَأَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ».

«Ihe juputara eluigwe, na ihe juputara uwa, na ihe juputara n'ihe di n'etiti ha abuo, na ihe juputara n'ihe o bula ozo I choro ma e mesia», Mgbe e kwuchara si:

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ».

¹ Al-Bukhari dekotara ya, n'onuogugu (743), na Muslim, n'onuogugu (399).

«Dinwenu anyị, otuto dịrị Gị»¹.

7- Iḡu (Qur'an) mgbe a gụchara Al-Fatihah.

8- Okwu:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ النَّجَالِ».

«O Chineke, n'ezie, a na m ariḡ Gị maka mgbaba pụḡ na ntaramahụhụ Jahanam, na ntaramahụhụ nke ili, na ọnwụnwụ nke ndụ na ọnwụ, nakwa na ọnwụnwụ nke

ad-Dajjal.»². Na ihe a tụkwasiṛi na nke ahụ n'arịṛiḡ (dua) n'oge Tashahhud ikpeazụ.

Nke abụḡ: Usoro omume:

1- Iwelite aka abụḡ hà n'ogo ubu ma ọ bụ ntị n'ebe anḡ:

A- N'oge Takbiiratul Ihraam.

b- N'oge Rukuu'.

C- N'oge a na-ebili site na Rukuu'.

d- N'oge a na-ebili gawa na Rak'ah nke atḡ.

2- Itinye aka nri n'elu aka ekpe n'elu obi n'oge a na-eguzo ọtḡ tupu Rukuu' na mgbe ọ gachara.

3- Ile anya n'ebe a na-eme Sujuud.

4- Iḡpụ ogwe aka abụḡ pụḡ n'akụkụ ahụ abụḡ n'oge Sujuud.

5- Iḡpụ afḡ pụḡ n'apata ụkwụ n'oge Sujuud abụḡ.

¹ At-Tirmidhi deḡtara ya, n'ọnụḡḡḡ (266).

² Muslim deḡtara ya, n'ọnụḡḡḡ (588).

6- Iftirash (inọdụ n'elu ụkwụ ekpe a tọrọ ala) n'oge inọdụ ala niile nke ekpere, ma e wezuga n'oge Tashahhud nke ikpeazụ nke ekpere nwere Rak'ah atọ nakwa nke nwere Rak'ah anọ.

7- At-Tawarruk n'oge Tashahhud ikpeazụ n'ekpere nwere Rak'ah atọ ma ọ bụ nke nwere anọ.

Nke asaa: Ụzọ e si ekpe ekpere:

1- Mgbe Onye Amụma Chineke—ka udo na ngozi Chineke dịrị ya—guzoro ọtọ maka ekpere, o chere ihu n'ebe nsọ (Qiblah), welite aka abụọ ya, chee ime mkpisi aka ha ihu n'ebe nsọ (Qiblah), wee si:

«الله أكبر».

«Chukwu kachasi ukwuu».

2- Emesịa, ọ ga-eji aka nri ya jide aka ekpe ya, wee tinye ha n'elu obi ya.

3- Mgbe ahụ ọ ga-ekwu okwu mmeghe, ma ọ naghị anọgide n'otu okwu mmeghe, Ya mere, okwu mmeghe niile a kwadoro site n'aka ya, ekweere iji ha mee okwu mmeghe, ya na kwa:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

«Otuto dirị Gị, O Chineke, yana ekele Gị, aha Gị goziri agozi, ebube Gị dika elu, ọ dighika chi ọzọ ma ọ bughị Gị».

4- Emesịa, ọ si:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ».

«A na m achọ mgbaba n'ebe Chukwu nọ pụọ n'aka Ekwensu a buru ọnụ, N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ icha.»

5- Emesịa, ọ ga-agu isi okwu mmalite nke akwukwo nsọ Chineke, mgbe ọ gụchara ya, ọ ga-asị: «Amiin».

6- Emesịa, ọ ga-agu ihe di mfe sitere na Qur'an, Ọ na-aguputa (Qur'an) n'olu dara ụda n'ekpere Fajr, nakwa n'ime Rak'ah abuo nke mbu nke Maghrib na Isha, Ya na, ọ ga-agu ogugu nwayoo n'ihe ndi ozo na-abughị nke ahụ. Ọ ga-eme ka Rak'ah nke mbu n'ekpere obula di ogologo karịa nke abuo.

7- Mgbe ahụ, o welite aka abuo ya dika o siri welite ha n'oge Istiftaah, Emesịa, ọ ga-asị: «Chineke kacha ukwu», O wee rudaa n'onodu Rukuu', Ọ ga-etinye aka abuo ya n'elu ikpere abuo ya jiri mkpisi aka gbasara agbasa, ma jide ha nke oma, ma gbatia azu ya, ma mee ka isi ya na azu ya diri n'otu ahiri; ọ gaghi ewelite ya, maobu wedata ya, Ya na, ọ si:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» مرةً،

""Nsọ diri Onye Nwe m, Onye Ukwu" otu ugboro," Na opekata mpe nke izu okè: ugboro ato, di ka e kwuru na mbu.

8- Emesịa, ọ ga-ewelite isi ya wee si:

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ»

«Sami'a Allahu liman hamidah», Ọ ga-ewelite aka abuo ya dika o si ewelite ha n'oge Rukuu'.

9- Mgbe o guzoro oto nke oma, ọ si:

«اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مَلَأَ السَّمَاءَ، وَمَلَأَ الْأَرْضَ، وَمَلَأَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمَلَأَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ النَّاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ

مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكُنَّا لَكَ عَبْدٌ، لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيتَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

«Chineke (Allah), Dinwenu anyị, otuto niile dīrī Gị, otuto dī ukwu, dī mma, nke gōziri agozi n'ime ya, nke juputara eluigwe, na nke juputara uwa, na nke juputara ihe dī n'etiti ha abụọ, nakwa nke juputara ihe ọ bụla ọzọ I choro ma emechaa. Onye kwesiri otuto na ebube, (nke a bu) ihe kachasi eziokwu ohu kwuru, anyi niile bukwu ohu Gi. O dighi onye na-egbochi ihe I nyere, o dighikwa onye na-enye ihe I gbochiri, ma akunuba onye nwere akunuba agaghi abara ya uru n'ebe I no»¹. O na-emekwa ka nkwuwa oto a di ogologo.

10- E mesia, o kwuo Allaahu Akbar, wee gbadaa n'ala mee Sujuud, Ma o gaghị ewelite aka abụọ ya, O ga-eme Sujuud n'elu egedege ihu ya, na imi ya, na aka abụọ ya, na ikpere abụọ ya, nakwa na mkpisi ukwu abụọ ya, O ga-eji mkpisi aka ya abụọ nakwa mkpisi ukwu ya abụọ chee ihu na Qiblah, O ga-edozikwa ahụ ya n'oge Sujuud ya, O ga-eme ka egedege ihu ya na imi ya gbado n'ala nke oma, O ga-adabere n'obu aka abụọ ya, wee welite ikpere aka abụọ ya, O ga-adopu ogwe aka ya abụọ puo n'akuku ahụ ya abụọ, O ga-ewelite afọ ya puo n'apata ukwu ya, na apata ukwu ya puo n'ala ukwu ya, Ya na, o si n'ikpo isiala ya:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»

¹ Abu Dawud dekọtara ya, n'onuogugu (5168).

"Otuto diri Onyenwe m, Onye kachasi elu." Otu ugboro, Ma opekata mpe nke izu okè bu ugboro ato, di ka e siri kwuo na mbu, Na o ga-ekpe ekpere jiri ihe a koru n'odinala.

11- Emesia, o ga-ewelite isi ya na-ekwu «Allahu Akbar», Emesia, o ga-atu ukwu ekpe ya n'ala, wee nodu n'elu ya, ma mee ka nke nri guzo oto, O ga-edobe aka ya abuo n'elu apata ukwu ya, emesia o si: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي».

«Chineke m, gbaghara m, meere m ebere, kasi m obi, duzie m, ma nye m ihe obibi ndu»¹.

12- Mgbe ahụ, o kwuo Takbiir ma kpoo isiala, wee mee na nke abuo di ka ihe o mere na nke mbu.

13- Mgbe ahụ, o welite isi ya na-ekwu Takbiir, ma bilie n'elu ihu ukwu abuo ya, na-adabere n'ikpere ya abuo nakwa n'apata ukwu ya.

14- Mgbe o guzoro oto nke oma; o ga-amalite igu (Qur'an), O na-ekpe Rak'ah nke abuo di ka nke mbu.

15- Mgbe ahụ, o nodu ala maka Tashahhud nke mbu n'uzo a toro ala, di ka o na-anodu n'etiti Sujuud abuo ahụ, O ga-etinye aka nri ya n'elu apata ukwu nri ya, na aka ekpe ya n'elu apata ukwu ekpe ya, O ga-etinye mkpisi aka ukwu nke aka nri ya n'elu mkpisi aka etiti ya n'udi okirikiri, O ga-eji mkpisi aka ntuka ya rutu aka, wee lee ya anya, Ya na, o si:

¹ At-Tirmidhi dekotara ya, n'onuogugu (284).

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ»

«Ekele niile, ekpere niile, na ihe oma niile diri Chineke. Udo diri gi, gi onye amuma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo diri anyi na n'ahụ ndi ohu Chineke ndi ezi omume. Ana m agba àmà na o dighi chi ozo kwesiri ofufe ma e wezuga Chineke, naani Ya, o dighi onye ozo ha na Ya sokoro, ana m agbakwa àmà na Muhammad bu ohu Ya na onye ozi Ya.» O na-emekwa ka nnoḍu a di mkpirikpi.

16- Emesia, o ga-ebili na-asị "Chineke kachasi ukwu", wee kpee Rak'ah nke ato na nke anọ, wee mee ka ha di mkpirikpi karịa Rak'ah abuo nke mbu, O ga-agu Isi akwukwo nke Alfatiha n'ime ha abuo.

17- Mgbe ahụ, o ga-anodu ala n'oge Tashahhud ikpeazu n'onodu At-Tawarruk, At-Tawarruk bu ito ukwu ekpe ya n'ala ma weputa ya n'akuku aka nri, ma hu na nke nri guzo oto, ma tinye ike ya n'ala.

18- Mgbe ahụ, o ga-agu Tashahhud ikpeazu, nke bu: di ka Tashahhud nke mbu, Ya na, o gbakwunye na ya:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

«O Chineke, wusa ekpere Gi n'ahụ Muhammad na n'ahụ ezinulo Muhammad, dika I siri wusa ekpere n'ahụ ezinulo Ibrahim; n'ezie, I bu Onye kwesiri otuto na Onye di ebube. Chineke, gozie Muhammad

na ezinụlọ Muhammad, dika I siri gozie ezinụlọ Ibrahim; n'ezie, I bụ Onye kwesiri otuto na Onye di ebube.»

19- O ga-arịọ Chineke maka mgbaba pụọ na ntaramahụhụ Jahanam, na ntaramahụhụ nke ili, na ọnwụnwa nke ndụ na ọnwụ, nakwa na ọnwụnwa nke Masih ad-Dajjal. O ga-ekpekwa ekpere jiri arịrịọ (dua) ndi putara n'Akwụkwọ Nsọ na Sunnah.

20- Emesịa, o ga-enye ekele udo n'akụkụ aka nri ya, wee si:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»

«Udo diri unu na ebere nke Chineke», Na n'akụkụ aka ekpe ya otu ahụ kwa; O ga-amalite ekele udo na-eche ihu n'ebe nsọ (Qiblah), wee mechie ya mgbe ntughari ihu ahụ zuru oke.

Nke asaato: Ihe ndi akporo asi n'Ekpere:

- 1- Ileghari anya n'enweghi mkpa.
- 2- Iwelite anya n'elu igwe.
- 3- Imechi anya n'enweghi mkpa.
- 4- Itogbo ogwe aka abuo n'ala n'oge Sujuud.
- 5- Ikpuchi onu na imi n'enweghi mkpa.
- 6- Ikpe ekpere n'oge a na-egbochi mamiri ma o bu nsi, ma o bu n'ihu nri a na-achosi ike.
- 7- Ihicha okporiso ya na imi ya puto n'ihe rapara na ha site n'akara Sujuud, o nweghikwa nsogbu ihicha nke ahụ mgbe e kpechara ekpere.
- 8- Idabere na mgbidi ma o bu ihe yiri ya n'oge iguzo oto n'enweghi mkpa.

Nke itoolu: Ihe ndị na-emebi Ekpere:

- 1- Iri nri na ịnụ ihe ọnụnụ.
- 2- Ikwu okwu na-esoghị na ya.
- 3- Ịchị ọchị na ịchị ọchị n'olu dara ụda.
- 4- Ịma ụma ịhapụ otu n'ime ogidi ya ma ọ bụ ihe iwu kwadoro ya.
- 5- Ịma ụma tụtwasị Rukn ma ọ bụ Rak'ah.
- 6- Ịma ụma nye Salaam tupu Imaam.
- 7- Imegharị ahụ nke ukwu ma na-esochi ibe ya nke na-abughị ụdị ekpere n'enweghi mkpa.

8- Ime ihe na-emegide otu n'ime iwu ndị dị maka ekpere; dika imebi Wudu, ikpughe Awrah kpachaara anya, nchigharị dị ukwu nke ahụ site n'akụkụ Qiblah na-enweghi mkpa, na ịkwusi ebumnobi.

Nke iri: Sujuud nke nchefu:

Nchefu: Ichefu echefu, Onye Amuma (udo na ngozi Chineke dịrị ya) chefukwara echefu n'ekpere; n'ihì na nchefu so n'ọdịdị mmadụ, Na nchefu ya so n'izu oke nke amara Chineke n'ebe ndị na-eso ụzọ ya nọ, na ime ka okpukpe ha zuo oke, ka ha wee ñomie ya n'ihe ọ na-eme ka ọ buru iwu maka ha n'oge nchefu.

Ihe ndị kpataara e ji akwado Sujuud nke nchefu:

- 1- Ọnọdụ nke mbụ:

Ihe a tụtwasiri n'ekpere, nke nwere ike ịbụ ihe a tụtwasiri n'omume ma ọ bụ ihe a tụtwasiri n'okwu:

A- Mgbakwunye omume: Ọ bụrụ na mgbakwunye ahụ sitere n'ụdị ekpere: ị ka iguzo ọtọ n'ọnọdu ịnọdu ala, na ịnọdu ala n'ọnọdu iguzo ọtọ, ma ọ bụ ịgbakwunye iru ala ma ọ bụ ịkpọ isiala, ọ bụrụ na o mee nke a na nchefu; ọ ga-akpọ isiala maka nchefu.

B- Ịtụkwasi okwu: ị ka ịgụputa (Qur'an) n'oge Rukuu' na Sujuud,
Ya mere, ọ bụrụ na o mee nke ahụ; ọ bụ ihe a kwadoro maka ya ime Sujuud maka nchefu.

2- Ọnọdu nke Abụọ:

Mbelata n'ekpere site na nchefu, ọ na-abụkwa site n'otu n'ime ihe abụọ:

A- Ịhapụ ogidi: Ọ bụrụ na ogidi a bụ Takbiiratul Ihraam, ekpere ya agaghị adị irè, Sujuud as-Sahw agaghikwa anọchi anya ya. Ma ọ bụrụ na ọ bụ ogidi belusọ Takbiiratul Ihraam, ịka Rukuu' ma ọ bụ Sujuud, ma o cheta ya tupu ọ malite ịgụ maka Rak'ah ọzọ; n'ezie ọ bụ iwu na ọ ga-alaghachi, wee mee ya, nakwa ihe ndị na-eso ya.

Ma ọ bụrụ na o cheta ya mgbe ọ malitesiri ịgụ amaokwu Qur'an na Rak'ah ọzọ, Rak'ah ahụ nke ọ hapurụ ya n'ime ya ga-emebi, ma Rak'ah nke na-eso ya ga-ewere ọnọdu ya.

B- Ịhapụ iwu ị mkpa: ịka: ichefu Tashahhud nke mbụ, ma ọ bụ Tasbiih n'oge Rukuu. N'ọnọdu a: ọ ga-eme Sujuud maka nchefu.

3- Ọnọdu nke atọ: Obi abụọ:

Ihe atụ: Ọ bụrụ na o nwere obi abụọ ma o kpere Rak'ah atọ ma ọ bụ anọ n'ekpere Zuhr, n'ọnọdụ a:

a- Ma ọ bụrụ na e nwere ihe doro ya anya karịa; ọ ga-eji ya rụọ ọrụ, ma mee Sujuud maka nchefu.

b- Na ọ dighị ihe kacha doo ya anya; ya mere, ọ ga-ewukwasị n'elu ihe doro anya, ma mee Sujuud maka nchefu.

Ma ọ bụrụ na obi abụọ abia mgbe ekpere gasiri, ma ọ bụ na ọ na-enwe obi abụọ nke ukwuu; ọ gaghi elebara obi abụọ ahụ anya.

Ihe iburu n'uche (Fa'idah): Sujuud Sahwu na-adị tupu Salaam... ọ bụrụ na o sitere na mbelata, ma ọ bụ site n'obi abụọ ebe o nweghi ihe kachasi doro ya anya. Ọ na-abụ mgbe Salaam gasiri: ma ọ bụrụ na ọ bụ n'ihi ihe a tụtwasiri, ma ọ bụ n'ihi obi abụọ nke o jiri ihe kachasi zie ezie mee omume na ya, Ihe gbasara nke a sara mbara, ma ọ bụrụ na Chukwu di elu choro.

Nke iri na otu: Oge ndi a machibidoro ikpe ekpere:

Iri ukpuru bụ na e nwere ike ikpe ekpere n'oge niile, Mana Iwu Okpukpe machibidoro ikpe Ekpere n'oge ufodu, ha di ka ndi a:

1- Site na mgbe a kpechara ekpere Fajr ruo n'owuwa anyanwu, nakwa nwelite ya ihe ha n'ogo ube puo n'ala n'ohuu anya.

2- Mgbe anwụ rutere n'etiti eluigwe ruo mgbe ọ gafere, nke a bụ oge kachasi mkpirikpi n'ime oge ndị a machibidoro iwu.

3- Site n'ekpere Asr ruo mgbe anyanwụ dara, nke bụ oge kacha ogologo n'ime oge mmachibido niile.

Ekpere ndị enwere ike ikpe n'oge mmachibido iwu:

1- Ikwu ugwo ekpere iwu (Fard) ndị gafere.

2- Ekpere ndị nwere ihe kpatara ha, dị ka: ekpere ekele ụlọ alakuba, na raka'a abụọ nke Tawaf, na ekpere nji oji anyanwụ (Kusuf), na ekpere olili ozu (Janazah).

3- Ikwu ugwo ekpere Sunnah nke Fajr mgbe ekpere Fajr gasiri.

Nke iri na abuo: Ekpere ogbako:

Ọ bụ ihe iriba ama dị ukwuu n'ime ihe iriba ama nke Islam, ọ bụkwa ekpere ogbako n'ime ụlọ alakuba, Ndị Alakuba kwekoritara na ikpe ekpere ise n'ime Masjid so n'ime omume irube isi a kacha mesie ike nakwa ụzọ kachasi ukwuu e si abiaru Chukwu nso; n'eziokwu, ọ bụ ihe iriba ama kachasi ukwuu nke Islam.

1- Iwu gbasara ekpere ogbako:

Na ekpere ogbako (Jama'ah) bụ iwu dị mkpa n'ime Masjid maka ekpere ise ahụ n'ebe ụmụ nwoke ndị nwere ike nọ, N'ụlọ nakwa na njem, N'ọnọdụ udo na n'ọnọdụ egwu, dị ka iwu diiri onye ọ bụla n'otu n'otu.

Ihe gosiputara na ekpere ogbakọ bụ iwu dị mkpa bụ: Akwukwọ Nsọ na Sunnah, tinyere omume ndị Alakuba n'ogbo na-esochi ogbọ, nke ndị bịaara emesịa na-anara n'aka ndị nna ochie n'okwukwe.

Ya bụ, site n'ime Akwukwọ ahụ: okwu Onye Dị Elu:

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ...﴾

"Ma mgbe ị nọ n'ime ha wee guzobere ha ekpere, ka otu ịgwè n'ime ha soro gị guzo..." [Surah An-Nisaa: 102]. Ebe amaokwu a na-egosi na ikpe ekpere ogbakọ bụ iwu dị ezigbo mkpa, Ebe ọ bụ na enyeghi ndị Muslim ikike ihapụ ya n'ọnọdụ egwu, Ya mere, a si na ọ bughị ihe a manyere, ihe ngọpụ kachasi kwesi ekwesị maka ihapụ ya gaara ibụ ngọpụ nke egwu. Ihapụ ekpere ogbakọ na inwe umengwu n'ebe ọ dị so n'ime àgwà kacha mara amara nke ndị ihu abụọ.

Ya na kwa site na Sunnah: otutu Hadith, n'ime ha:

Ihe putara na Sahih Muslim

أَنَّ رَجُلًا أَعْمَى قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَهُ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ: «هَلْ تَسْمَعُ الْبِدَاءَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَجِبْ».

Na otu nwoke kpuru isi sirị: Onye Ozi Chineke, enweghi m onye nduzi na-edu m aga n'ulo alakuba, o wee rịọ ya ka o nye ya ikike ikpe ekpere n'ulo ya, o wee nye ya ikike, mana mgbe ọ tughariri, ọ kpọrọ

ya wee si: «Ì na-anụ òkù ekpere?» Ọ siri: Ee, ọ siri: «Zaa ya.»¹.

Onye-amụma ﷺ wee nye ya iwu ka ọ bịa n'ụlọ alakuba maka ekpere ọgbakọ na iza òkù ahụ, n'agbanyeghi na ọ kpuru isi yana n'agbanyeghi ihe isi ike ọ na-ezute, Ya mere, nke a na-egosi na ikpe ekpere n'ọgbakọ bụ iwu dị mkpa.

2- Ihe e ji enweta ọgbakọ:

A na-enweta ekpere ọgbakọ (Jama'ah) site n'inweta otu rak'ah nke ekpere ya na Imam, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«مَنْ أَدْرَكَ رُكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ».

«Onye ọ bula nwetara otu rak'ah n'ime ekpere, n'ezie o nwetala ekpere ahụ.»².

3- Ihe e ji enweta Rak'ah:

A na-enweta Rak'ah site n'inweta Rukuu', Ọ bụrụ na onye bịaara ekpere n'azụ ezute Imaam ya ka ọ nọ na Rukuu': ọ bụ iwu na ọ ga-asị Takbiiratul Ihraam mgbe ọ kwụ ọtọ, emesia ọ ga-eme Rukuu', na-asịkwa Takbiir ugboro ọzọ maka Rukuu' ahụ, Ma ọ bụrụ na o kwuo naanị Takbiiratul Ihraam n'oge ọ kwụ ọtọ, ọ ga-ezuru ya n'ọnọdụ Takbiir nke Rukuu'.
4- Ihe ngọpụ ndị na-enye mmadụ ohere ihapụ Ekpere Ọgbakọ:

1- Ọrịa, ma ọ bụrụ na ọ ga-eweta ihe isi ike n'ibịa ekpere Jumu'ah na nke Jama'ah.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnụọgụ (1484).

² Albukhari dekọtara ya n'ọnụọgụ (609), na Muslim n'ọnụọgụ (602).

2- Ijigide mamiri ma o bu nsi; n'ih i na ijigide ha na-ebute itufu ntinye uche (khushu') n'oge ekpere, nakwa n'ih i nsogbu o na-eweta n'ah u.

3- Nri idi njikere mgbe aguu na-agu mmadu, ma o bu mgbe obi ya na-achosi nri ah u ike, ma o buruhaala na a gagh i ewere ya di ka agwa ma o bu aghugh o iji hapu ekpere Jama'ah.

4- Egwu doro anya maka ndu, ma o bu aku na uba, ma o bu ihe ndi ozo.

Nke iri na ato: Ekpere egwu:

A kwadoro ekpere egwu n'ogu o bu la a nabatara n'iwu, di ka iluso ndi na-ekweghi ekwe, ndi nnupuisi, nakwa ndi na-ebuso agha ogu, n'ih i okwu Onye Di Elu:

{...إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يُفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا...}

""...O buru na unu na-atu egwu na ndi na-ekweghi ekwe ga-emeru unu ah u..."" [Surah An-Nisaa: 101]· Jikwa nke a tonyere ndi foronu n'ime ndi iwu kwadoro iluso ha agha.

A kwadorokwa ekpere oge egwu n'okpuru iwu abuo:

1) Ka onye iro ah u buru onye o ziri ezi iluso ya agha.

2) Itu egwu mwakpo ya megide ndi Alakuba n'oge ekpere.

Ọzọ e si ekpere ekpere n'oge egwu:

Ọ nwere ọtụtụ njirimara, ma nke kachasi mara amara n'ime ha bu dika akoro na hadith nke Sahl, ka Allah nwee mmasi n'ebe o no:

أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، وَطَائِفَةٌ وَجَّاهُ الْعَدُوَّ، فَصَلَّى بِأَلْتِي مَعَهُ رَكْعَةً، ثُمَّ تَبَتَّ قَائِمًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ انْصَرَفُوا، وَصَفُّوا وَجَّاهُ الْعَدُوَّ، وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْآخَرَى، فَصَلَّى بِهِمُ الرُّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ، ثُمَّ تَبَتَّ جَالِسًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ.

Na otu ndi kwuuru n'ahiri soro Onye amuma ﷺ, ebe otu ndi nke ọzọ chere onye iro ihu. O wee soro ndi nonyeere ya kpee otu Rak'ah, mgbe ahụ, o wee nogide na-akwu ọtọ, ha wee kpechaa ekpere ha n'onwe ha. Mgbe ahụ, ha wee puo, gaa kwuru n'ahiri chee onye iro ihu. Otu ndi nke ọzọ wee bia, o wee soro ha kpee Rak'ah ahụ fodoru n'ekpere ya. Mgbe ahụ, o wee nogide na-anodu ala, ha wee kpechaa ekpere ha n'onwe ha. Mgbe ahụ, o wee soro ha mee Taslim¹.

Uru anyi na-enweta n'ekpere egwu bu:

1- Idi mkpa nke ekpere n'Islam, nakwa idi mkpa nke ekpere ogbakọ, n'ihi na ewepughị ya n'onodu ndi a siri ike.

2- Mwepu nke ihe isi ike n'ebe mba a (Ummah) no, na idi mfe nke Iwu (Shari'ah), nakwa idaba adaba ya maka oge na ebe o bu.

3- Izu oke nke Iwu Islam, nakwa na o weputara ihe dabara adaba maka onodu o bu.

¹ Al-Bukhari koro ya n'onuogugu (4130), na Muslim n'onuogugu (842).

Nke iri na anọ: Ekpere Jumu'ah:

Nke mbụ: Iwu ya:

Ekpere Jumu'ah bụ iwu dị mkpa (Fard 'Ayn) maka onye Al-Islām ọ bụla nke bụ nwoke, tozuru etozu, nwere uche zuru oke, onye bi n'obodo, nakwa onye na-enweghị ihe ngọpụ.

Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا
الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾﴾

﴿Ewu ndị ahụ kwere ekwe, mgbe a kpọrọ òkù maka ekpere n'ụbọchị Jumu'ah, gaanụ ngwa ngwa na ncheta nke Chukwu, ma hapụ azụmahịa. Nke ahụ ka mma maka unu, ma ọ bụrụ na unu maara. 9﴾ [Surah Al-Jumu'ah: 9].

Na maka okwu ya (udo na ngọzi Chineke dịrị ya) ﷺ si:

﴿أَلَيْسَتْهُنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونُنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ﴾.

«N'ezie, ndị mmadụ ga-akwụsịriri ihapụ ekpere Jumu'ah ha, ma ọ bụ Chukwu ga-ekpuchi mkpụrụ obi ha, emesịa ha esoro n'ime ndị nleghara anya»¹.

Nke abụọ: Iwu ndị dị maka izi ezi nke ekpere Jumu'ah:

a) Oge: Oge ya dị ka oge ekpere Zuhr, Ya mere, ọ dighị mma tupu oge ya, ma ọ bụ mgbe oge ya gafesiri.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọmba (865).

2) Na ìgwè mmadụ ga-anọ ya, ma opekata mpe ìgwè mmadụ ahụ bụ mmadụ atọ dị ka nkwpụta ziri ezi si dị, Ya mere, o zighị ezi site n'aka otu onye, ma ọ bụ site n'aka mmadụ abụọ.

3) Ka ndị na-ekpe ekpere buru ndị biri kpamkpam n'ebe obibi nke e jiri ihe a na-ejikarị arụ ụlọ rụọ, Ma nke ahụ ọ sitere na simenti wusiri ike, ma ọ bụ nkume, ma ọ bụ uzu ụrọ, na ihe ndị ọzọ, Ya mere, ọ dighị ire n'aka ndị bi n'ọzara, ndị nwe ụlọ ntu na ụlọ e ji aji anumanu rụọ, bụ ndị na-anaghị ebi n'otu ebe kwu chīm, kama ha na-akwaghari ma na-achoghari ahijia maka anu ụlọ ha.

4) Na okwu nkuzi abụọ ga-ebute ya ụzọ, n'ih i nọgidesi ike nke Onye-amuma ﷺ na ha abụọ.

Nke atọ: Ogidi nke Khutbah abụọ nke Jumu'ah:

- 1- Otuto Chukwu na igba ama abụọ.
- 2- Irịrọ Onye amuma ﷺ ekpere.
- 3- Ndumodu maka Itụ egwu Chineke.
- 4- Igụ ihe n'ime Qur'an.
- 5- Ndumodu.

Nke anọ: Ihe Ndị A Kwadoro Na Khutbah Abụọ Nke Jumu'ah:

- 1- Okwu nkwusa n'elu minbar.
- 2- Ikewa n'etiti okwu nkwusa abụọ ahụ site na nnodu ala di mkpirikpi.
- 3- Aririo (dua) n'ime ha abụọ maka ndi Alakuba nakwa ndi ndu ha.
- 4- Ibelata ha abụọ.
- 5- Khatiib ikele ndi mmadu mgbe o na-arigo na Minbar.

Nke ise: Ihe ndị a kwadoro ime n'ụbọchị Fraide:

- 1- Ita atu.
- 2- Ite ihe na-esi ísì ụtọ ma ọ bụrụ na ọ dị.
- 3- Iputu n'oge maka ekpere Jumu'ah.
- 4- Iji ụkwụ gaa n'ụlọ alakuba na ighara ighba ihe e ji aga njem.
- 5- Ibiaru Imam nso.
- 6- Arịrịọ (dua).
- 7- Igu Surah Al-Kahf.
- 8- Iriọrọ Onye amuma ekpere (ka udo na ngozi Allah dịrị ya).

Nke Isii: Ihe a machibidoro onye biara ekpere Jumu'ah:

- 1- A machibidoro ikwu okwu mgbe Imam na-ekwusa ozi n'ụbọchị Fraide, maka okwu ya ﷺ:

«إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَنْصِتْ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَعُوتَ».

«Ọ bụrụ na ị gwa enyi gị n'ụbọchị Fraidee: Gee ntị, ebe Imam na-ekwu okwuchukwu, n'ezie i kwuola okwu efu»¹. Ya bụ: ị kwuru okwu efu, ya na, okwu efu bụ: mmehie.

- 2- Ọ bụ ihe a na-akpọ asị izọfe olu ndị mmadụ, belusọ ma ọ bụrụ na ọ bụ Imam, ma ọ bụ izọfe iji gaa n'ohere nke ọ na-agaghị enwe ike iru ya belusọ site n'ime otu ahụ.

¹ Al-Bukhari dekotara ya, n'onuogugu (934), na Muslim n'onuogugu (851).

Irute Jumu'ah:

Onye ọ bụla nwetara Rukuu' ya na Imam na Rak'ah nke abụọ n'ekpere Jumu'ah; n'ezie, o nwetala Jumu'ah ahụ, ọ ga-emezukwa ya Rak'ah abụọ, Ma ọ bụrụ na o nwetaghị Rukuu' nke Rak'ah nke abụọ; o doro anya na ekpere Jumu'ah agafeela ya, ọ ga-emecha ya dịka ekpere Zuhr, bụ Rak'ah anọ, Otu aka ahụ, onye ọ bụla ekpere Jumu'ah gafere n'ihì ụra ma ọ bụ ihe ọzọ; ọ ga-ekpe ya dị ka ekpere Zuhr.

Nke iri na ise: Ekpere nke ndị nwere ihe ngọpụ:

Nke mbụ: Ekpere onye na-aria ọjia:

Nke mbụ: Ọ bụ iwu ka onye ọjia kpee ekpere dịka ike ya siri dị, A machibidorokwa ya iyigharị ya gafee oge ya ma ọ bụrụhaala na uche ya zuru oke.

Nke abụọ: Kedu ka onye ọjia si ekpe ekpere?:

1- Ọ bụ iwu ka onye ọjia kpee ekpere n'iguzo ọtọ ma ọ bụrụ na o nwere ike iguzo ọtọ n'enweghị ihe isi ike ma ọ bụ mmerụ ahụ, ma mee Rukuu' nakwa Sujuud.

2- Ọ bụrụ na ime Rukuu' ma ọ bụ Sujuud ga-emerụ ya ahụ n'agbanyeghị na o nwere ike iguzo ọtọ; ọ ga-eji isi ya gosi Rukuu' ka ọ na-eguzo ọtọ, nakwa Sujuud ka ọ nọduru ala.

3- Ma ọ bụrụ na o nweghị ike ikpe ekpere na-eguzo ọtọ; ọ ga-ekpe ya na-anọdụ ala, Ọ bụkwa Sunnah ka ọ nọdụ nkataukwu n'ọnọdụ iguzo ọtọ, o mee ngosi maka Rukuu', ma mee Sujuud n'elu ala

ma ọ buru na ọ ga-ekwe omume, ma ọ bughị ya, o mee ngosi maka Sujuud, nke a ga-eme ka ọ dị ala karịa Rukuu'.

4- Ọ buru na o nweghi ike ikpe ekpere na-anodu ala; ya ekpee ekpere n'akuku ya, ka ihu ya chere Qiblah, Akuku ahụ nke nri ka mma ma ọ buru na o kwe omume, ọ ga-eji ngosi mee Rukuu' na Sujuud.

5- Ọ buru na ọ nweghi ike ikpe ekpere n'elu akuku ahụ ya; ya kpee ekpere mgbe ọ togboro ala n'elu azu ya, ukwu ya abuo echee ihu na Qiblah, ya ejiri ngosiputa mee Rukuu' na Sujuud.

6- Ọ buru na ọ gaghi ekwe ya omume iji ahụ ya mee ihe ngosi n'oge Rukuu' na Sujuud; ọ ga-eji isi ya mee ihe ngosi, ma ọ buru na o sikwaara ya ike; a ga-ewepuru ya ime ihe ngosi ahụ, ya emee omume ekpere n'obi ya, o wee buo n'obi omume ekpere ahụ dika Rukuu', Sujuud, nakwa inodu ala mgbe ọ nọ n'onodu ahụ ọ nọ na ya, ma guokwa okwu ncheta ya.

7- Onye na-aria oria ga-eme ihe o nwere ike ime n'ime iwu ndi di maka ekpere, di ka: iche ihu na Qiblah, isa ahụ maka ekpere (Wudu) site na mmiri, ma ọ bu ime Tayammum mgbe o nweghi ike, na idi ochapuo n'ihe ruru aru. Ma ọ buru na o nweghi ike ime nke ọ bula n'ime ihe ndi ahụ; ọ gaghizi abụ iwu n'ahụ ya, ọ ga-ekpezi ekpere di ka onodu ya siri di, ọ gaghikwa egbu oge ekpere igafe oge ya.

8- Sunnah bu ka onye ọrịa nọdụ ala n'ọdụ ntu n'ọnọdụ iguzo ọtọ nakwa Rukuu', ma nọdụ n'ụdị a tọrọ ụkwụ n'ala na mpụga nke ahụ.

Nke abụọ: Ekpere onye njem:

1- N'ime ndị nwere ihe ngọpụ bụ: onye njem, a kwadoro n'iwu ka o belata ekpere nke nwere Rakaa anọ site n'anọ ruo Rakaa abụọ, Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ...﴾

""Ma mgbe unu na-eme njem n'ala, ọ dighi mmehie dīrī unu ibelata n'ekpere..."" [Surah An-Nisaa: 101].

Na site n'aka Anas bin Malik (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) o kwuru si:

«خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ، فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رُكْعَتَيْنِ، حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ».

«Anyị so Onye amuma ﷺ si na Madinah pụọ gaa Meka, ọ na-ekpe ekpere Rak'ah abụọ abụọ, ruo mgbe anyị laghachiri na Madinah»¹.

Mbelata ekpere na-amalite mgbe onye njem pụrụ n'ebe e biri ebi n'obodo ya; n'ihia na Chukwu nyere ikike maka mbelata nye onye na-eme njem n'ụwa, Na tupu o si n'obodo ya pụọ, ọ naghị abụ onye na-aga njem n'ala ma ọ bụ onye njem, n'ihia na Onye Amuma (ka udo na ngọzi Chukwu dīrī ya) na-ebelata ekpere naanị mgbe ọ pụrụ njem.

¹ Al-Bukhari dekotara ya n'ọnụogụgụ (1081), na Muslim n'ọnụogụgụ (693).

2- Ogologo ụzọ nke ọ bụrụ na onye njem choro iga ya, o kwere ya ibelata ekpere, bu ihe di ka kilomita iri asato.

3- Onye njem nwere ikike ibelata ekpere (Qasr) na nloghachi ya ruo mgbe ọ banyere n'obodo ya nke o siri puo.

4- Ọ bụrụ na onye njem erute n'obodo ma choo ibi na ya; o nwere onodu ato:

a) Inwe ebumnobi inodu karịa ubochi anọ; ọ bu iwu n'ahụ ya imezu ekpere site n'ubochi mbu ọ noro n'ebe ahụ, na ọ gaghikwa eji mfe ndi e nyere maka njem eme ihe.

b) Ọ bụrụ na o bu n'obi ino ubochi anọ ma ọ bu ihe na-erughị ya; o kwere ya omume ibelata ekpere ya nakwa iji ohere ndi e nyere maka njem mee ihe.

ch) Ka ọ ghara inwe ebumnobi ino maka oge a kapiri onu, kama o nwere ike ino otu ubochi ma ọ bu ubochi iri dabere n'otu ebe ahụ si kwesi ya, ma ọ bu na o nwere mkpa maka ogwugwo ma ọ bu nnyocha; ma mgbe ọ bua o gbochara mkpa ya, ọ galaghachi n'obodo ya; Maka onye a, ekwere ya ibelata ekpere na iji ohere njem mee ihe ruo mgbe ọ laghachiri, obuna ma ọ bụrụ na oge ọ ga-anọ kariri ubochi anọ.

5- Ọ bụrụ na onye njem kpere ekpere n'azu Imam bi ebi; ọ bu iwu ka o mezuo ekpere ahụ, obulagodi ma o zuteghi ya ma e wezuga n'oge Tashahhud ikpeazu.

6- Ọ bụrụ na onye bi n'obodo kpee ekpere n'azụ onye njem na-ebelata ekpere; ọ bụ iwu ka onye bi n'obodo ahụ mezuo ekpere ya mgbe Salaam nke Imaam gachara.

Nke iri na isii: Ekpere Eid abụọ:

Ememme ndị Alakuba bụ ememme sitere n'aka Chukwu, nke Chukwu wepụtara ha, ha ewepụtaghị ya site n'onwe ha, Ha nweghị ememme ọ bụla ma e wezuga ememme abụọ naanị, ha bụ: Eid al-Fitr, na Eid al-Adha. N'adighị ka ememme nke ndị gọnahurụ Chineke ma ọ bụ ememme ndị e meputara ọhụrụ (Bid'ah), nke Chineke (Onye Kasị Elu) ewepụtaghị dika iwu, O nyeghikwa iwu ka e mee ha, kama, ha weputara ha site n'aka onwe ha.

Iwu nke ekpere Eid abụọ:

Iwu mmanye maka ọha, Onye-amuma ﷺ nọgidere na-eme ya, ndị Kalifa ezi nduzi nọgidekwara na-eme ya, ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile, Ọ bụ otu n'ime ihe ngosi nke okpukpe na emume ya ndị a na-ahụ anya.

Oge ekpere Eid abụọ ahụ: Oge ekpere Eid na-amalite site na mgbe anyanwụ gbagotere n'ịdị elu hà ka ogologo ube, ya bụ: ihe dị ka nkeji iri na ise mgbe anyanwụ pụtasiri, oge ya na-agwukwa mgbe anyanwụ si n'etiti igwe gbadaa.

Ụzọ e si ekpe ekpere Eid abụọ:

1- Ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu" n'ime Rak'ah nke mbụ dika itiku "Chineke bụ Onye Ukwu"

na mmalite (Takbiir), emesia, ọ ga-agụ ekpere mmalite, emesia ọ ga-asị "Chineke kachasị ukwuu" ugboro isii; ọ ga-ewelite aka abụọ ya n'oge Takbiir ọ bụla, too Chineke ma nye Ya ekele, wee rịọrọ Onye Amụma Chineke ngozi—ka udo na ngozi Chineke dịrị ya—n'etiti Takbiir ndị ahụ. Emesia, ọ ga-achọ nchedo n'aka Chineke ma kwuo Bismillah, wee bido ịgụ Qur'an.

2- Ọ ga-asị "Chineke kachasị ukwuu" ugboro ise na Rak'ah nke abụọ mgbe Takbiir nke mgbanwe ọnọdụ gachara. Emesia, ọ ga-arịọ nchebe Chineke ma kwuo Bismillah, wee malite ọgụgụ ya. Ọ dị mma ịgụ Surah Al-A'la na Rak'ah nke mbụ mgbe a gụchara Surah al-Fatihah, nakwa Surah Al-Ghashiyah na nke abụọ.

3- Mgbe Imam ahụ kwuchara Salam; ọ ga-arịgo na Minbar, kwusaa Khutbah abụọ, ma nọdụ ala nwa obere oge n'etiti ha, dika a na-eme na Khutbah nke Jumu'ah.

Sunnah nke Eid:

a- Iṣa ahụ (Ghusl).

b- Idebe ahụ ọcha na ite isì ụtọ.

C- Iri nri tupu ịputa n'Eid al-Fitr, nakwa mgbe ọ gachara n'Eid al-Adha site n'anụ aja ya ma ọ bụrụ na o nwere anụ aja.

d- Ịpụ n'ụkwụ.

e- Iga site n'otu ụzọ, na ilaghachi site n'ụzọ ọzọ.

W- Iga n'oge n'ebe a na-ekpe ekpere maka onye na-eso kpee ekpere, ma e wezuga Imaam.

Takbiir:

Ọ bụ Sunnah isi Takbiir n'abalị nke Eid abụọ ahụ, na ụbọchị iri nke Dhul-Hijjah, na ụbọchị Tashreeq, ọ dịkwa n'ụdị abụọ:

Ụdị nke mbụ: Takbiir na-enweghị mmachi: ọ bụ nke a na-emachighị n'oge akaputara.

1- Na Fitr: site n'ọdịda anyanwụ nke abalị Eid ruo na mmalite ekpere Eid.

2- N'oge Al-Adha: site na ọdịda anyanwụ n'abalị nke ụbọchị mbụ nke Dhul-Hijjah ruo na ọdịda anyanwụ nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashreeq.

Ụdị nke abụọ: Takbiir a kpaara ókè: ọ bụ nke a kpaara ókè na ngwucha ekpere ndị e mere iwu.

1- Onye na-anọghị n'ọnọdụ Ihram: Site na Fajr nke ụbọchị Arafah ruo n'oge Asr nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashreeq.

2- Muhrim: Site n'ekpere Zuhr n'ụbọchị Eid ruo n'oge Asr nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashriq.

Nke iri na asaa: Ekpere maka nkpuichi

anyanwụ:

Ihe igba ọchịchiri nke ọnwá na anyanwụ putara:

Igba ọchịchiri nke ọnwá: Ọ bụ ila nke ihè ọnwá ma ọ bụ otu akụkụ ya n'abalị.

Ma nkpuichi anyanwụ: ọ bụ ipụ n'anya nke ihè anyanwụ ma ọ bụ akụkụ ya n'ehihie.

Iwu gbasara ekpere iji anyanwụ:

Ọ bụ Sunnah e mesiri ike, ihe gosiri nke a bụ omume Onye Ozi ﷺ, ebe o kpere ya mgbe chi jiri n'ehihie n'oge ya ﷺ, Dịka iwu o nyere gbasara ya siri gosi, ndị ọkà mmụta kwekọrịtakwara na ọ bụ ihe iwu kwadoro.

Oge ya:

Malite na mbido chi iyi n'ehihie ma ọ bụ ịgba ọchịchiri nke ọnwà ruo na nchapụta ya, nke bụ njedebe ịgba ọchịchiri nke ọnwà ma ọ bụ chi iyi n'ehihie.

Nkọwa ya:

Ọnụ ọgụgụ Rak'ah ya dị abụọ, a na-agụpụta (Qur'an) n'olu dara ụda n'ime ha abụọ, nkọwa ya dịkwa ka ndị a:

a- Ọ ga-atiku "Chineke bụ Onye Ukwu" na mmalite (Takbir), kpere ekpere mmalite, rịọ nchebe n'aka Chineke, kwuo n'aha Chineke, wee gụọ Surah Al-Fatiha, emesia, ọ ga-agụ ihe dị ogologo.

b- Mgbe ahụ o mee Rukuu' dị ogologo.

C- Emesia, ọ ga-ebili na Rukuu', wee sị: (Sami'a Allahu liman hamidah), emesia ọ ga-agụ Surah al-Fatihah, emesia ọ ga-agụ amaokwu Qur'an dị ogologo nke dị mkpirikpi karịa nke mbụ.

d- Mgbe ahụ, o mee Rukuu' dị ogologo nke dị mkpirikpi karịa Rukuu' nke mbụ.

e- Emesia, ọ ga-ebili na Rukuu', wee sị: (Sami'a Allahu liman hamidah).

w- Mgbe ahụ, ọ ga-eme Sujuud abụọ dị ogologo.

z- Mgbe ahụ, ọ ga-ebili maka Rak'ah nke abụọ, nke dị ka Rak'ah nke mbụ, mana ọ dighị ogologo ka ya.

Sunnah ya:

a) Ikpọ oku maka ya site n'ikwu: (Ekpere nke ọgbakọ).

b) Ka e kpee ya n'igwe.

C) Ime ka ekpere di ogologo site n'iguzo ọtọ ya, iru ala site n'úkwù (Ruku) ya, na ikpọ isiala (Sujud) ya.

d) Raka'a nke abụọ idi mkpirikpi karịa nke mbụ.

e) Okwu ndumodu mgbe ọ gasiri, na igba ume n'ime ezi omume na ihapụ ajoy omume.

w) Iriọ aririọ nke ukwu, iriọsi ike, iriọ mgbaghara, na inye onyinye ebere.

Nke iri na asaato: Ekpere iriọ mmiri ozuzo:

1) Iriọ mmiri ozuzo (Istisqa): O bu iriọ Chukwu, Onye Di Elu, ka O nye mmiri site n'izo mmiri ozuzo n'oge uko mmiri.

Oge iwu kwadoro maka ekpere iriọ mmiri ozuzo:

A na-akwado ekpere maka iriọ mmiri ozuzo mgbe uko mmiri dakwasiri ala, mmiri ozuzo akwusi, ma ihe ojoo esite na nkwusi ya dakwasị ha. Ya mere, o nweghi mgbapu ozo fooro ha belu so iriọsi Onyenwe ha aririọ ike, iriọ Ya ka O nye ha mmiri, nakwa iriọ Ya enyemaka site n'udi aririọ di iche iche.

a- Mgbe ụfọdụ site n'ikpe ekpere n'ogbakọ, ma ọ bụ n'otu n'otu.

b- Na mgbe ụfọdụ site n'arịrịọ n'oge okwuchukwu Jumu'ah, onye na-ekwu okwuchukwu na-arịọ arịrịọ, ndị Alakuba ana-aza amin n'arịrịọ ya.

C- Oge ụfọdụkwa site n'arịrịọ (dua) n'oge ọ bụla, n'enweghị ekpere ma ọ bụ okwuchukwu (khutbah). Iwu gbasara ekpere iriọ mmiri ozuzo:

Sunnah e mesiri ike mgbe enwere ihe kpatara ya, maka omume Onye-amụma ﷺ, dika n'akụkọ Abdullah bin Zayd (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) o kwuru si:

«خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمُصَلَّى، فَاسْتَسْقَى، وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَقَلَبَ رِءَاءَهُ، وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ».

«Onye amụma ﷺ pụtara gaa n'ebe a na-ekpe ekpere, wee rịọrọ maka mmiri ozuzo, chere ihu na Qiblah, tugharia uwe ya, wee kpee ekpere Rak'ah abuo»¹.

Ụzọ e si ekpe ekpere iriọ mmiri ozuzo:

Ụzọ e si ekpe ekpere iriọ mmiri ozuzo (Istisqa) n'ọnọdụ ya dị ka ekpere Eid. A na-akwado ka e mee ya n'ebe a na-ekpe ekpere dika ekpere Eid, iwu ya dikwa ka iwu nke ekpere Eid; n'ọnụogugụ nke Rak'ah, na iguputa (Qur'an) n'olu dara ụda, nakwa n'ibụ nke a na-ekpe tupu Khutbah (okwuchukwu), na n'ime Takbir (itikwu "Chineke bụ Onye Ukwu")

¹ Al-Bukhari dekotara ya, n'ọnụogugụ (1012), na Muslim n'ọnụogugụ (894).

ndị a tụtwasiri atụtwasị n'ime Rak'ah nke mbụ na nke abụọ tupu igụ (Qur'an), Dị ka a kọwara ya na mbụ n'ime ekpere Eid abụọ. Ọ ga-ekwusa otu okwu okpukpe.

Nke iri na itoolu: Iwu gbasara ozu:

Nke mbụ: Maka onye nọ nso onye na-achọ inwụ anwụ:

1- A kwadoro ya ka onye nonyere onye na-achọ inwụ anwụ gwa ya ka o kwuo: «Ọ dighị chi ọzọ ma ọ bughị Chukwu».

2- Ọ bụkwa Sunnah ka e chee ya ihu n'akụkụ Qiblah.

3- A na-akwado imechi anya ya abụọ.

4- A kwadoro ka e jiri ákwà kpuchie onye nwurụ anwụ mgbe ọ nwusiri.

5- E kwesiri ime ngwa ngwa n'ikwadebe ya.

6- Ọ bụ iwu ime ngwa ngwa n'ikwụ ugwo ya.

7- A ga-asa onye nwurụ anwụ ma kechie ya n'akwa ozu, ...ha abụọ a bụkwa Fard Kifayah (iwu diiri ọha).

Nke abụọ: Iwu metụtara ikpe ekpere maka onye nwurụ anwụ:

Iwu ya: Fard Kifayah (Iwu diiri ọha).

Ihe ndị di mkpa (Shurut) ya:

1) Iche ihu na Qiblah.

2) Ikpuchi akụkụ ahụ ihere (Awrah).

3) Izere ihe adighi ọcha (Najasah).

4) Idi ọcha nke onye na-ekpe ekpere na onye a na-ekpe ekpere maka ya.

5) Al-Islām (Ibụ onye n'eso ụzọ Chineke) nke onye na-ekpe ekpere nakwa onye a na-ekpe ekpere maka ya.

6) Iga olili ozu ma ọ bụrụ na ọ nọ n'obodo.

7) Ibụ onye tozuru etozu.

Ogidi ya:

1) Iguzo ọtọ n'ime ya.

2) Takbiir anọ.

3) Igụ Alfatiha.

4) Iriọrọ Onye amụma ﷺ ekpere.

5) Arịrịọ (dua) maka onye nwurụ anwụ.

6) Igbaso usoro.

7) Ikele udo (Taslim).

Sunnah ya:

1) Iwelite aka abụọ n'oge Takbiir ọbula.

2) Icho mgbaba.

3) Arịrịọ (dua) maka onwe ya na ndị Alakuba.

4) Igụ (Qur'an) na nzuzo.

5- Ikwusịtu nwa oge mgbe "Chineke kachasi ukwu" (Takbir) nke ugboro anọ gachara, na tupu inye ekele udo.

6) Itinye aka nri n'elu aka ekpe n'elu obi.

7) Itugharị n'akụkụ aka nri n'oge inye ekele udo.

Odidi ya:

Imam na onye na-ekpe ekpere naanị ya ga-eguzo ọtọ n'akụkụ obi nwoke, nakwa n'etiti ahụ nwanyị, wee tiku "Chineke bụ Onye Ukwu" na mmalite (Takbir), rịọ Chineke nchebe, ma ọ gaghi agụ

ekpere mmalite, o wee si "N'aha Chineke", ma guo Surah Al-Fatiha.

Emesia, o ga-asị "Chineke kachasi ukwu", wee rioro Onye amuma ﷺ ekpere mgbe ahụ gasiri, emesia, o ga-asị "Chineke kachasi ukwu", wee rioro onye nwuru anwu aririo site n'ihe a koru n'odinala; Dika okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَاتِنَا وَمَمَاتِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأَنْثَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِيمَانِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِسْلَامِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ».

«Chineke anyi, gbaghara ndi di ndu n'etiti anyi na ndi nwuru anwu, umuntakiri anyi na ndi okenye, ndi nwoke na ndi nwanyi n'ime anyi, nakwa ndi no n'ihu anyi na ndi na-anoghi ya. Chineke, onye o bula I nyere ndu n'etiti anyi, mee ka o di ndu n'ime nkwenye siri ike n'ebe I no, onye o bula I mekwara ka o nwuo n'etiti anyi, mee ka o nwuo n'ime usoro irubere Gi isi kpamkpam. Chineke, emela ka anyi tufuo ugwo oru nke si n'aka ya, emela ka anyi fue uzo ma o puo n'uwa a.»¹.

Na okwu ya si:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلَجِّ وَالْبَرْدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدَلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِزَّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ».

¹ Abu Dawud koru ya n'onuogugu (3201), na At-Tirmidhi n'onuogugu (1024), o kwuru: Hadith di mma, nke ziri ezi.

«Chineke, gbaghara ya, meere ya ebere, nye ya izu ike, ma hichapu mmehie ya niile. Nye ya ebe obibi di elu, mee ka ebe o ga-ezu ike saa mbara, jiri mmiri oyi kacha ocha sachasi ya kpamkpam. Sachapu mmehie ya niile dika e si asacha unyi n'akwa ocha ka o na-egbu amuma. Nye ya ebe obibi kacha mma kara nke o nwere n'awa, na ndi ezinulo kacha mma kara ndi o nwere, na onye otu olulu kacha mma kara onye o nwere. Kpobata ya n'ubi anuri nke Chineke, zopu ya n'ahuhu nke di n'ime ili, na ntaramahuhu nke oku.»¹. Emesia, o ga-asi "Chineke kachasi ukwu" (Takbir), ma kwusitu nwa obere oge mgbe o gachara, wee nye ekele udo otu ugboro n'akuku aka nri ya.

Isiokwu nke atọ: Zakat:

1- Nkwa nke Zakat na onodu ya:

Zakat n'asusu: uto na muba.

Zakat n'usoro iwu: O bu ikike bu iwu di mkpa n'okpukpe n'ime aku na uba akowaputara maka otu ndi puru ichi.

O bu ogidi nke atọ n'ime ogidi ndi di n'Islam, E jikotara ya na ekpere n'ime Qur'an n'ebe iri asato na abuo, nke na-egosi idi mkpa ya nke ukwu.

Onye Di Elu Siri:

(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ...)

¹ Muslim dekotara ya n'onuogugu (962).

""Na-ekpekwanụ ekpere, na-enyekwanụ Zakat..." [Surah Albakara: 43].

Ya na, ọ siri (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

«E wubere Islam n'elu ogidi ise: igba àmà na ọ dighi chi ọzọ ma e wezuga Chineke, nakwa na Muhammad bu onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na iga njem Hajj n'ulo nso, na ibu onu nke Ramadan»¹.

Ndi Alakuba kwekoritara na ọ bu iwu, Na n'ekweghi ekwe nke onye gonariri ibu iwu ya, Na iluso agha megide ndi juru iweputa ya.

2- Iwu Ndi Di Mkpa Maka Zakat:

a) Nnwere onwe: Ọ bughị iwu n'ahụ onye ohu; n'ihì na o nweghì akụ na ụba, ihe ọ bula di n'aka ya bu ihe onwunwe nna ya ukwu, ya mere zakat ya diri nna ya ukwu.

b) Islam: Ya mere, ọ bughị iwu n'ahụ onye na-ekweghì ekwe; n'ihì na ọ bu ofufe iji biaruo nso na nrubeisi, onye na-ekweghì ekwekwa esoghì na ndi ruru eru maka ofufe na nrubeisi.

C) Inwe Nisab: Ọ bughị iwu n'ihè na-erughì Nisab, nke bu oke akụ na ụba a maara ama.

d) Izu okè nke inwe ihe: Ọ bu ka akụ na ụba buru nke mmadu nwe n'uzo inwe zuru okè, ya mere, ọ dighi zaka ọ bula di n'ime akụ na ụba nke inwe ya

¹ Albukhari dekọtara ya n'onuogugu (8), na Muslim n'onuogugu (111).

akwụsighi ike, di ka ugwo nkwekorita nnwere onwe.

E) Igafe otu afọ n'elu akụnuba: Maka hadis Aisha (ka Chineke nwee afọ ojuju n'ebe o nọ) nke e welitere si:

«لَا زَكَاةَ فِي مَالٍ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ».

«Enweghi zakat n'akụ na uba o bula ruo mgbe otu afọ gafeere ya»¹.

3- Akụ na uba ndi iwu manyere Zakat na ha:

Nke mbu: Anụ ụlọ,

Ha bu kamel, na ehi, na aturu, Zakat dikwa iwu na ha n'onodu abuo:

1- Idebe ha maka mmiri ara na omumu, o bughi maka iru oru.

2- Ibu sa'imah (ya bu: nke na-ata ahijia), Ya mere, ikwu Zakat abughi iwu n'anụ ụlọ ndi a na-enye nri a zutaara ha, ma o bu nke a chikotara site n'ahijia ma o bu ihe ozo, O dighi zaka maka anụ ụlọ ndi na-ata ahijia n'otu akuku nke afọ, ma o bughi n'afọ ahụ niile ma o bu n'ihe ka ukwu n'ime ya.

4- Nisab nke anụ ụlọ:

1- Zakat nke kamel:

O buru na e mezu o nodu ndi a; o bu iwu inye otu aturu maka kamel ise o bula, na aturu abuo maka iri, na aturu ato maka iri na ise, na aturu anọ maka iri abuo, Dika Sunnah nakwa nkwekorita onu siri

¹ Ibn Majah dekotara ya n'onugugu (1792), na At-Tirmidhi n'onugugu (63) na (631).

gosi nke a. Ma ọ bụrụ na o ruo iri abụọ na ise, ihe a ga-ewepụta na ya bụ nwa kamel nwanyị, nke bụ nke zuchara otu afọ wee banye n'afọ nke abụọ. Ma ọ bụrụ na o nweghi ya, nwa kamel nwoke gbara afọ abụọ ga-ezuru n'ọnọdụ ya.

Ma ọ bụrụ na kamel ruo iri atọ na isii; ọ bụ iwu inye nwa kamel nwanyị, nke bụ: nke zuru afọ abụọ.

Mgbe ọ ruru iri anọ na isii; Hiqqah ga-abụ iwu n'ime ya, nke bụ nke gbachara afọ atọ.

Ọ bụrụ na kamel eruo iri isii na otu; ọ ga-abụ iwu iweputa Jadha'ah n'ime ya, nke bụ nke mezuru afọ anọ.

Ọ bụrụ na ngụkọta kamel eruo iri asaa na isii; ọ ghọrọ iwu inye binta labun abụọ.

Ọ bụrụ na kamel eruo iri itoolu na otu; ọ bụ iwu iweputa Hiqqah abụọ n'ime ya.

Ọ bụrụ na ngụkọta kamel akariya otu nari na iri abụọ site n'otu, ọ na-aghọ iwu iweputa umu kamel nwanyị atọ gbara afọ abụọ, emesia n'ime iri anọ ọ bụla, a na-eweputa otu nwa kamel nwanyị gbara afọ abụọ, na n'ime iri ise ọ bụla, otu nwa kamel nwanyị gbara afọ atọ.

2- Zakat nke ehi:

Ọ bụ iwu n'ime ya ma ọ bụrụ na e mezuo ọnọdụ niile, ma ọ bụrụ na ọ ruo iri atọ: Tabi' ma ọ bụ Tabi'ah; nke bụ nke ọ bụla n'ime ha mezuru otu afọ wee banye n'afọ nke abụọ.

Ọ dighikwa ihe di n'ihe na-erughị iri atọ.

Ma ọ buru na ọ ruo iri anọ; ọ ga-abu iwu n'ime ya iweputa otu ehi kara aka, nke bu: nke zuru afo abuo.

Ma ọ buru na ngukota ehi akaria iri anọ; ọ bu iwu n'ime iri ato ọ bula n'ime ya inye nwa ehi di otu afo (nke nwoke ma ọ bu nke nwanyi), na n'ime iri anọ ọ bula inye nne ehi di afo abuo.

3- Zakat nke aturu:

Ọ buru na ngukota aturu na ewu eruo iri anọ, ma ha bu aturu ma ọ bu ewu, mgbe ahụ a ga-eweputa otu n'ime ha maka ya, nke bu nwa aturu, ma ọ bu nne ewu.

Ọ dighi zakat diiri aturu ma ọ buru na onu ogugu ha erughi iri anọ. Ọ buru na ngukota aturu ruru otu nari na iri abuo na otu; aturu abuo ga-abu iwu n'ime ya. Ma ọ buru na o ruo nari abuo na otu; ọ ghorọ iwu iweputa aturu ato n'ime ya.

Emesia, iwu ahụ ga-eguzosi ike na ya mgbe onu ogugu a gachara, ọ ga-abuzi iwu inye otu aturu n'ime nari aturu ọ bula, ya mere n'ime nari aturu anọ ọ na-abu aturu anọ, na etu ahụ ka ọ ga-adị.

Nke abuo: Zakat nke ihe na-esi n'ala aputa:

Ihe na-esi n'ala aputa di udi abuo:

1) Mkpuru oka na mkpuru osisi.

2) Ihe ndi a na-egwuputa n'ala.

Udi Nke Mbụ: Mkpuru Oka na Mkpuru Osisi:

Zakat di mkpa na mkpuru oka; di ka: oka wit, na oka bali, na osikapa. Na mkpuru osisi; di ka: mkpuru deeti na rezin. Ọ bughikwa iwu n'ihe okuku ndi ozo na-abughi ndi ahụ; di ka agwa na akwukwo nri.

Iwu Ndị Dị Maka Inye Zakat N'ime Mkpụrụ
Ọkụkụ na Mkpụrụ Osisi:

1) Ọ ga-abụ ihe a na-ehekwa ehekwa: ya mere, o nweghị Zakat dị n'ihe a na-anaghị ehekwa ehekwa dị ka mkpụrụosisi na akwụkwọ nri.

2) Ọ ga-abụ ihe a na-atụ n'ihe ọtùtù: n'ihị ya, e nweghị Zakat n'ihe a na-ere site n'igụ ya ọnụ ma ọ bụ site n'itụ idị arọ ya; dị ka anyụ, yabasi, pòmigranet, na ihe ndị ọzọ.

3) Ka ọ ruo Nisab: nke bụ Awsuq ise, e nweghị Zakat n'ihe na-erughị nke ahụ.

4) Ka Nisaab buru ihe e nwe n'oge Zakaat putara iwu.

Ya mere, onye ọ bụla nwetara ya mgbe oge ikwụ Zakah ghoro iwu gachara, Zakah abughị iwu n'ahụ ya, dika ọ buru na ọ zutara ya ma ọ bụ e nyere ya n'onnyinye mgbe e wechara ihe ubi gachara.

Oge Zakat ya ji agho iwu:

Zakat na-abu iwu na mkpụrụ ọka na mkpụrụ osisi mgbe ha malitere icha, Na ihe ngosi nke mpụta idị mma dị ka ndị a:

A- Na mkpụrụ: mgbe ọ siri ike, gbasie ike, wee sie ike kpamkpam.

B- N'ime mkpụrụ osisi nkwu: site n'icha ọbara ọbara ma ọ bụ icha odo odo.

C- N'ihe gbasara mkpụrụ vine: ka ọ dị nro ma dị uto.

Nisab ya:

Nisab nke mkpuruoka na mkpuruosisi: Awsuq ise. Na otu wasq di sa'a iri isii, Nisab ya ga-abu Saa nari atọ nke Onye Amuma, ma Nisab a ha n'ihe otutu kilogram: ihe di ka 900 kg.

Oke Zakat nke di mkpa n'ime ya:

O bu iwu iweputa otu uzọ n'uzọ iri n'ihe a gbara mmiri n'enweghi mmefu o bu e mefuru ma o bu mgbalị o bu e gbali; di ka nke a na-agba mmiri site na mmiri ozuzo na onu iyi.

O di iwu iweputa okara nke otu uzọ n'uzọ iri n'ihe a gbara mmiri site na mgbalị na mmefu ego; di ka nke a gbara mmiri a dotara n'olulu mmiri na osimiri site n'iji anumanu ma o bu igwe oru ogbara ohuru.

Udi nke abuo: Ihe ndi a na-egwuputa n'ala:

Ufodu n'ime udi ihe ndi na-esi n'ala aputa bu: ola, O bu ihe a na-eweputa site n'ala nke na-abughi otu udi ya; di ka olaedo, olaocha, igwe na nkume ndi di oké onu ahia.

Oge inye Zakat na-abu iwu di mkpa n'ime ya:

O buru na o nweta ya ma nwee ya; o ga-eweputa zakat ya ozugbo, n'ihi na o bughi iwu ka otu afọ gafee maka ya, Oke ya bu oke nke olaedo na olaocha, a na-eweputakwa n'ime ya otu uzọ n'uzọ anọ nke otu uzọ n'uzọ iri site n'onu ahia ya.

Nke atọ: Zakat nke ego:

Ihe ndi nwere onu ahia bu: Olaedo, Olaocha, na Akwukwo ego, na Zakat ha bu iwu di mkpa, Na ihe akaebe ya bu: okwu Onye Di Elu:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾
{34}

Ma ndị ahụ na-akpakọba ọlaedo na ọlaọcha, ma ha adighị emefu ya n'uzo nke Chukwu, zie ha ozi banyere ntaramahụhụ na-egbu mgbu 34﴿ [Soọdu At-Tawbah: 34].

Na Hadith:

«مَا مِنْ صَاحِبٍ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي فِيهَا حَقَّهَا؛ إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَفَحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ».

"Ọ dighị onye nwe ọlaedo ma ọ bụ ọlaọcha nke na-anaghị akwụ ihe ruuru ya dị n'ime ha; belu sọ na mgbe o ruru n'ụbọchị mbilite n'ọnwu, a ga-akpuru ya mbadamba dị iche iche site n'ọkụ"¹.

Ndị ọkà mmụta kwekọrịtara na ọ bụ mmanye iwepụta Zakat n'ime ọlaedo na ọlaọcha, ego akwụkwọ nwekwara iwu nke ọlaedo na ọlaọcha; n'ihị na ọ nọchiri anya ha na azumahia ego.

Nisab nke Zakat n'ego, nakwa oke ihe dị mkpa n'ime ya:

Ọ bụ Nisab nke ọlaedo ma ọ bụ ọlaọcha; n'ihị na ọ nọchiri anya ha abụọ n'ihe gbasara ibụ ego. Ya mere, ọ bụrụ na ọ ruo Nisab nke otu n'ime ha, ikwụ Zakat na-aghọ iwu na ya, ma ihe a na-ejikarị agbakọ Nisab nke akwụkwọ ego taa bụ ọlaọcha; n'ihị na ọ dị ọnụ ala karịa ọlaedo, ya mere ọ na-eru Nisab ya tupu ya, Ya mere, ọ bụrụ na onye Muslim nwere ihe ruuru ọnụ ahia gram (595) nke ọlaọcha, ma otu afọ

¹ Albukhari kọrọ ya n'onyoogugu (1402), na Muslim n'onyoogugu (2287).

agafee ya, Zakat ghoro iwu na ya. Onu ahia gram olaocha na-agbanwe site n'oge ruo n'oge, yabu onye nwere obere ego ma na-amaghi ma o ruola Nisab ma o bu na o rughi, o kwesiri iju ndi ahia olaocha banyere onu ahia gram olaocha, wee jiri (595) mubaa ya, ihe putaranu bu Nisab.

Uru: O buru na o choo iweputa Zakat nke akunuba ya; o ga-ekewa Nisab n'uzo iri anọ, ihe o bula si na ya puta bu oke iwu kwadoro iweputa.

Nke anọ: Zakat nke ngwa ahia:

O bu ihe a kwadebere maka ire ere na izuta iji nweta uru, Ngwa ahia azumahia gunyere udi aku niile nke na-abughị ego; dika ugboala, uwe, akwa, igwe, osisi, na ihe ndi ozo a kwadebere maka azumahia.

Ihe ndi di mkpa maka ibu iwu Zakat nke ngwongwo azumahia:

1- Inweta ya site n'omume ya; di ka izu ahia, igbazite, na uzo ndi ozo e si enweta ihe.

2- Inwe ya n'ebumnobi azumahia; site n'icho irite uru na ya, n'ihia na oru niile dabeere n'ebumnobi, azumahia bukwa oru, ya mere o ji buru iwu ijikota ebumnobi na ya dika oru ndi ozo niile.

3- Ka uru ya ruo ogo nisab n'otu n'ime udi ego abuo ahụ.

4- Izu afọ n'elu ya, nke bu ngafe afọ.

Otu e si iweputa Zakat ngwaahia:

Na a na-atule onu ahia ngwongwo azumahia mgbe otu afọ zuru ezu, site n'iji otu n'ime udi ego

abuọ ahụ: ọlaedo ma ọ bụ ọlaocha, Ọ bụrụ na a tụọ ọnu ahia ya ma o ruo ogo nisab site n'otu n'ime ụdi ego abuọ ahụ; ọ ga-ewepụta otu ụzọ n'ụzọ anọ nke otu ụzọ n'ụzọ iri site n'ọnu ahia ya.

Nke Ise: Zakat al-Fitr:

Ọ bụ onyinye ebere nke iwu kwadoro na ngwucha ọnwá Ramadan, E mere ya iwu n'afọ nke abuọ nke Hijrah.

Iwu ya:

Zakat nke Fitr bụ iwu maka onye Alakuba ọ bụla nwere nri n'ubochi Eid na abali ya, nke kariri ihe gazuru ya na ezinulo ya. Ọ bụ iwu diiri onye Alakuba ọ bụla; nwoke ma ọ bụ nwaanyi, nwata ma ọ bụ okenye, onye nwe onwe ya ma ọ bụ ohu, Maka Hadith:

«فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ، مِنَ الْمُسْلِمِينَ».

"Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) mere ka Zakat al-Fitr buru iwu maka ohu na onye nweere onwe ya, nwoke na nwanyi, nwata na okenye, n'ime ndi Alakuba."¹. Ihe fard putara bu: imanye iwu nakwa ime ka ọ buru iwu di mkpa.

Amamihe di na mmebe iwu ya:

Ibn Abbas, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ, siri:

«فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ؛ طَهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّعْوِ وَالرَّفَثِ، وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ».

¹ Albukhari koro ya n'onuogugu (1432), na Muslim n'onuogugu (984).

«Onye ozi Allah ﷺ mere Zakat al-Fitr iwu; dika ihe nchacha maka onye na-ebu ọ́nụ pụọ́ n'okwu efu na okwu ruru aru, yana dika nri maka ndi ogbenye»¹.

Oge ibi iwu ya na iweputa ya:

Zakat al-Fitr na-agho iwu mgbe anyanwu dara n'abalị nke Eid. O bu ihe a kwadoro iweputa ya n'ubochi Eid tupu a gawa maka ekpere Eid. Amachibidorokwa igbu oge ya ruo mgbe ekpere Eid gachara, O buru na o gbuo oge na ya gafere ekpere Eid; o bu iwu n'ahu ya iweputa ya di ka ikwughachi ya, o ga-abukwa onye mmehie maka igbu oge na ya gafee oge a kara aka.

O kwerekwa omume iweputa ya otu ubochi ma o bu ubochi abuo tupu Eid.

Otu ya na ihe a na-esi na ya eweputa ya:

Otu Sa' n'ime nri ndi obodo na-erikari; di ka osikapa, mkpuru det, na witi, ma o bu ihe ndi ozo. Otutu otu Saa: ihe di ka kilogram ato. Iwu ahapughi iweputa onu ahia ya; site n'inye ego n'onodu ya; n'ihia na o na-emegide iwu Onye-ozu ﷺ.

Iweputa Zakat na Ndi A Na-enye Ya:

Oge iweputa ya:

O di mkpa iweputa Zakat ngwa ngwa mgbe oge o ji buru iwu ruru, Amachibidokwara iyighari ya ma e wezuga maka ihe di mkpa, di ka ma o buru na aku na uba ahia di n'obodo di anya site na ya,

¹ Abu Dawud dekotara ya, n'onugugu (1609), na Ibn Majah n'onugugu (1827), ma Al-Albani kwadoro na o ziri ezi na Sahih Abu Dawud n'onugugu (1609).

enweghikwa onye o nwere ike ime onye nnochi
anya ya.

Ebe iweputa ya:

O kachasi mma iweputa Zakat n'obodo ebe aku
na uba ahụ di, A pụkwara ibuga ya site n'obodo ebe
aku na uba ahụ di gaa n'obodo ozo n'onodu ndi a:

A- O buru na enweghi onye no na mkpa Zakat
n'obodo.

B- O buru na e nwere onye ikwu no na mkpa
n'obodo ozo.

C- O buru na e nwere uru iwu kwadoro nke choro
ka ebufe ya, dika: ibufe ya na mpaghara ndi Alakuba
nke odachi unwu nri na iju mmiri dakwasiri.

Zakat bu iwu n'aku na uba nke nwatakiri na onye
uche ya na-ezughị okè, n'ihì izugbe nke ihe akaebe,
ma onye nlekota aku na uba ha ga-ahụ maka
iweputa ya n'aha ha. Iwu ahapughikwa iweputa
Zakat beluso n'ebumnobi, Maka okwu ya (udo na
ngozì Chineke diri ya) ﷺ si:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ».

"«N'ezie, oru niile dabere n'ebumnobi»¹."

Ndi ruru eru inata Zakat:

Udi ndi a na-enye Zakat bu asato:

Udi nke mbu: Ndi ogbenye:

Ha bu ndi na-enweghi ihe ndi bu isi ga-ezuru ha
n'ebe obibi, nri, na uwe, Ma oke ihe a na-enye ha site

¹ Albukhari dekotara ya, n'onuogugu (1), na Muslim n'onuogugu (1907).

n'onyinye Zakat bụ ihe ga-ezuru ha, ma zurekwa ndị ha na-elekọta maka otu afọ.

Ụdị nke abụọ: Ndi ogbenye:

Ha bụ ndị ahụ na-enweta ọtụtụ n'ime ihe ga-ezu ha, ma ha anaghị enweta ya niile, dị ka: onye nwere ụgwọ ọnwa, ma ọ naghị ezu ya maka otu afọ.

Oke ihe a na-enye ha site na onyinye Zakat: ihe ga-ezuru ha kpam kpam, na ihe ga-ezuru ndị ha na-elekọta maka otu afọ.

Ụdị nke atọ: Ndi na-arụ ọrụ na ya:

Ha bụ ndị ahụ onye ọchịchị nyere ọrụ inakọta Zakat, ma ọ bụ ndị na-ahụ maka ichekwa ya, ma ọ bụ ibugara ya ndị nọ na mkpa.

Oke ihe a na-enye ha site na Zakat: bụ nha ụgwọ ọrụ ha maka ọrụ ha rurụ, ọ buruhaala na ha enweghị ụgwọ ọrụ ma ọ bụ ụgwọ ọnwa sitere n'aka gọmentị.

Otu nke anọ: Ndi a na-adọta obi ha:

Ma ha bụ onye ọbụla a na-atụ anya site n'inye ya onyinye: ka ọ bata n'Alakuba, ma ọ bụ ka okwukwe ya sie ike, ma ọ bụ ka e gbochie ihe ọjọọ ya n'ebe ndi Muslim nọ.

Oke ihe a na-enye ha site na Zakat: Bụ n'ọtụtụ a ga-eji nweta imeta obi ha.

Ụdị nke ise: Ndi ohu:

Ihe e bu n'obi na ya bụ: itọhapụ ndi ohu na ndi ohu nwere nkwekọrịta igbaputa onwe ha.

Na Mukaatab: ya bụ ohu ahụ nke zụtara onwe ya n'aka onye nwe ya, A na-agụnyekwa n'ime ya igbaputa ndị mkpọrọ ndị Muslim n'agha.

Udị nke isii: Ndị ji ụgwọ, ha dị udị abụọ:

Nke mbụ: Onye ji ụgwọ maka mkpa onwe ya, ma o nweghi ihe ọ ga-eji kwuo ụgwọ ya, A na-enye ya ihe ga-ezu ikwu ụgwọ ya.

Nke abụọ: onye ji ụgwọ n'ihhi mmezi udo n'etiti ndị mmadu, A na-enye ya ihe ga-ezu iji kwuo ụgwọ ya, ọbụlagodi na ọ bụ onye ogaranya.

Udị Nke Asaa: N'uzo Chineke:

Ha bukwa ndi ahụ na-alu ogu n'uzo Chukwu.

Oke ihe a na-enye ha na Zakat: ihe ga-ezuru ha maka ilu agha n'uzo Chukwu; site n'ihe e ji aga njem, ngwa agha, ihe oriri, na ihe ndi ozo.

Udị nke asatọ: Onye njem:

Ọ bụ onye njem ahụ nke ego njem ya gwuru, ma ọ bụ e zuo ya ohi n'aka ya, ọ nweghikwa ego foduru n'aka ya nke ga-ebuga ya n'obodo ya.

Okè ihe a na-enye ha site na Zakat: Ọ bụ n'ókè ihe ga-eme ka ọ ruo n'obodo ya, ọbuna ma ọ buru na ọ bụ ogaranya n'ime ya.

Isiokwu Nke Anọ: Ibu Onu:

Ibu onu bu:

Ife Chukwu di elu ofufe site n'izere ihe ndi na-emebi ibu onu site na chi obubo ruo n'odida anyanwu.

Ọ bụ otu n'ime ogidi ndị dị n'Islam, Na otu n'ime iwu ndị Chineke, Onye kachasi elu, Nke a maara nke ọma n'okpukpe dika ihe di mkpa. Na Akwukwo Nso, Sunnah, na nkwekorita ndi Muslim gosiputara na o bu iwu.

Onye Di Elu Siri:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ
فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ...﴾

"{Onwa Ramadan bu nke e wedatara Al-Qur'an n'ime ya, di ka nduzi nye ndi mmadu, na ihe akaebe doro anya sitere na nduzi ahụ yana ihe na-ekewa eziokwu na ugha. Ya mere, onye o bula n'ime unu huru onwa ahụ, ya buo onu n'ime ya...}" [Surah Albakara: 185].

Iwu Ndi Di Maka Ibu Iwu Ibu Onu Ramadan:

1- Islam, ya mere o naghị adi irè site n'aka onye na-agonahụ Chineke.

2- Iru ogo, ya mere o bughị iwu n'ahụ nwatakiri, Ibu onu na-abu ihe ziri ezi site n'aka obere nwata nwere nghota, o na-abukwa ihe ofufo (Nafilah) maka ya.

3- Inwe uche zuru oke, ya mere ibu onu abughị iwu maka onye ara, o naghikwa adi ire n'aka ya; n'ih i enweghi ebumnobi.

4- Inwe ike ime ya, Ya mere, o bughị iwu diiri onye oria nke na-enweghi ike ime ya, Ma o dighiri onye njem, Ma ha abuo ga-akwughachi ya n'oge mwepu/ngwucha nke ihe ngopu ahụ: oria na njem.

A chọkwara maka izi ezi ya n'aka nwanyi: nkwusi nke obara ihu nsọ na obara omugwo.

A na-amata ibata onwa Ramadan site n'otu n'ime ihe abuo, ha bu:

A- Ihu onwa ohuru nke Ramadan, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«صُومُوا لِرُؤُوسِهِ، وَأَفْطَرُوا لِرُؤُوسِهِ».

«Buonu onu mgbe unu huru ya, ma kwusinu ibu onu mgbe unu huru ya»¹.

B- Imezu onwa Sha'ban ka o buru ubochi iri ato, nke ahụ na-abukwa ma o buru na ahughị onwa ohuru nke Ramadan, ma o bu na igwe ojii, uzuzu, ma o bu ihe yiri nke ahụ egbochie ihu ya; n'ih i okwu ya ﷺ:

«فَإِنْ غَمَّ عَلَيْكُمْ؛ فَأَكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ يَوْمًا».

«O buru na e kpuchie ya n'anya unu; mezuonu onu ogugu Sha'ban ka o buru ubochi iri ato»².

Ebumnuche n'ibu onu:

Ibu onu, dika omume ofufe ndi ozo, anaghi adi ire beluso site na ebumnobi, Oge o ji buru iwu inwe ebumnuche (Niyyah) n'ibu onu di mkpa n'iwu di iche na nke ndi ozo, nkowa nke a di ka ndi a:

Nke mbu: Ibu onu di mkpa (Wajib); di ka ibu onu Ramadan, ma o bu nkwughachi (Qada), ma o bu nkwa (Nadr), iwu kwadoro inwe ebumnobi ya

¹ Al-Bukhari dekotara ya n'onugugu (1810), na Muslim n'onugugu (1086).

² Albukhari dekotara ya n'onugugu (1909).

(Niyah) n'abali tupu chi abọọ (Fajr), Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«مَنْ لَمْ يُتَيِّتِ الصِّيَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَلَا صِيَامَ لَهُ».

«Onye ọ bula na-ebughị n'obi ibu ọnu n'abali, ọ dighi ibu ọnu diiri ya»¹.

Nke abụọ: Ibu ọnu afo ofufo, o zikwara ezi ka mmadu buo ebumnobi ya n'oge ehie, Ọ buru haala na o ribeghi ihe na-emebi ibu ọnu mgbe chi bochara (Fajr).

Ihe ndi na-emebi Ibu ọnu:

Nke mbu: Mmeko anu ahụ: ya mere mgbe obula o mere mmeko anu ahụ, ebu ọnu ya emebiela, ọ ghokwara iwu n'ahụ ya ikwughachi ubochi ahụ nke o mere mmeko anu ahụ na ya, Ọ bu iwu n'ahụ ya, tinyere ikwughachi ya (Qadaa), ikwu ugwo mmehie (Kaffarah), nke bu: itohapu ohu, Ma ọ buru na ọ chotaghi ya, ọ bu iwu n'ahụ ya ibu ọnu onwa abuo na-esochi ibe ha, Ọ buru na ọ nweghi ike, n'ihie enweghi ike maka ihe ngopu nke iwu kwadoro, ọ diiri ya inye ndi ogbenye iri isii nri, onye ogbenye ọ bula ga-enweta okara Sa' n'ime nri a na-eri n'obodo ahụ.

Nke abuo: Iweputa mmiri nwa (Mani): n'ihie isusu ọnu, ma ọ bu imetu aka, ma ọ bu iweputa ya n'onwe onye (Istimna'), ma ọ bu ilegide anya ugboro ugboro, ọ diiri ya ikwughachi ya (Qadaa) naani

¹ Ahmad korọ ya n'onyogugu (26457), na Abu Dawud n'onyogugu (2454), na An-Nasa'i n'onyogugu (2331), na nke a bu okwu ya.

n'enweghi Kaffarah; n'ih i na Kaffarah bu naani maka inwe mmekọahụ. Maka onye na-ehi ụra, ọ bụrụ na ọ rọọ nrọ mmekọahụ wee weputa mmiri; ọ dighi mmehie ọ bụla diiri ya; n'ih i na nke a emeghi site na nhoro ya, ya mere ọ ga-asa ahụ nsọ (Ghusl) maka adighi ọcha (Janabah).

Nke atọ: Iri nri na inu ihe onunụ n'ama ụma: Maka okwu Onye Di Elu:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ...﴾

""Rienụ, nụọkwanụ ruo mgbe eriri ọcha nke chi ọbubọ ga-edo unu anya puo n'eriri ojii, e mesia, mezuonu ibu onu ruo n'abalị..."" [Albakara: 187].

Ma onye ọ bụla riri ihe ma ọ bu nūọ ihe onunụ na nchefu; ọ dighi ihe diri ya; Maka Hadith:

«مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَلَكَلَّ أَوْ شَرَبَ، فَلَيْتَمَ صَوْمُهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ».

«Onye ọ bụla chefuru mgbe ọ na-ebu onu, wee rie ma ọ bu nūọ ihe, ya mezuo ibu onu ya, n'ih i na n'ezie ọ bu Chineke nyere ya nri ma nye ya ihe onunụ.»¹.

Nke anọ: Igbo agbo n'ama ụma, mana onye agbo siri ike gbọọ na-abughị n'ochicho ya; ọ naghị emetuta ibu onu ya, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«مَنْ دَرَعَهُ الْقِيءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضَ».

¹ Bukhari dekotara ya n'onuogugu (6669), na Muslim n'onuogugu (2709).

«Onye ọ bụla gbọrọ agbọ n'abughị uche ya, ọ dighi nkweghachi diiri ya, ma onye ọ bụla kpachaara anya gbọọ agbọ, ya kwughachi ya.»¹.

Nke Ise: Iweputa ọbara n'ahụ; site n'igbu okikà (Hijama), ma ọ bụ igbaputa ọbara (Fasd), ma ọ bụ imiputa ọbara iji nye ya di ka onyinye iji nyere onye ọria aka; ya mere ọ na-emebi ibu ọnu ya site na ihe ndi a niile. Maka iweputa ntakiri ọbara nke a na-eweputa maka nyocha; nke a anaghị emetuta ibu ọnu, Nakwa, ọbara isite n'ahụ puta na-abughị n'ochicho ya; dika ọbara imi, ma ọ bụ ọnyá, ma ọ bụ idopu eze; nke a anaghị emetuta ibu ọnu.

Ndi e nyere ikike ihapu ibu ọnu na Ramadan:

Nkebi nke mbu: Ndi e nyere ikike ihapu ibu ọnu, ma ọ buru iwu na ha ga-akweghachi ugwo ya, ha bu:

Nke mbu: Onye na-arịa ọria nke a na-atu anya ogwugwo ya, nke ibu ọnu na-akpatara nsogbu ma ọ bu na-esiri ya ike.

Nke abuo: Onye njem; ma ọ huru ihe isi ike na njem ahụ ma ọ bu na ọ hughị ihe isi ike.

Ya na, ihe akaebe maka ha abuo bu: okwu Chukwu Onye Di Elu:

{...وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ...}

{...Ma onye ọ bụla na-arịa ọria ma ọ bu nọ na njem, ya jiri ọnuogugu ubochi ndi ozo (kwuo ya)...}
[Albakara: 185].

¹ Abu Dawud dekotara ya n'onuogugu (2380), na At-Tirmidhi n'onuogugu (719), na Ibn Majah n'onuogugu (676).

Nke atọ: Nwaanyị dị ime ma ọ bụ nke na-enye nwa ara, ma ọ buru na ibu ọnu na-esiri ha ike, ma ọ bụ na-emeru ha ma ọ bụ nwa ha ahụ, ebe a na-ewere ha dị ka onye na-aria ọria, ndị a, o kwere omume ka ha mebie ọnu, Mana ọ bụ iwu n'ahụ ha abụọ ikwughachi ibu ọnu n'oge ọzọ.

Nke anọ: Nwaanyị na-ahụ nsọ na onye nọ n'ọbara ọmumu, ihapu ibu ọnu bụ iwu n'ahụ ha abụọ, Ibu ọnu ha abụọ ezighị ezi, ọ dịkwa n'isi ha abụọ ikwughachi ya n'ubochi ndi ọzọ.

Nke abụọ: Ndị e nyere ikike ihapu ibu ọnu, mana iwu ji ha inye ihe mgbaputa (Kaffarah) n'enweghi ikwughachi ya (Qada'), ha bụ:

Nke mbụ: Onye na-aria ọria a na-enweghi olileanya ọgwugwo ya.

Nke abụọ: Onye merela agadi nke na-enweghi ike ibu ọnu.

Ya mere, ndi a anaghi ebu ọnu, ma ha na-enye onye dara ogbenye nri maka ubochi ọbula n'ime ọnwa Ramadan, Ma ọ buru na onye okenye eruo n'okwa uche ya ila azu n'ihi nká, n'ezie a na-ewepuru ya ibu ọru okpukpe; ya mere ọ na-ahapu ibu ọnu, o nweghikwa ihe ọ bula di n'elu ya. Oge ikwu ugwo na iwu banyere iyighari ya:

Ọ bụ iwu ikwughachi ibu ọnu nke Ramadan n'oge di n'agbata ya na Ramadan nke na-eso ya, Na ihe kacha mma bu ime ngwa ngwa n'ikwughachi, Iwu ahapughikwa iyighari ikwughachi ya ruo mgbe

Ramadan na-eso ya gachara. Site na Aisha, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, ọ sirị:

«كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ لِمَكَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ».

«M na-enwebu ugwo ibu onu sitere na Ramadan n'ahu m, ma anaghi m enwe ike ikwu ugwo ya beluso n'ime Sha'ban, n'ih i onodu Onye ozi nke Chineke ﷺ»¹.

Onye ọ bula yighariri ikwu ugwo ibu onu o ji ruo mgbe Ramadan na-esote gasiri, o nwere onodu abuo:

1- O buru na o bugharia ya maka ihe ngoru a kwadoro n'iwu Islam, di ka: oria ya iga n'ihu ruo na Ramadan ozọ, ihe diiri onye a bu sosọ ikwughachi ya.

2- Igbu oge ya na-enweghi ngoru a kwadoro n'iwu; onye a na-eme mmehie site n'igbu oge ahụ, ọ bukwa iwu n'ahụ ya icheghari, ikwughachi ya, na inye onye ogbenye nri maka ubochi ọ bula.

Ibu onu afọ ofufo maka onye ọ bula nwere ugwo ibu onu ikwu:

Onye ọ bula ji ugwo ikwughachi ihe ọ bula sitere na Ramadan; ọ ka mma ime ya ngwa ngwa tupu ibu onu afọ ofufo, Ma ọ buru na ibu onu afọ ofufo bu nke oge ya nwere ike igafe - di ka ibu onu Arafah na Ashura -; ọ ga-ebu ya tupu ọ kwughachi; n'ih i na oge ikwughachi sara mbara, ma maka Ashura na Arafah,

¹ Albukhari koro ya n'onuogugu (1849), na Muslim n'onuogugu (1846).

oge ha na-agafe, Ma ọ gaghi ebu ọnu ụbọchi isii nke Shawwal ma e wezuga mgbe ọ kwughachisiri ọnu o ji.

Ihe a machibidoro ibu ọnu ya:

1- Ibu ọnu n'ụbọchi Eid al-Fitr, na ụbọchi Eid al-Adha; n'ihii na a machibidoro ya.

2- Ibu ọnu ụbọchi nke Tashreeq n'ime ọnwa Dhul-Hijjah, Ewezuga maka onye na-eme Mutamatti' nakwa onye na-eme Qarin n'ime Hajj, mgbe ha na-enwetaghị anụ nchụàjà, Ụbọchi Tashriq bụ: ụbọchi nke iri na otu, na nke iri na abụọ, nakwa nke iri na atọ nke ọnwa Dhul-Hijjah.

3- Ụbọchi obi abụọ maka obi abụọ, nke bụ ụbọchi nke iri atọ n'ọnwa Sha'ban, Ọ bụrụ na abali ya bụ abali igwe ojii ma ọ bụ uzuzu nke na-egbochi ihu ọnwa ọhụrụ.

Ibu ọnu ndi a kpọrọ asi:

A- Iweputa ọnwa Rajab ichie maka ibu ọnu. B- Iweputa naanị ụbọchi Fraidee maka ibu ọnu, n'ihii mmachibido iwu megide nke ahụ, Ma ọ bụrụ na o buo ọnu otu ụbọchi tupu ya ma ọ bụ mgbe ọ gasiri, ọ gaghi abuzi ihe a na-akpọ asi.

Ihe a kwadoro ibu ọnu ya:

A- Ụbọchi isii nke ọnwa Shawwal. B- Ibu ọnu n'ụbọchi itoolu nke Dhul-Hijjah, na nke kacha mkpa n'ime ya bụ ụbọchi Arafah, ma e wezuga maka onye na-eme Hajj; ya mere, akwadoghị ya na Sunnah ka ọ buo ọnu ya, na ibu ọnu ya na-ehichapụ mmehie nke afọ abụọ. C- Ibu ọnu ụbọchi atọ n'ọnwa ọ bula,

ma ọ ka mma ime ka ha bụrụ ụbọchị ndị ọcha ahụ (Ayyam al-Bidh), ha bụ: nke iri na atọ, na nke iri na anọ, nakwa nke iri na ise. d- Ibu ọnụ n'ụbọchị Mọnde na Tọzdee n'izu ọ bụla, n'ihia na Onye amụma ﷺ na-ebu ha ọnụ; n'ihia na a na-ewepụta omume ndi ohu n'ime ha abụọ.

Ibu ọnụ nke afọ ofufo:

A- Ibu ọnụ Dawud (udo diri ya), ọ na-ebu ọnụ otu ụbọchị, ma rie nri n'ụbọchị ọzọ.

B- Ibu ọnụ n'ọnwa Allah nke Muharram, ọ bụkwa ọnwa kacha mma a kwadoro ibu ọnụ na ya, na nke a kacha mesie ike na ya bụ: ibu ọnụ n'ụbọchị Ashura, nke bụ ụbọchị nke iri nke Muharram, na ibu ọnụ n'ụbọchị nke itoolu tinyere ya; n'ihia okwu ya ﷺ:

«لَنْ يَكُنَّ بِقِيَّتٍ إِلَى قَابِلٍ لِأَصُومَنَّ النَّاسِ».

«Ọ bụrụ na m diri ndu ruo afọ na-abia, n'ezie aga m ebu ọnụ n'ụbọchị nke itoolu»¹. Ma ọ na-ehichapụ mmehie nke afọ bu ya ụzọ.

Isiokwu nke ise: Hajj na Umrah

Al-Hajj n'asụsụ bụ: Ebumnuche. N'iwu okpukpe: Ọ bụ inwe ebumnuche iga n'ụlọ nsọ nke Chukwu na ebe nsọ ofufe di iche iche n'oge a kapiri ọnụ, iji ruo emume ofufe puru iche.

Na Umrah: N'asụsụ: Nleta.

Ma n'iwu okpukpe: Ileta Ụlọ Nsọ ahụ n'oge ọ bụla iji mee emume ofufe a kapiri ọnụ.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnuogugu (1134).

Na iga njem Hajj bu otu n'ime ogidi nke Islam, nakwa ntọala ya ndị dị ukwu, E mere ya iwu n'afọ nke itolu nke Hijrah, Onye Amuma (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) jere otu Njem Hajj; nke bu Njem Hajj nke Ikpeazu (Hajj al-Wada').

Iga njem Hajj bu iwu otu ugboro n'oge ndu maka onye nwere ike ime ya, Ihe kariri ya bu nke afọ ofufo. Ma banyere Umrah, o bu iwu dike echiche nke otutu n'ime ndi maara ihe siri di, Site n'ihe akaebe nke okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ mgbe a juru ya: O di jihad o bu la diiri umu nwanyị? O siri: «نَعَمْ، عَلَيْهِمْ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ».

«Ee, o diiri ha jihadi nke ilu agha na-adighi na ya: Hajji na Umrah»¹.

Iwu Ndi Di Maka Ibu Oru Nke Hajj Na Umrah:

- 1- Okpukperechi nke Islam
- 2- Ezi uche
- 3- Iru afọ ntozu
- 4- Nnwere onwe
- 5- Inwe ike

A na-agbakwunyekwara nwanyị iwu nke isii; nke bu inwe mahram onye ga-eso ya gaa njem iji mezuo ya, N'ihi na amachibidoro ya ime njem maka Hajj ma o bu maka ihe ozọ na-enweghi mahram, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ، وَلَا يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ».

¹ Ahmad dekotara ya n'onuogugu (25198), na Al-Nasa'i n'onuogugu (2627), na Ibn Majah n'onuogugu (2901).

""Nwaanyi agaghị eme njem ma ọ bughị na ya na onye mahram nọ, nwoke agaghikwa abanye n'ebe ọ nọ ma ọ bughị na onye mahram nonyere ya""¹.

Ma mahram nwaanyi bụ: di ya, ma ọ bụ onye amachibidoro ya ilu ya n'uzo ebighi ebi; Site n'obara; di ka nwanne ya nwoke, na nna ya, na nwanne nna ya, na nwa nwanne ya nwoke, nakwa nwanne nne ya, Ma ọ bụ n'ihi ihe iwu kwadoro; di ka nwanne nwoke site n'inu otu ara, ma ọ bụ site n'alumdi na nwunye; di ka di nne ya na nwa nwoke di ya.

Na inwe ikike: ọ bụ: inwe ike n'ihe gbasara akụ na ụba na anụ ahụ, nke mere na o nwere ike igba ụgbọ ma die njem ahụ, yana inweta ego ga-ezuru ya maka iga na ilota, Ozokwa, ọ ga-enweta ihe ga-ezuru umu ya na ndi nlekota ha diiri ya n'iwu, ruo mgbe ọ ga-alaghachikwuru ha.

Na uzo Hajj ga-abu nke nwere nchekwa maka ndu ya na akụ na ụba ya.

Ma onye ọ bula nwere ike site n'ego ya mana o nweghi ike n'ahụ ya, di ka ibu agadi na-enweghizi ike ma ọ bụ iria oria na-adighi ala ala nke a na-enweghi olileanya igwota ya; ọ bụ iwu na ọ ga-ahoputa onye ga-eme Hajj na Umrah n'onodu ya.

A chokwara iwu abuo maka onye nnochi anya ya ziri ezi na njem Hajj na Umrah:

¹ Albukhari dekotara ya n'onuogugu (1862), na Muslim n'onuogugu (1341).

1- Ịbụ onye ịrụ iwu Hajj ya ziri ezi, onye bụ onye Alakuba, onye tolitere, nakwa onye nwere uche zuru oke.

2- Na ọ rụrụla Hajj nke Islam maka onwe ya.

Oge na ebe a kara aka maka Ihram:

Al-Mawaqit: Ọ bụ ọtụtụ nke okwu ahụ bụ Miqat, ihe ọ putara n'asụsụ bụ: Ókè. Ma n'iwu okpukpe: ọ bụ ebe a kara aka maka ofufe ma ọ bụ oge ya.

Hajj nwere oge na ebe a kara aka:

a- Oge ndị a kara aka: Chukwu kwuru maka ya n'okwu Ya:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ...﴾

"{Hajj dị n'ọnwa ndị a ma ama; ya mere, onye ọ bụla mere ka njem Hajj bụrụ iwu n'ahụ ya n'ime ha...}" "[Surah Albakara: 197]."

Ọnwa ndị a bụ: Shawwal, Dhul-Qa'dah, na ụbọchị iri nke Dhul-Hijjah.

b- Al-Mawaqit al-Makaniyyah (Ókè Ebe): Ndị a bụ ókè nke a na-anabataghị onye njem Hajj igafe gawa Makkah na-enweghị Ihram, Ha dị ka ndị a:

1- Dhul Hulaifah: Miqat nke ndị Madīna.

2- Al-Juhfah: Miqat ndị Sham, Ijpt na Maghrib.

3- Qarn Al-Manazil: Nke a maara ugbo a dị ka As-Sayl; Miqat nke ndị Najd.

4- Dhat Irq: Miqat nke ndị Iraq.

5- Yalamlam: Miqat nke ndị Yemen.

Ma onye ọ bụla ebe obibi ya dị n'ime oke ndị a a kapiri ọnu (Mawaqit); ọ ga-abanye n'Ihram maka

Hajj na Umrah site n'ebe obibi ya. Ma onye ọ bụla so na ndị Meka; ha na-aba n'Ihram site na Meka, ọ dighikwa ha mkpa ipụ gaa na Miqat maka iba n'Ihram. Mana maka Umrah; ha na-apụ gaa n'ebe kacha nso na mpaghara Hil, ha wee banye n'Ihram. Onye ọ bụla chọrọ ime Hajj ma ọ bụ Umrah, ọ bụ iwu n'ahụ ya iba n'Ihram maka ha abụọ site n'ebe ndị Onye-amụma ﷺ weputara, nke bụkwa Mawaqit ndi metutara ebe, nke a kowara na mbụ, Ya mere, amachibidoro onye chọrọ ime Hajj ma ọ bụ Umrah igafe ya n'enweghi Ihram.

- Onye ọ bụla gafere na miqat ndi a kpọturu aha, nke na-abughị otu n'ime ndi obodo ha; ọ ga-abanye n'ihram site na ha.

- Onye ọ bụla ụzọ ya na-aga Mecca, ma ọ naghị agafe n'otu n'ime ebe mmalite ndi a kpọturu aha (Mawaqit) site n'ụzọ ala, oké osimiri, ma ọ bụ ikuku; ọ ga-abanye n'ọnọdụ Ihram mgbe ọ biaruru n'ahiri megide ebe kacha nso n'ime Mawaqit n'ebe ọ nọ, Maka okwu Umar bin al-Khattab, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ: «Lerenụ anya n'ebe kwekọrọ na ya site n'ụzọ unu»¹.

- Onye ọ bụla njem ya bụ maka iruzu emume Hajj ma ọ bụ Umrah site n'ugboelu, ọ bụ iwu n'ebe ọ nọ ibanye n'ime ofufe njem nsọ (Ihram) mgbe ugboelu ahụ gafere n'akụkụ Miqat nke di n'ụzọ ya, Iwu

¹ Albukhari kọrọ ya n'ọnuogugu (1531).

ahapughị ya iyigharị Ihram ruo mgbe ụgbọelu rutere n'ọdụ ụgbọelu.

Ihram:

Ọ bụ ebumnuche ibanye n'emume ofufe; N'ime Hajj ọ bụ: ebumnuche ibanye na Hajj. Ma n'ime Umrah, ọ bụ ebumnuche ibanye na Umrah. Ọ gaghi abụ onye nọ n'ọnọdụ Ihram (muhrim) ma ọ bughị ma ọ bụrụ na o nwere ebumnobi ibanye n'emume ofufe ahụ (nusuk). Ma naanị iyiri ákwà ofufe njem nsọ n'enweghị ebumnuche, ọ naghị abụ iba n'ime ofufe njem nsọ.

Ihe ndị a kwadoro na Ihram:

- 1- Ịsa ahụ ya dum tupu Ihram.
- 2- Nwoke ite ihe na-esi ísì ụtọ n'ahụ ya, ọ bughị n'uwe ihram ya.
- 3- Ibanye n'ihram ya n'ime ákwà úkwù na ákwà elu ọcha abụọ, na akpụkpọ ụkwụ abụọ.
- 4- Ibanye n'Ihram mgbe ọ nọ n'elu ihe njem na-eche ihu n'akụkụ Qiblah.

Ụdị Emume Ofufe:

Onye nọ n'Ihram nwere nhọrọ ihọrọ nke ọ bụla masịrị ya n'ime emume ofufe atọ ahụ, ha bụ:

- 1- Ime Tamattu; ọ bụ ibanye n'Ihram maka Umrah n'ime ọnwa ndị nke Hajj, ma mechaa ya, emesia o banye n'Ihram maka Hajj n'otu afọ ahụ.
- 2- Ifrad; nke bụ ibanye n'Ihram maka Hajj naanị site na Miqat, ma nọgide n'Ihram ya ruo mgbe ọ rụchara omume Hajj.

3- Qiran; nke bụ ibanye n'Ihram maka Hajj na Umrah n'otu oge, ma ọ bụ ibanye n'Ihram maka Umrah, e mesia ọ tinye Hajj na ya tupu ọ malite Tawaf ya, o wee bunye n'obi (Niyvah) maka Umrah na Hajj site na Miqat, ma ọ bụ tupu ọ malite Tawaf nke Umrah, wee mee Tawaf nakwa Sa'i maka ha abuo.

Ọ bụ iwu ka onye na-eme Tamattu' na onye na-eme Qiran kwuo fidyah, ma ọ buru na ọ bughị otu n'ime ndị bi na gburugburu Masjid Al-Haram.

Nke kacha mma n'ime usoro emume ofufe atọ ndị a bụ: Tamattu'; n'ihia na Onye amuma ﷺ nyere ndị enyi ya iwu ka ha mee ya¹. Emesia, Qiran; n'ihia na ọ bụ Hajj na Umrah, emesia, Ifrad.

C) Ọ buru na ọ banye n'Ihram n'otu n'ime emume ofufe ndị a; ọ ga-ekwu Talbiyyah ozugbo ọ banyechara n'Ihram ya, wee si:

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ».

«Azaala m oku Gi, Chineke, azaala m oku Gi, azaala m oku Gi, ọ dighi onye ozo ha na Gi sokoro, azaala m oku Gi, n'ezie ekele na amara bu nke Gi, nakwa alaeze, ọ dighi onye ozo ha na Gi sokoro»².

Ọ bụ sunna, ọ bukwa ihe di mma ina-ekwukari ya, umu nwoke na-ekwu ya n'olu dara uda, ma umu nwanyi na-ekwu ya n'olu di nwayo.

¹ Muslim dekotara ya n'onuogugu (1211).

² Albukhari dekotara ya, n'onuogugu (1549).

Oge ya: Oge ya na-amalite mgbe Ihram gasiri, na oge ikpeazu ya di ka ndi a:

Nke mbu: Onye na-eme Umrah ga-akwu si ya tupu o malite Tawaf.

Nke abuo: Onye njem Hajj ga-akwu si ya ozugbo o malitere itu nkume na Jamrat al-Aqabah n'ubochi Eid.

Ihe ndi a machibidoro iwu n'onodu Ihram:

Ihe a machibidoro nke mbu: Ikpu ntutu, ma o bu ibelata ya, ma o bu ifopu ya n'ebe o bu la n'ahu ya.

Ihe amachibidoro nke abuo: Ibelata mbu ma o bu ikpu ha n'aka ma o bu n'ukwu n'enweghi ezigbo ihe kpata ya, mana o buru na mbu gbajie ma onye ahụ wepu ya, o nweghi ugwo mgbaputa (fidyah) diiri ya.

Ihe amachibidoro nke ato: Ikpuchi isi nwoke site n'ihe na-emetu ya kpomkwem, dika: okpu (Taqiyah) na ichafu (Ghutra).

Ihe a machibidoro nke Anu: Nwoke iyi akwa a duru adu n'ahu ya ma o bu n'otu akuku ahụ ya; dika uwe elu, akwa n-ekekwa n'isi, ma o bu uwe ukwu. Na ihe a duru adu: bu ihe e mere ka o ha nha akuku ahụ, dika soks akpukpo, uwe aka, na soks, Ma maka nwanyi, o nwere ike iyi udi akwa o bu la o choro n'oge ofufe njem nsu n'ihu mkpa o di ya ikpuchi ahụ ya, beluso na o gaghi eyi akwa n-ekpuchi ihu, ma o ga-eji ihe ozu dika akwa n-ekpuchi isi na uwe ogologo kpuchie ihu ya ma o buru na umu nwoke na-abughi ndi ikwu ya na-agafe ya, O gaghi eyikwa uwe aka n'elu obu aka abuo ya.

Ihe amachibidoro nke ise: Ihe na-esi ísì ụtọ; n'ihì na a chọrọ ka onye nọ n'ọnọdụ Ihram zere ndụ okomoko, ihe íchọ mma nke ụwa na ihe ụtọ ya, ma chee ihu na Ndụ Ụwa Ozo.

Ihe nke isii a machibidoro iwu: Igbo anụ ọhịa na íchụ ya nta; n'ihì ya, onye nọ n'ọnọdụ Ihram agaghị achụ nta anụ ọhịa, ọ gaghị enye aka n'ịchụ ya nta, ọ gaghikwa egbu ya.

Amachibidoro onye nọ n'ọnọdụ Ihram iri n'ime anụ ọ chụrụ nta ya, ma ọ bụ nke a chụrụ nta ya maka ya, ma ọ bụ nke o nyere aka n'ịchụ nta ya; n'ihì na ọ dị ka anụ nwurụ anwụ n'ebe ọ nọ.

Ma maka anụ íchụ nta nke oké osimiri; amachibidoghị onye nọ n'Ihram íchụ ya nta. Amachibidoghikwa ya igbu anumanụ a na-azụ n'ụlọ dị ka ọkụkọ na anụ ụlọ (an'am); n'ihì na ọ bughị anụ íchụ nta.

Ihe amachibidoro nke asaa: Ime nkwekọrịta alụmndi na nwunye maka onwe ya ma ọ bụ maka onye ọzọ, ma ọ bụ ibu onye akaebe.

Ihe a machibidoro iwu nke asaato: mmekọ anụ ahụ; ya mere onye ọ bụla nwere mmekọ anụ ahụ tupu ntọhapụ nke mbụ (Tahallul al-awwal); emume ofufe ya emebiela, ọ bụ iwu ka ọ gaa n'ihu ma mechaa emume ofufe ya, ma ruoghachi ya n'afọ na-esote, ọ dika n'isi ya igbu anụ kamel (badanah). Ma ọ buru na ọ bụ mgbe ntọhapụ nke mbụ (Tahallul) gachara; usoro ofufe ya anaghị emebi, ma ọ dị n'isi ya iwufu ọbara (site n'igbu anụ).

Ma nwanyị n'ihe ahụ dika nwoke, ma ọ bụrụ na o ji obi ya kwe.

Ihe amachibidoro nke itoolu: Imetụ aka (n'ụzọ mmekọ) ma ọ bughị n'akụkụ ahụ nzuzo, ya mere amachibidoro onye nọ n'Ihraam imetụ nwanyị aka (n'ụzọ mmekọ), n'ihi na ọ bụ ụzọ na-eduga ná mmekọahụ a machibidoro iwu, ma ihe e bu n'obi maka imetụ aka (n'ụzọ mmekọ) bụ: imetụ nwanyị aka site n'agụụ mmekọahụ.

Umrah:

A- Ogidi ndị dī n'Umrah:

1- Iba n'ọnọdụ nsọ (Ihram).

2- Tawaf.

3- Iga ije (Sa'i).

B- Iwu Ndị Dī Mkpa n'Umrah (Wajibat):

1- Ibanye n'Ihram site na Miqat akwadoro.

2- Ikpụ isi ma ọ bụ ibelata ntutu.

C- Ụzọ E Si Eme Umrah:

Ihe mbụ onye na-eme Umrah na-ebido na ya, bụ ịgba gburugburu (Tawaf) ugboro asaa, ọ na-ebido site na Nkume Ojii (Hajar al-Aswad) wee mechie na ya, Ọ ga-anọ n'ọnọdụ ịsa nsọ n'oge ịtawafu ya, na-ekpuchi ihu ihere ya site n'otubo ruo n'ikpere, Ọ bụ ihe akwadoro (Sunnah) nye ya ime Al-Idtiba' n'oge Tawaf niile; nke bụ ikpughe ubu aka nri ya, itinye akwa mkpuchi ahụ n'okpuru ya, nakwa itinye nsọtụ abụọ nke akwa ahụ n'elu ubu aka ekpe ya. Mgbe o mechara gburugburu nke asaa; ọ ga-ahapụ ikpughe

ubu aka nri (Al-Idtiba'), wee jiri ákwà mgbokwasi ya kpuchie ubu ya abụọ.

Ọ ga-eche ihu na Nkume Ojii ahụ, ọ bụrụ na o nwee ike isusu ya ọnụ, ọ ga-esusu ya, ma ọ bughị ya, ọ ga-eji aka nri ya metụ ya ma ọ bụrụ na ọ dị mfe, wee susu aka ya ọnụ, Ọ bụrụ na ọ gaghi adiri ya mfe imetụ nkume ahụ aka, ọ ga-arutụ aka na ya site n'iwelite aka nri ya, na-asị: "Chineke kachasi ukwu" otu ugboro, ọ gaghi esusu aka ya ọnụ, ọ gaghi kwa akwụsị, Emesia, ọ ga-aga n'ihu n'igba okirikiri ya (Tawaf); na-eme ka Kaaba diri n'akụkụ aka ekpe ya, a kwadokwara ya (Sunnah) ka ọ gbaa ọsọ nwayọọ n'okirikiri atọ nke mbụ, Na Raml: Iga ije ngwa ngwa tinyere ime ka nzoụkwụ di nso nso.

Mgbe ọ na-agafe Ruknu Yemeni - nke bụ akụkụ nke anọ nke Ka'abah - ọ bụrụ na ọ diri ya mfe, ọ ga-eji aka nri ya metụ ya aka n'enweghi isi Takbir ma ọ bụ isutu ya ọnụ, ma ọ bụrụ na o kweghi ya imetụ ya aka, ọ ga-aga n'ihu, ọ gaghi atụ aka na ya, ma ọ gaghi kwa asị Takbiir, Ya na, ọ si n'etiti akụkụ abụọ ahụ, nke Yamani na nke Ojii:

{...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ}

}...Chineke anyị, nye anyị ihe ọma n'ụwa a, na ihe ọma n'ọdinihu, ma zopu anyị na ntaramahụhụ nke ọkụ. [Surah Albakara: 201].

Ma mgbe o mechasiri Tawaf; ọ ga-ekpe ekpere Rak'ah abụọ n'azụ Maqam Ibrahim (ka udo diri ya) ma ọ bụrụ na ọ ga-ekwe omume, ma ọ bughị ya, ọ

ga-ekpe ya n'ebe o bula n'ime Masjid al-Haram, O bu Sunnah ka o guo na Rak'ah nke mbu, mgbe o guchara Sura Al-Fatiha, Sura (Al-Kafirun), Na Rak'ah nke abuo mgbe a guchara Surah al-Fatihah, a ga-agu Surah (al-Ikhlash), Emesia, o ga-aga na Mas'a, wee gaa ije (Sa'i) n'etiti Safa na Marwah okirikiri asaa; iga ya bu otu okirikiri, na ilota ya bu otu okirikiri.

O na-amalite Sa'i na Safa, wee rigoro ya, ma o bu guzo n'akuku ya, na irigo n'elu Safa ka mma ma o buru na o kwe omume, Ya na, o na-agu n'oge ahụ okwu Onye Di Elu:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

"{N'ezie, Safa na Marwah so n'ihe iriba-ama Chineke...}" [Albakara: 158].

A na-atukwa aro ka o chee ihu na Qiblah, wee kelee Chineke, si na Chineke kachasi ukwu, wee si:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَرَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

«O dighi chi ozọ ma o bughị Chukwu, Chukwu kachasi ukwu, o dighi chi ozọ ma o bughị Chukwu, naani Ya, o dighi onye ozọ ha na Ya sokoro, alaeze bu nke Ya, ekele bukwana nke Ya, O na-enye ndu ma na-eweta onwu, O nwekwara ike ime ihe niile, o dighi chi ozọ ma o bughị Chukwu, naani Ya, O mezuola nkwa Ya, ma nyere ohu Ya aka, o wee

merie usuu ndi agha niile naani Ya»¹. Emesĩa, ọ ga-ariọ aririọ (dua) dika o si diri ya mfe, na-ewelite aka abuo ya elu, wee kwughachi okwu ncheta na aririọ a ugboro ato, Emesĩa, ọ ga-aritu, wee gawa ije na Marwah, ruo mgbe o ruru n'ihe iriba ama nke mbu, nwoke ahụ ga-ejezi ije oso oso ruo mgbe o ruru n'ihe iriba ama nke abuo, Ma maka nwaanyi, ọ bughị ihe a turu n'iwu maka ya iga ije oso oso n'etiti akara abuo ahụ n'ihia na ọ bu ihe e kwesiri ikpuchi ('Awrah), kama, ihe a turu n'iwu maka ya bu iga ije n'ime Sa'i niile, Emesĩa, ọ ga-aga ije, wee rigoro na Marwah maobu guzo na ya, ma irigo n'elu ya ka mma ma ọ buru na ọ ga-ekwe omume. Ọ ga-ekwu ma mee n'elu Marwah dika o kwuru ma mee n'elu Safa, ewezuga igu amaokwu ahụ, nke bu okwu Chineke, Onye kachasi elu si:

﴿إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

"{N'ezie, Safa na Marwah so n'ime ihe iriba ama Chineke...}" Nke a bu ihe e nyere n'iwu naani n'oge a na-arigo na Safa n'agba nke mbu sooso, Emesĩa, ọ ga-agbadata, wee gaa ije n'ebe ekwesiri iga ije, ma mee ngwa ngwa n'ebe ekwesiri ime ngwa ngwa, ruo mgbe o ruru Safa, Ọ ga-eme nke ahụ ugboro asaa, iga ya bu otu agba (Shawt), na iloghachi ya bu otu agba (Shawt). A na-akwadokwa ka ọ na-ekwukari maka icheta Chineke na aririọ n'ime ije ya, n'ihe ọ bula diri ya mfe, Na ọ ga-adị ocha puo na nbibi nke

¹ Muslim dekọtara ya, n'onuogugu (1218).

ịdị ọcha nnukwu na obere, ma ọ bụrụgodị na o mee ije (Sa'i) na-enweghị ịdị ọcha, nke ahụ ga-ezuru ya, N'otu aka ahụ, ọ bụrụ na nwanyị hụ nsọ ya ma ọ bụ hụ ọbara ọmụmụ nwa mgbe o mechara Tawaf; ọ ga-eme Sa'i, nke ahụ ga-ezuru ya; n'ihi na ịdị ọcha abụghị iwu e setipurụ n'ime Sa'i, kama ọ bụ ihe a kwadoro ka e mee n'ime ya.

Ya mere, ọ bụrụ na o mecha Sa'i; ọ ga-akpụ ntutu isi ya ma ọ bụ belata ya, ma ikpụ ya kacha mma maka nwoke.

Site na nke a, o mezuola emume Umrah.

Hajj:

A- Ogidi nke Hajj:

- 1- Ịbanye n'ọdụ nsọ (Ihram).
- 2- Iguzo n'Arafah.
- 3- Tawaf nke Ifadah.
- 4- Sa'i.

B- Iwu Ndị Dị Mkpà na Hajj (Wajibat):

- 1- Ịbanye n'Ihram site na Miqat.
- 2- Iguzo n'Arafah n'ụbọchị nke itoolu nke Dhul-Hijjah ruo n'ọdịda anyanwụ maka onye guzoro na ya n'ehihie.
- 3- Inọ abalị na Muzdalifah n'abalị nke iri nke Dhul Hijjah ruo etiti abalị.
- 4- Inọ abalị na Mina n'abalị ndị nke ụbọchị Tashreeq.
- 5- Ịtụ nkume (Jamarat).
- 6- Ikpụ isi ma ọ bụ ibelata ntutu isi.

7- Tawaf nke isi gaa nke oma.

C- Uzo e si eme Hajj:

Ka onye Alakuba kwuputa ebumnuche ime Hajj ya (Talbiyah) mgbe o ruru n'ebe a kara aka (Miqat) iji mee sooso Hajj (Ifrad), ma o buru na oge di mkpirikpi. Mgbe o biara Meka, o ga-agba gburugburu Ulo Nso ahụ (Tawaf) ma mee ije (Sa'i), ma nogide n'onodu idi nso ya (Ihram) ruo mgbe o ga-eje Arafat n'ubochi Arafah, bu ubochi nke itoolu, o ga-anogidekwa n'ebe ahụ ruo mgbe anyanwu dara,

Emesia, o ga-apu site n'ebe ahụ na-akwuputa Talbiyah gawa na Muzdalifah, wee noro n'ebe ahụ ruo mgbe o kpere ekpere Fajr. Mgbe ahụ, o ga-anogide n'ebe ahụ na-echeta Chineke, na-akwuputa Talbiyah, ma na-ario ario ruo mgbe chi gbachara,

Mgbe chi boru nke oma, o ga-apu gawa Mina tupu owuwa anyanwu, wee jiri obere okwute asaa tuo Jamrat al-Aqabah. Emesia, o ga-akpu ntutu isi ya ma o bu belata ya, ma ikpu ya bu nke ka mma.

E mesia, o ga-eme Tawaf al-Ifadah, ma njem Sa'i nke mbu o mere ga-ezuru ya. Site na nke a, njem Hajj ya ezuola, o nwetakwa nnwere onwe ya kpamkpam (Tahallul).

Ihe ga-afoduru ya ime bu itu Jamaraat okwute n'ubochi nke iri na otu nakwa nke iri na abuo, o buru na o na-eme ngwa ngwa; o ga-atu Jamaraat ato ahụ okwute, o jiri obere okwute asaa tuo Jamarah obula, na-ekwu Takbiir n'okwute obula o turu,

malite na nke kacha nta nke na-esote Masjid al-Khaif, emesịa nke etiti, emesịa Jamarat al-Aqabah nke bu nke ikpeazu, o ga-eji obere okwute asaa tuo Jamarah obula. Ma o buru na o choo inogide mgbe nke iri na abuo gachara; o ga-atu nkume n'ubochi nke iri na ato di ka usoro o siri tuo ya n'ubochi nke iri na abuo nakwa n'ubochi nke iri na otu.

Oge itu nkume: mgbe Zawal gasiri n'ime ubochi ato ahụ.

Ma o buru na o puo n'ubochi nke iri na abuo tupu anyanwu daa, o nweghi nsogbu, ma o buru na o noduru ruo mgbe o turu nkume n'ubochi nke iri na ato mgbe anyanwu gafere n'etiti ehie, nke a ka mma, n'ihie okwu Chineke Puru Ime Ihe Niile:

{...فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى...}

{..Onye o bua mere ngwa ngwa n'ime ubochi abuo, mmehie adighiri ya, ma onye o bua gburu oge, mmehie adighiri ya; maka onye na-atu egwu Chineke...}

[Surah Albakara: 203].

Ma o buru na o choo ime njem; o ga-eme Tawaf nke isi gaa nke oma okirikiri asaa na-enweghi Sa'i.

Ihe kacha mma bu, ma o buru na onye ahụ enweghi anu e ji achu aja: ka o banye n'onodu iso nsọ (Ihram) maka Umrah di ka onye na-eme Tamattu'. E mesia, o ga-aza oku (Talbiyah) maka Hajj n'ubochi nke asato, ma mee ihe ndi e kwuru na mbu n'ime omume Hajj. Ma o buru na o banye

n'òṇòḍu ịsọ nsọ maka Hajj na Umrah n'otu oge, ọ dighị njọ ọ bụla. A na-akpọ nke a Qiran, nke pụtara ịbanye n'òṇòḍu ịsọ nsọ maka Umrah na Hajj n'otu oge, ma mezuo ha site n'ime otu Tawaf na otu Sa'i.

Isi nke atọ:

Ihe metụtara mmekọrịta

Ndị ọkà mmụta (ka ebere Chukwu Onye Kachasi Elu dịrị ha) kọwara ihe ọmụma nke ọ bụ iwu ịmụta dika iwu dịrị onye ọ bụla n'otu n'otu, Ha kwukwara banyere ókè nke bụ iwu dịrị onye Alakuba ọ bụla ịmụta ya, Ma ha kwuru site na ya: ịmụta iwu gbasara ịzụ ahịa na ire ere maka onye na-arụ ọrụ azụmahịa, Ka ọ ghara ịdaba n'ihe a machibidoro iwu (Haram) ma ọ bụ ọmụrụ nwa (Riba) n'amaghị ama, A kọwokwa site n'aka ụfọdụ ndị-sahaba (Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ) ihe na-akwado nke a.

Umar bin Al-Khattab, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, sịrị: «Onye ọ bụla erekwala ihe n'ahịa anyị ma ọ bughị onye nwetara nghọta n'okpukperechi»¹.

Ya na, Ali bin Abi Talib, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, sịrị: «Onye ọ bụla mere azụmahịa tupu ọ ghọta okpukpe; ọ dabatala n'ọmụrụnwa, emesịa ọ

¹ At-Tirmidhi dekọtara ya, n'òṇụọgụgụ (487), o kwuru: ọ dị mma ma dika iche. Ma Al-Albani kwadoro na ọ dị mma.

daba, emesia o daba. Nke putara: o daba n'omurunwa»¹.

Ya na, Ibn Abidin siriri n'ihota site n'aka al-Allami: "E mekwara ya iwu n'ahụ nwoke na nwanyi o bula iwu manyere, mgbe ha musiri ihe omumu banyere okpukpe na nduzi, imu ihe omumu banyere Wudu, na Ghusl, na ekpere, na ibu onu, na ihe omumu banyere Zakat maka onye nwere aku na uba ruru oke achoro, na iga njem Hajj maka onye iwu manyere ime ya, yana azumahia maka ndi ahia, ka ha wee zere ihe ndi na-enyo enyo na ihe ndi a kporo asi na mmekorita niile. Otu a ka o dikwa ndi oru aka, na onye o bula na-etinye aka n'ihe o bula, e mere ya iwu n'ahụ ya imu ihe gbasara ya na iwu ya, iji zere ihe Haram di n'ime ya"².

Ya na, Nawawi (ka ebere Chukwu Onye Di Elu diri ya) siriri: "Ma maka izu ahia, alimdi na nwunye, na ihe ndi yiri ha n'ime ihe ndi ntola ha na-abughi mmanye, amachibidoro ibanye na ya beluso mgbe a matara ukpuru ya"³.

Ndi a bu ufodu n'ime ukpuru ndi metutara azumahia ego, nke Iwu (Shari'ah) nke Alakuba (Islam) wetara:

1- Ikwado ihe o bula nwere uru zuru oke ma o bu uru ka ukwuu; di ka ire ihe ndi iwu kwado na

¹ " Lee: Mughni Al-Muhtaj (2/22)."

² Hashiyat Ibn Abidin (1/ 42).

³ Lee: Al-Majmu' (1/ 50).

izuta ha, igbazite ihe (Ijarah), nakwa ikike ibute uzọ zuta ihe onwunwe (Shuf'ah)¹.

2- Nkwado iwu maka ihe ọ bụla na-enye nkwa ma na-ehekwa ikike ndị mmadụ; dị ka inye ihe nkwichi na ikpọ ndị akaebe.

3- Ikwado n'iwu ihe ọbụla nwere odimma maka ndị na-eme nkwekorita; dika ikagbu azumahia, inwe nhorọ, na ikpa onọdu n'ime azumahia.

4- Imachibido ihe ọ bụla gụnyere imegbu mmadụ, na iri akụ ha n'uzọ na-ezighi ezi; dị ka ina omuru nwa (Riba), ipunara ihe n'ike (Ghasb), na ichikwa ma ọ bụ ikpochi ngwa ahia (Ihtikar).

5- Nkwado iwu okpukpe maka ihe ọ bụla nwere njikọ aka n'ime ihe oma; dika igbazinye ego (Qard), igbazinye ihe (Ariyah), na idebe ihe nchekwa (Wadi'ah).

6- Imachibido ihe ọ bụla gụnyere iri akụ na ụba n'enweghi oru, ma ọ bụ uru, ma ọ bụ mbọ; dị ka igba chaa chaa na ego omuru nwa (Riba).

7- Imachibido azumahia ọ bụla nke ihe a na-amaghi ama na ihe a na-ejighi n'aka (Gharar) kachasi na ya; dị ka mmadụ ire ihe o nweghi, na ire ihe a na-amaghi.

¹ Ash-Shuf'ah: Ọ bụ ikike onye mmekọ nwere iweghara òkè onye mmekọ ya n'aka onye ọ gafere n'aka ya site na nkweghachi ego.

8- Imachibido ihe ọ bụla nwere aghughọ iji mee ihe a machibidoro iwu (Haram); dị ka ire ahịa 'Inah¹.

9- Imachibido ihe na-adọpụ uche site n'irubere Chineke isi; dị ka ịzụ ahịa mgbe oku Al-Jumu'ah nke abụọ gasiri.

10- Imachibido ihe ọ bụla nwere mmerụ ahụ, ma ọ bụ nke na-akpata iro n'etiti ndị Alakuba; dị ka ire ihe ndị a machibidoro, nakwa mmadụ ire ihe n'elu ahịa nwanna ya.

Mgbe onye Alakuba na-aghotaghị iwu gbasara otu n'ime okwu dị iche iche; ọ na-ajụ ndị ọkà mmụta banyere ya, ọ gaghịkwa etinye aka na ya ma ọ bughị naanị mgbe ọ matara iwu (Shari'ah) gbasara okwu ahụ, Dị ka Onye Dị Elu Siri:

(...فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ)

""...jụonụ ndị nwere ihe omuma ma ọ bụrụ na unu amaghị."" [Annahl: 43].

Nke a bụ ihe ndị e nwere ike ichikọta, Na Chineke bụ Onye a na-arịọ ka O nye anyị amamihe bara uru na ezi orụ. N'ezie, Ọ bụ Onye na-emesapụ aka, Onye Obioma. Ka udo na ngozi Chineke diri Onye amuma anyị Muhammad, ma gozie ezinụlọ ya na ndị na-esozụ ya ma nye ya udo nke ukwuu.

¹ Azumahia Al-'Inah: Ọ bụ mgbe mmadụ rere ihe nye onye ọzọ n'onụ ego a ga-akwụ ma emechaa, wee nyefee ya n'aka ya, emesịa ọ zughachi ya tupu ọ nata ego ahụ, n'onụ ego dị ala karịa ego mbụ ahụ ma kwuo ya ozugbo.

الفهرس

Ihe onye Muslim na-ekwesighi ibụ onye na-amaghi ya.	2
Ihe na-adighi ekwe ka onye Alakuba nọrọ n'amaghi ama ya..	2
Okwu Mmalite	2
Isi nke mbụ:	3
Ihe metụtara okwukwe	3
Isiokwu nke mbụ: Ihe Islam putara na ogidi ya:	3
Mkpa nke idi n'otu:	3
Ihe «igba àmà na ọ dighi onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Allah» putara:.....	5
Ma maka onodu nke (ọ dighi chi ozọ ma e wezuga Chineke), ha bụ:	6
Ihe igba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke putara:	7
Isiokwu nke Abụọ: Ihe Okwukwe putara na ogidi ya:	9
1) Inwe okwukwe na Chineke, Onye di elu, na ọ gunyere ihe atọ:	10
1- Inwe okwukwe n'obubueze Ya:.....	10
2- Inwe okwukwe n'obubu Chukwu Ya n'ofufe:	12
3- Inwe okwukwe n'aha na njirimara:	15
2) Ikwere na ndi mmuo ozi:	22
3) Ikwere n'Akwukwo:	23
4) Ikwere na ndi ozi (udo diri ha):	24
5) Ikwere n'ubochi ikpeazu:.....	25
A- Ikwere na mbilite n'onwu:	25
B- Ikwere na ikpe na ugwo oru:.....	26
C- Ikwere na Paradais na Oku:	26
6) Ikwere n'akara aka, ma ọ bu ihe oma ya ma ọ bu ihe ojoo ya:	27
Isiokwu nke atọ: Ime ihe oma:	29

Isiokwu nke anọ: Nchikọta dị mkpirikpi nke ntọala ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah:	30
Isi nke Abụọ: Ihe ndị metụtara ofufe	31
Isiokwu nke mbụ: Ịdị ọcha:	31
Nke mbụ: Nkewa nke mmiri:	31
Nke abụọ: Ihe adighị ọcha:	32
Nke atọ: Ihe iwu machibidoro onye na-adighị ọcha ime:	35
Nke anọ: Agwa na Usoro Ndị Ziri Ezi Maka Igbo Mkpa:	37
Nke ise: Iwu Ndị Gbasara Ịsa na Ịhicha Onwe Mgbe A Gachara Mposi:	38
Nke isii: Iwu Ndị Dị Maka Wudu:	38
Nke asaa: Iwu ndị gbasara ịhịa aka n'elu Khuff abụọ na sọks abụọ:	41
Nke asatọ: Iwu gbasara Tayammum:	43
Nke itoolu: Iwu Ndị Gbasara Nsọ Nwanyị na Ọbara Ọmụgwo:	45
Isiokwu Nke Abụọ: Ekpere:	47
Nke mbụ: Iwu Ndị Dị Maka Adhan na Iqamah:	47
Nke abụọ: Ọnọdụ ekpere na uru ya:	51
Nke atọ: Iwu Ndị Dị Maka Ekpere:	53
Nke anọ: Ogidi Ndị Dị n'Ekpere:	55
Nke ise: Iwu Ndị Dị Mkpa n'Ekpere (Wajibat):	59
Nke isii: Sunan nke ekpere:	60
Nke asaa: Ụzọ e si ekpe ekpere:	63
Nke asaato: Ihe ndị akpọrọ asị n'Ekpere:	68
Nke itoolu: Ihe ndị na-emebi Ekpere:	69
Nke iri: Sujuud nke nchefu:	69
Nke iri na otu: Oge ndị a machibidoro ikpe ekpere:	71
Nke iri na abụọ: Ekpere ọgbakọ:	72
Nke iri na atọ: Ekpere egwu:	75

Ụzọ e si ekpe ekpere n'oge egwu:	76
Nke iri na anọ: Ekpere Jumu'ah:	77
Nke ise: Ihe ndị a kwadoro ime n'ụbọchị Fraịde:.....	79
Irute Jumu'ah:	80
Nke iri na ise: Ekpere nke ndị nwere ihe ngọpụ:	80
Nke iri na isii: Ekpere Eid abụọ:	84
Nke iri na asaa: Ekpere maka nkpuhi anyanwụ:.....	86
Nke iri na asaato: Ekpere ịrịọ mmiri ozuzo:.....	88
Nke iri na itoolu: Iwu gbasara ozu:.....	90
Isiokwu nke atọ: Zakat:	93
1- Nkọwa nke Zakat na ọnọdụ ya:.....	93
2- Iwu Ndị Dị Mkpa Maka Zakat:	94
3- Akụ na ụba ndị iwu manyere Zakat na ha:	95
Isiokwu Nke Anọ: Ibu Ọnụ:	106
Iwu Ndị Dị Maka Ibu Iwu Ibu Ọnụ Ramadan:	107
Isiokwu nke ise: Hajj na Umrah	115
Iwu Ndị Dị Maka Ibu Ọrụ Nke Hajj Na Umrah:.....	116
Oge na ebe a kara aka maka Ihram:	118
Ihram:	120
Umrah:	124
Hajj:	128
Isi nke atọ:	131
Ihe metụtara mmekọrịta.....	131